

Publicatieblad

van de Europese Unie

L 220

Uitgave
in de Nederlandse taal

Wetgeving

56e jaargang
17 augustus 2013

Inhoud

II Niet-wetgevingshandelingen

INTERNATIONALE OVEREENKOMSTEN

2013/434/EU:

- ★ **Besluit van de Raad van 15 juli 2013 waarbij bepaalde lidstaten worden gemachtigd om in het belang van de Europese Unie het Protocol tot wijziging van het Verdrag van Wenen inzake wettelijke aansprakelijkheid voor kernschade van 21 mei 1963 te bekrachtigen of daartoe toe te treden, en om een verklaring af te leggen over de toepassing van de desbetreffende interne regels van het Unierecht** 1

- Protocol tot wijziging van het Verdrag van Wenen inzake de wettelijke aansprakelijkheid voor kernschade van 1963** 3

VERORDENINGEN

- ★ **Uitvoeringsverordening (EU) nr. 785/2013 van de Commissie van 14 augustus 2013 tot goedkeuring van een niet-minimale wijziging van het productdossier van een benaming die is opgenomen in het register van beschermde oorsprongsbenamingen en beschermde geografische aanduidingen [Miel de La Alcarria (BOB)]** 12

- ★ **Verordening (EU) nr. 786/2013 van de Commissie van 16 augustus 2013 tot wijziging van bijlage III bij Verordening (EG) nr. 853/2004 van het Europees Parlement en de Raad wat betreft de toegestane maximumwaarden van yessotoxines in levende tweekleppige weekdieren ⁽¹⁾** 14

Prijs: 4 EUR

(Vervolg z.o.z.)

(¹) Voor de EER relevante tekst

NL

Besluiten waarvan de titels mager zijn gedrukt, zijn besluiten van dagelijks beheer die in het kader van het landbouwbeleid zijn genomen en die in het algemeen een beperkte geldigheidsduur hebben.

Besluiten waarvan de titels vet zijn gedrukt en die worden voorafgegaan door een sterretje, zijn alle andere besluiten.

- ★ **Uitvoeringsverordening (EU) nr. 787/2013 van de Commissie van 16 augustus 2013 tot verlening van een vergunning voor een preparaat van *Bacillus subtilis* (ATCC PTA-6737) als toevoegingsmiddel voor diervoeding voor mestkalkoenen en fokkalkoenen (vergunninghouder Kemin Europa nv) ⁽¹⁾** 15

Uitvoeringsverordening (EU) nr. 788/2013 van de Commissie van 16 augustus 2013 tot vaststelling van de forfaitaire invoerwaarden voor de bepaling van de invoerprijs van bepaalde groenten en fruit 18

BESLUITEN

2013/435/EU:

- ★ **Besluit van de Commissie van 2 mei 2013 betreffende steunmaatregel SA.22843 (2012/C) (ex 2012/NN) die door Frankrijk is toegekend aan de Société Nationale Corse Méditerranée en de Compagnie Méridionale de Navigation (Kennisgeving geschied onder nummer C(2013) 1926) ⁽¹⁾** 20

2013/436/EU:

- ★ **Uitvoeringsbesluit van de Commissie van 13 augustus 2013 tot wijziging van Beschikking 2007/777/EG wat invoering van een nieuwe behandeling om het mond- en klauwzeervirus te inactiveren en de voorwaarden voor invoer vanuit de Russische regio Kaliningrad betreft (Kennisgeving geschied onder nummer C(2013) 4970) ⁽¹⁾.....** 46

2013/437/EU:

- ★ **Uitvoeringsbesluit van de Commissie van 14 augustus 2013 tot wijziging van Besluit 2010/642/EU tot toelating van een methode voor de indeling van varkensskarkassen in Griekenland en tot intrekking van Beschikking 89/449/EEG tot toelating van methoden voor de indeling van geslachte varkens in Griekenland (Kennisgeving geschied onder nummer C(2013) 5302).....** 49

Bericht aan de lezer — Verordening (EU) nr. 216/2013 van de Raad van 7 maart 2013 betreffende de elektronische publicatie van het *Publicatieblad van de Europese Unie* (zie bladzijde 3 van de omslag)

Bericht aan de lezer — Wijze van vermelden van de handelingen (zie bladzijde 3 van de omslag)

⁽¹⁾ Voor de EER relevante tekst

II

(Niet-wetgevingshandelingen)

INTERNATIONALE OVEREENKOMSTEN

BESLUIT VAN DE RAAD

van 15 juli 2013

waarbij bepaalde lidstaten worden gemachtigd om in het belang van de Europese Unie het Protocol tot wijziging van het Verdrag van Wenen inzake wettelijke aansprakelijkheid voor kernschade van 21 mei 1963 te bekrachtigen of daartoe toe te treden, en om een verklaring af te leggen over de toepassing van de desbetreffende interne regels van het Unierecht

(2013/434/EU)

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 81, lid 2, in samenhang met artikel 218, lid 6, onder a),

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Gezien de goedkeuring door het Europees Parlement,

Overwegende:

- (1) De Unie beijvert zich om een gemeenschappelijke justitiële ruimte tot stand te brengen, die is gebaseerd op het beginsel van wederzijdse erkenning van rechterlijke beslissingen.
- (2) Het Protocol van 12 september 1997 (hierna „het Protocol van 1997”) tot wijziging van het Verdrag van Wenen inzake wettelijke aansprakelijkheid voor kernschade van 21 mei 1963 (hierna „het Verdrag van Wenen”) is, na onderhandelingen, gesloten om de schadeloosstelling van personen die het slachtoffer zijn van een kernongeval, te verbeteren. Het is derhalve wenselijk dat de bepalingen van het Protocol van 1997 worden toegepast in de lidstaten die verdragsluitende partij bij het Verdrag van Wenen zijn.
- (3) De Unie heeft exclusieve bevoegdheid met betrekking tot de artikelen XI en XII van het Verdrag van Wenen, als gewijzigd bij het Protocol van 1997, voor zover die bepalingen van invloed zijn op de regels die zijn neergelegd in Verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken⁽¹⁾. Verordening (EG) nr. 44/2001 zal vanaf 10 januari 2015 worden vervangen door Verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Euro-

pees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken⁽²⁾. De lidstaten blijven bevoegd voor de onder het Protocol van 1997 vallende aangelegenheden die niet aan het Unierecht raken. Gezien het onderwerp en de doelstellingen van het Protocol van 1997 kan aanvaarding van de bepalingen van het protocol die tot de bevoegdheid van de Unie behoren, niet los worden gezien van de bepalingen die tot de bevoegdheid van de lidstaten behoren.

- (4) Aan het Verdrag van Wenen en het Protocol van 1997 kan niet worden deelgenomen door regionale organisaties voor economische integratie. Bijgevolg kan de Unie geen verdragsluitende partij bij het Protocol van 1997 worden.
- (5) De lidstaten die verdragsluitende partij bij het Verdrag van Wenen zijn en die het Protocol van 1997 niet hebben bekrachtigd voordat zij tot de Unie zijn toegetreden, moeten derhalve worden gemachtigd om in het belang van de Unie het Protocol van 1997 te bekrachtigen of daartoe toe te treden.
- (6) Twaalf lidstaten van de Unie, namelijk België, Duitsland, Griekenland, Spanje, Frankrijk, Italië, Nederland, Portugal, Slovenië, Finland, Zweden en het Verenigd Koninkrijk, zijn verdragsluitende partij bij het Verdrag van Parijs van 29 juli 1960 inzake wettelijke aansprakelijkheid op het gebied van de kernenergie, als gewijzigd bij het Aanvullend Protocol van 28 januari 1964 en bij het Protocol van 16 november 1982 (hierna „het Verdrag van Parijs”). Het Verdrag van Parijs voorziet in een regeling om slachtoffers van door kernongevallen veroorzaakte schade te vergoeden op basis van gelijkaardige beginselen als die van het Verdrag van Wenen. Het Protocol van 12 februari 2004 (hierna „het Protocol van 2004”) houdende wijziging van het Verdrag van Parijs brengt verbetering in de schadeloosstelling bij kernongevallen. Bij de Besluiten

⁽¹⁾ PB L 12 van 16.1.2001, blz. 1.

⁽²⁾ PB L 351 van 20.12.2012, blz. 1.

2004/294/EG⁽¹⁾ en 2007/727/EG⁽²⁾ van de Raad werden de lidstaten die verdragsluitende partij zijn bij het Verdrag van Parijs, gemachtigd om in het belang van de toenmalige Gemeenschap het Protocol van 2004 te bekrachtigen of daartoe toe te treden. Derhalve is het op objectieve gronden gerechtvaardigd dat dit besluit niet is gericht tot de lidstaten die verdragsluitende partij bij het Verdrag van Parijs zijn, en die geen verdragsluitende partij bij het Verdrag van Wenen zijn.

- (7) Voorts zijn vijf lidstaten van de Unie, namelijk Ierland, Cyprus, Luxemburg, Malta en Oostenrijk, verdragsluitende partij bij noch het Verdrag van Wenen noch het Verdrag van Parijs. Aangezien het Protocol van 1997 het Verdrag van Wenen wijzigt en Verordening (EG) nr. 44/2001 de door dat verdrag gebonden lidstaten machtigt om de regels inzake bevoegdheid alsmede inzake erkenning en tenuitvoerlegging van dat verdrag te blijven toepassen, is het op objectieve gronden gerechtvaardigd dat dit besluit alleen is gericht tot de lidstaten die verdragsluitende partij bij het Verdrag van Wenen zijn. Derhalve moeten Ierland, Cyprus, Luxemburg, Malta en Oostenrijk zich blijven baseren op de regels van Verordening (EG) nr. 44/2001 en deze blijven toepassen op het gebied dat bestreken wordt door het Verdrag van Wenen en door het Protocol van 1997 tot wijziging van dat verdrag.
- (8) Bijgevolg zullen de bepalingen van het Protocol van 1997, wat de Unie betreft, alleen van toepassing zijn in de lidstaten die op het tijdstip van vaststelling van dit besluit verdragsluitende partij bij het Verdrag van Wenen zijn.
- (9) De regels inzake de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen die zijn neergelegd in artikel XII van het Verdrag van Wenen, als gewijzigd bij artikel 14 van het Protocol van 1997, mogen geen voorrang krijgen boven de regels betreffende de procedure voor de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen krachtens Verordening (EG) nr. 44/2001. Daarom moeten de lidstaten die bij dit besluit worden gemachtigd om het Protocol van 1997 te bekrachtigen of daartoe toe te treden, de bij dit besluit gaande verklaring afleggen waarin zij verzekeren dat zij de toepasselijke Unieregels zullen toepassen.
- (10) Het Verenigd Koninkrijk en Ierland, waarop Protocol nr. 21 betreffende de positie van het Verenigd Koninkrijk en Ierland ten aanzien van de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht, dat aan het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie is gehecht, van toepassing is, nemen deel aan de vaststelling en de toepassing van dit besluit.

- (11) Overeenkomstig de artikelen 1 en 2 van Protocol nr. 22 betreffende de positie van Denemarken, dat is gehecht aan het Verdrag betreffende de Europese Unie en aan het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, neemt Denemarken niet deel aan de vaststelling van dit besluit, dat niet bindend is voor, noch van toepassing is in Denemarken,

HEEFT HET VOLGENDE BESLUIT VASTGESTELD:

Artikel 1

De Raad machtigt Bulgarije, Tsjechië, Estland, Litouwen, Hongarije, Polen en Slowakije om in het belang van de Unie het Protocol van 12 september 1997 tot wijziging van het Verdrag van Wenen inzake wettelijke aansprakelijkheid voor kernschade van 21 mei 1963 te bekrachtigen, of daartoe toe te treden.

De tekst van het Protocol van 1997 is aan dit besluit gehecht.

Artikel 2

De Raad machtigt Bulgarije, Tsjechië, Estland, Litouwen, Hongarije, Polen en Slowakije om de volgende verklaring af te leggen:

„Beslissingen inzake door het Protocol van 12 september 1997 tot wijziging van het Verdrag van Wenen inzake wettelijke aansprakelijkheid voor kernschade van 21 mei 1963 bestreken aangelegenheden, welke worden gegeven door een rechtbank van een lidstaat van de Europese Unie die verdragsluitende partij bij dat protocol is, worden in [naam van de lidstaat die de verklaring aflegt] erkend en zijn aldaar uitvoerbaar overeenkomstig de desbetreffende toepasselijke regels van de Europese Unie.”.

Artikel 3

Dit besluit treedt in werking op de dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Artikel 4

Dit besluit is gericht tot de Republiek Bulgarije, de Tsjechische Republiek, de Republiek Estland, de Republiek Litouwen, Hongarije, de Republiek Polen en de Slowaakse Republiek overeenkomstig de Verdragen.

Gedaan te Brussel, 15 juli 2013.

Voor de Raad
De voorzitter
V. JUKNA

⁽¹⁾ PB L 97 van 1.4.2004, blz. 53.

⁽²⁾ PB L 294 van 13.11.2007, blz. 23.

PROTOCOL**tot wijziging van het Verdrag van Wenen inzake de wettelijke aansprakelijkheid voor kernschade van 1963**

DE STATEN DIE PARTIJ ZIJN BIJ DIT PROTOCOL,

OVERWEGENDE dat het wenselijk is het Verdrag van Wenen inzake de wettelijke aansprakelijkheid voor kernschade van 21 mei 1963 zodanig te wijzigen dat dit een ruimere werkingssfeer heeft, de exploitant van een kerninstallatie voor een hoger bedrag aansprakelijk is en de voorwaarden die een passende en billijke schadevergoeding garanderen, worden verbeterd,

ZIJN OVEREENGEKOMEN ALS VOLGT:

Artikel 1

De bepalingen van dit protocol wijzigen het Verdrag van Wenen inzake de wettelijke aansprakelijkheid voor kernschade van 21 mei 1963, hierna „het Verdrag van Wenen van 1963” genoemd.

Artikel 2

Artikel I van het Verdrag van Wenen van 1963 wordt als volgt gewijzigd:

1) Alinea j) van lid 1 wordt als volgt gewijzigd:

a) het woord „en” aan het eind van alinea ii) wordt geschrapt en aan het eind van alinea iii) ingevoegd;

b) de volgende nieuwe alinea iv) wordt toegevoegd:

„iv) alle andere, door de Raad van beheer van de Internationale Organisatie voor Atoomenergie periodiek aan te wijzen installaties waarin zich splijtstoffen of radioactieve producten of afvalstoffen bevinden.”.

2) Alinea k) van lid 1 wordt vervangen door de volgende tekst:

„k) „Kernschade”:

i) overlijden of persoonlijk letsel;

ii) verlies of beschadiging van zaken;

en elk van de volgende elementen in de mate vastgesteld door het recht van de bevoegde rechter:

iii) economisch nadeel voortvloeiend uit overlijden, persoonlijk letsel, verlies of beschadiging als bedoeld in de alinea's i) en ii) hierboven, voor zover niet inbegrepen in die alinea's, geleden door een persoon die bevoegd is tot het instellen van een vordering naar aanleiding van een dergelijk geval van overlijden, persoonlijk letsel, verlies of beschadiging;

iv) de kosten van maatregelen tot herstel van een aangetast milieu, tenzij de aantasting onbetekenend is, indien dergelijke maatregelen daadwerkelijk worden genomen of zullen worden genomen, voor zover niet inbegrepen in alinea ii) hierboven;

v) inkomensderving voortvloeiend uit een economisch belang bij het gebruik of het genot van het milieu, geleden als gevolg van een aanmerkelijke aantasting van dat milieu, voor zover niet inbegrepen in alinea ii) hierboven;

vi) de kosten van preventieve maatregelen, en van de door deze maatregelen veroorzaakte verdere gevallen van overlijden, persoonlijk letsel, verlies of beschadiging;

vii) alle andere economische nadelen die niet zijn veroorzaakt door aantasting van het milieu, indien geoorloofd ingevolge het algemene recht van de bevoegde rechter inzake wettelijke aansprakelijkheid,

in het geval van de alinea's i) tot en met v) en alinea vii) hierboven, voor zover het overlijden, persoonlijk letsel, verlies of de beschadiging veroorzaakt wordt door of voortvloeit uit ioniserende straling uit een stralingsbron binnen een kerninstallatie, of afkomstig is uit splijtstoffen of radioactieve producten of afvalstoffen in, of van nucleaire stoffen die afkomstig zijn uit, hun oorsprong hebben in, of worden gezonden naar een kerninstallatie, ongeacht of dit wordt veroorzaakt door de radioactieve eigenschappen van dit materiaal of door een combinatie van radioactieve eigenschappen met toxische, explosieve of andere gevaarlijke eigenschappen van dit materiaal.”.

3) Alinea l) van lid 1 wordt vervangen door de volgende tekst:

„l) „Kernongeval”: elk feit, of elke opeenvolging van feiten met dezelfde oorzaak, waardoor kernschade wordt veroorzaakt of waardoor, doch uitsluitend met betrekking tot preventieve maatregelen, een ernstige en onmiddellijke dreiging ontstaat dat een dergelijke schade zal worden veroorzaakt.”.

4) Na alinea l) van lid 1 worden de volgende nieuwe alinea's m), n), o) en p) toegevoegd:

„m) „Herstelmaatregelen”: alle redelijke maatregelen die zijn goedgekeurd door de bevoegde autoriteiten van de staat waar de maatregelen zijn genomen en die gericht zijn op het herstel of de wederopbouw van beschadigde of vernietigde onderdelen van het milieu, of, waar redelijk, op het in het milieu brengen van equivalenten van deze onderdelen. In de wetgeving van de staat waar de kernschade wordt geleden, wordt vastgelegd wie bevoegd is tot het nemen van dergelijke maatregelen.

n) „Preventieve maatregelen”: alle redelijke maatregelen die een persoon heeft genomen nadat zich een kernongeval heeft voorgedaan, ter voorkoming of minimalisering van kernschade als bedoeld in alinea k), i) tot en met v), of alinea k) vii), onder voorbehoud van goedkeuring door de bevoegde autoriteiten indien deze vereist is volgens het recht van de staat waar de maatregelen zijn genomen.

o) „Redelijke maatregelen”: maatregelen die ingevolge het recht van de bevoegde rechter gelet op alle omstandigheden passend en proportioneel worden geacht, bijvoorbeeld:

i) de aard en omvang van de geleden schade of, in het geval van preventieve maatregelen, de aard en omvang van het risico van dergelijke schade;

ii) de mate waarin deze maatregelen, op het tijdstip dat zij worden genomen, waarschijnlijk effectief zijn; en

iii) relevante wetenschappelijke en technische expertise.

p) „Bijzondere trekkingsrechten” (hierna „SDR” genoemd): de rekeneenheid die door het Internationaal Monetair Fonds is vastgesteld en door dit Fonds wordt gebruikt bij zijn eigen werkzaamheden en transacties.”.

5) Lid 2 wordt vervangen door de volgende tekst:

„2. Een installatiestaat kan, indien de geringe omvang van de betrokken risico's dit rechtvaardigt, elke kerninstallatie of kleine hoeveelheden nucleaire stoffen van de toepassing van dit verdrag uitsluiten, mits:

a) er door de Raad van beheer van de Internationale Organisatie voor Atoomenergie met betrekking tot kerninstallaties criteria voor een dergelijke uitsluiting zijn vastgesteld en een uitsluiting door een installatiestaat aan deze criteria voldoet; alsmede

b) er door de Raad van beheer van de Internationale Organisatie voor Atoomenergie maximumgrenzen voor de uitsluiting van kleine hoeveelheden nucleaire stoffen zijn vastgesteld en de installatiestaat ten aanzien van elke uitsluiting binnen deze grenzen blijft.

De criteria voor de uitsluiting van kerninstallaties en de maximumgrenzen voor de uitsluiting van kleine hoeveelheden nucleaire stoffen zullen door de Raad van beheer periodiek worden herzien.”.

Artikel 3

Na artikel I van het Verdrag van Wenen van 1963 worden de volgende twee nieuwe artikelen I A en I B toegevoegd:

„Artikel I A

1. Dit verdrag is van toepassing op kernschade ongeacht waar deze is geleden.

2. Bij de wetgeving van de installatiestaat kan echter de volgende schade van het toepassingsgebied van dit verdrag worden uitgesloten:

a) schade die is geleden op het grondgebied van een niet-verdragsluitende staat; of

b) schade die is geleden binnen maritieme zones die door een niet-verdragsluitende staat in overeenstemming met het internationale recht van de zee zijn ingesteld.

3. Een uitsluiting krachtens lid 2 van dit artikel is alleen van toepassing op een niet-verdragsluitende staat die op het tijdstip van het ongeval:

a) op zijn grondgebied of binnen door hem in overeenstemming met het internationale recht van de zee ingestelde maritieme zones een kerninstallatie heeft; alsmede

b) geen equivalente wederkerige uitkeringen biedt.

4. Geen enkele uitsluiting krachtens lid 2 van dit artikel is van invloed op de in alinea a) van lid 1 van artikel IX genoemde rechten en uitsluiting krachtens alinea b) van lid 2 van dit artikel heeft geen betrekking op schade aan boord van of aan een schip of luchtvaartuig.

Artikel I B

Dit verdrag is niet van toepassing op kerninstallaties die voor niet-vreedzame doeleinden worden gebruikt.”.

Artikel 4

Artikel II van het Verdrag van Wenen van 1963 wordt als volgt gewijzigd:

1. Aan het einde van alinea a) van lid 3 wordt de volgende tekst toegevoegd:

„De installatiestaat kan de overheidsmiddelen die per ongeval beschikbaar worden gesteld beperken tot het eventuele verschil tussen de op deze wijze vastgestelde bedragen en het bedrag dat krachtens lid 1 van artikel V is vastgesteld.”.

2) Aan het einde van lid 4 wordt de volgende tekst toegevoegd:

„De installatiestaat kan de beschikbaar gestelde overheidsmiddelen overeenkomstig alinea a) van lid 3 van dit artikel beperken.”.

3) Lid 6 wordt vervangen door de volgende tekst:

„6. Niemand is aansprakelijk voor verlies of schade die niet krachtens alinea k) van lid 1 van artikel I, kernschade is, maar krachtens de bepalingen van alinea k) als zodanig had kunnen worden vastgesteld.”.

Artikel 5

Na artikel III, eerste zin, van het Verdrag van Wenen van 1963 wordt de volgende tekst toegevoegd:

„De installatiestaat kan deze verplichting echter uitsluiten met betrekking tot vervoer dat volledig op zijn grondgebied plaatsvindt.”.

Artikel 6

Artikel IV van het Verdrag van Wenen van 1963 wordt als volgt gewijzigd:

1) Lid 3 wordt vervangen door de volgende tekst:

„3. Een exploitant heeft geen enkele aansprakelijkheid op grond van dit verdrag indien hij aantoont dat de kernschade rechtstreeks te wijten is aan een gewapend conflict, vijandelikheden, burgeroorlog of opstand.”.

2) Lid 5 wordt vervangen door de volgende tekst:

„5. De exploitant is op grond van dit verdrag niet aansprakelijk voor kernschade:

a) aan de kerninstallatie zelf of aan andere kerninstallaties, met inbegrip van kerninstallaties in aanbouw, die zich bevinden op het terrein waar die installatie is gelegen; alsmede

b) aan zaken die zich bevinden op dat terrein en die worden gebruikt of bestemd zijn om te worden gebruikt in verband met een van die installaties.”.

3) Lid 6 wordt vervangen door de volgende tekst:

„6. De vergoeding van kernschade veroorzaakt aan het vervoermiddel waarin de desbetreffende nucleaire stoffen zich op het ogenblik van het kernongeval bevonden, heeft niet ten gevolge dat de aansprakelijkheid van de exploitant voor andere kernschade wordt teruggebracht tot een bedrag dat lager is dan 150 miljoen SDR, of dat lager is dan het hogere bedrag dat door een verdragsluitende partij bij wet is vastgesteld of lager is dan een bedrag dat krachtens alinea c) van lid 1 van artikel V is vastgesteld.”.

4) Lid 7 wordt vervangen door de volgende tekst:

„7. Dit verdrag laat onverlet de aansprakelijkheid van eenieder voor kernschade waarvoor de exploitant, krachtens lid 3 of lid 5 van dit artikel, op grond van dit verdrag niet aansprakelijk is en die de betrokkene heeft veroorzaakt door een handeling, of het nalaten daarvan met het oogmerk schade te veroorzaken.”.

Artikel 7

1. De tekst van artikel V van het Verdrag van Wenen van 1963 wordt vervangen door de volgende tekst:
 - „1. De aansprakelijkheid van de exploitant kan door de installatiestaat per kernongeval worden beperkt tot, ofwel:
 - a) niet minder dan 300 miljoen SDR; of
 - b) ten minste 150 miljoen SDR, mits bovenop dat bedrag en ten belope van ten minste 300 miljoen SDR door die staat overheidsmiddelen beschikbaar worden gesteld om de kernschade te vergoeden; of
 - c) een overgangsbedrag van ten minste 100 miljoen SDR, voor een periode van maximaal 15 jaar na de datum van inwerkingtreding van dit protocol, met betrekking tot een kernongeval dat binnen die periode plaatsvindt. Een lager bedrag dan 100 miljoen SDR kan worden vastgesteld, mits die staat overheidsmiddelen beschikbaar stelt om de kernschade te vergoeden ten belope van een bedrag dat ligt tussen dat lagere bedrag en 100 miljoen SDR.
 2. Niettegenstaande lid 1 van dit artikel kan de installatiestaat, gelet op de aard van de kerninstallatie of de betrokken nucleaire stoffen en op de te verwachten gevolgen van een kernongeval dat daarin zijn oorsprong heeft, voor de aansprakelijkheid van de exploitant een lager bedrag vaststellen, met dien verstande dat een aldus vastgesteld bedrag in geen geval minder mag bedragen dan 5 miljoen SDR en dat de installatiestaat ervoor zorgt dat overheidsmiddelen beschikbaar worden gesteld ten belope van het krachtens lid 1 vastgestelde bedrag.
 3. De overeenkomstig de leden 1 en 2 van dit artikel en lid 6 van artikel IV door de installatiestaat van de aansprakelijke exploitant vastgestelde bedragen zijn ongeacht de plaats waar het kernongeval plaatsvindt van toepassing.”.

2. Na artikel V worden de volgende vier nieuwe artikelen V A, V B, V C en V D toegevoegd:

„Artikel V A

1. Kosten en interesten welke door de rechter naar aanleiding van een rechtsvordering tot vergoeding van kernschade worden toegewezen, zijn verschuldigd boven de in artikel V genoemde bedragen.
2. De in artikel V en artikel IV, lid 6, bedoelde bedragen kunnen in de nationale munteenheid worden omgerekend in ronde bedragen.

Artikel V B

Iedere verdragsluitende partij draagt er zorg voor dat personen die schade hebben geleden, hun rechten op schadevergoeding kunnen uitoefenen zonder dat zij afzonderlijke gedingen aanhangig behoeven te maken naargelang van de herkomst van de voor deze schadevergoeding bestemde gelden.

Artikel V C

1. Indien de rechter van een andere verdragsluitende partij dan de installatiestaat bevoegd is, kunnen de uit hoofde van de alinea's b) en c) van lid 1 van artikel V en lid 1 van artikel VII vereiste overheidsmiddelen, alsmede de door een rechter toegewezen kosten en interesten door de eerstgenoemde verdragsluitende partij beschikbaar worden gesteld. De installatiestaat zal de andere verdragsluitende partij alle aldus betaalde bedragen terugbetalen. Deze beide verdragsluitende partijen bepalen in onderlinge overeenstemming de procedure voor terugbetaling.
2. Wanneer de rechter van een andere verdragsluitende partij dan de installatiestaat bevoegd is, neemt de verdragsluitende partij waarvan de rechter bevoegd is alle maatregelen die nodig zijn om de installatiestaat in staat te stellen zich bij de procedure aan te sluiten en deel te nemen aan een schikking inzake de schadevergoeding.

Artikel V D

1. De directeur-generaal van de Internationale Organisatie voor Atoomenergie belegt een bijeenkomst van de verdragsluitende partijen om de in artikel V genoemde aansprakelijkheidsgrenzen te wijzigen wanneer een derde van de verdragsluitende partijen de wens daartoe te kennen geeft.
2. Wijzigingen worden aangenomen met een meerderheid van twee derde van de aanwezige verdragsluitende partijen die hun stem uitbrengen, mits ten minste de helft van de verdragsluitende partijen op het tijdstip van de stemming aanwezig is.

3. Bij de besluitvorming over een voorstel tot wijziging van de aansprakelijkheidsgrenzen houdt de vergadering van de verdragsluitende partijen onder meer rekening met het risico op schade door een kernongeval, wijzigingen in de geldwaarden en de capaciteit van de verzekeringsmarkt.
4. a) De directeur-generaal van de IAEA stelt de verdragsluitende partijen van elke overeenkomstig lid 2 van dit artikel vastgestelde wijziging in kennis ter aanvaarding. De wijziging wordt geacht te zijn aanvaard na het verstrijken van een periode van 18 maanden na de kennisgeving, op voorwaarde dat ten minste een derde van de verdragsluitende partijen op het tijdstip van de vaststelling van de wijziging door de vergadering de directeur-generaal van de IAEA heeft meegedeeld de wijziging te aanvaarden. Een overeenkomstig dit lid aanvaarde wijziging treedt twaalf maanden na de aanvaarding ervan in werking voor de verdragsluitende partijen die haar hebben aanvaard.
- b) Wanneer een wijziging niet binnen een periode van 18 maanden na de datum van kennisgeving ter aanvaarding is aanvaard overeenkomstig het bepaalde onder a), wordt de wijziging geacht te zijn afgewezen.
5. Voor elke verdragsluitende partij die een wijziging aanvaardt nadat zij is aanvaard maar nog niet in werking is getreden of nadat zij in werking is getreden overeenkomstig lid 4 van dit artikel, treedt de wijziging in werking twaalf maanden nadat zij door die verdragsluitende partij is aanvaard.
6. Een staat die na de inwerkingtreding van een wijziging overeenkomstig lid 4 van dit artikel partij bij dit verdrag wordt, wordt wanneer hij niet anderszins te kennen geeft:
- a) geacht partij bij dit aldus gewijzigde verdrag te zijn; alsmede
- b) geacht partij bij het ongewijzigde verdrag te zijn ten aanzien van elke staat die die partij is en niet door de wijziging is gebonden.”.

Artikel 8

Artikel VI van het Verdrag van Wenen van 1963 wordt als volgt gewijzigd:

1) Lid 1 wordt vervangen door de volgende tekst:

- „1. a) Het recht op schadevergoeding op grond van dit verdrag vervalt indien geen rechtsvordering wordt ingesteld:
- i) ten aanzien van overlijden en persoonlijk letsel, binnen dertig jaar na de datum van het kernongeval;
- ii) ten aanzien van overige kernschade, binnen tien jaar na de datum van het kernongeval.
- b) Indien evenwel de aansprakelijkheid van de exploitant ingevolge het recht van de installatiestaat voor een langere periode is gedekt door verzekering of een andere financiële zekerheid, met inbegrip van openbare middelen, kan het recht van de bevoegde rechter bepalen dat het recht op schadevergoeding jegens de exploitant slechts zal vervallen na het verstrijken van die langere periode, welke niet langer mag zijn dan de termijn gedurende welke zijn aansprakelijkheid ingevolge het recht van de installatiestaat aldus is gedekt.
- c) Een vordering tot schadevergoeding met betrekking tot overlijden en/of persoonlijk letsel of, na een verlenging krachtens het bepaalde in alinea b) van dit lid, met betrekking tot andere schade, die later dan tien jaar na de datum van het kernongeval wordt ingesteld, laat in elk geval het recht op schadevergoeding op grond van dit verdrag onverlet van eenieder die vóór het verstrijken van die termijn van tien jaar een rechtsvordering tegen de exploitant heeft ingesteld.”.

2) Lid 2 wordt geschrapt.

3) Lid 3 wordt vervangen door de volgende tekst:

- „3. Het recht op schadevergoeding op grond van dit verdrag verjaart of vervalt, naar gelang het recht van de bevoegde rechter, indien geen rechtsvordering is ingesteld binnen drie jaar na de datum waarop de persoon die kernschade heeft geleden kennis droeg of redelijkerwijze geacht kon worden kennis te dragen van de kernschade en van de voor de schade aansprakelijke exploitant, met dien verstande dat de overeenkomstig de alinea's a) en b) van lid 1 vastgestelde termijnen niet worden overschreden.”.

Artikel 9

Artikel VII wordt als volgt gewijzigd:

- 1) In lid 1 worden de volgende twee zinnen toegevoegd aan het einde van het lid en het aldus gewijzigde lid wordt alinea a) van dat lid:

„Wanneer de aansprakelijkheid van de exploitant onbeperkt is, kan de installatiestaat een grens vaststellen voor de financiële zekerheid van de aansprakelijke exploitant, met dien verstande dat deze grens niet lager mag zijn dan 300 miljoen SDR. De installatiestaat waarborgt de betaling van vorderingen tot vergoeding van kernschade die tegen de exploitant zijn ingesteld voor zover de opbrengst van de financiële zekerheid ontoereikend is om deze vorderingen te dekken, zij het tot een bedrag dat niet hoger is dan het bedrag van de krachtens dit lid te verstrekken financiële zekerheid.”.

- 2) Aan lid 1 wordt een nieuwe alinea b) toegevoegd, die als volgt luidt:

„b) Niettegenstaande het in alinea a) van dit lid bepaalde kan de installatiestaat, wanneer de aansprakelijkheid van de exploitant onbeperkt is, gelet op de aard van de kerninstallatie of de betrokken nucleaire stoffen en op de te verwachten gevolgen van een kernongeval dat daarin zijn oorsprong heeft, voor de financiële zekerheid van de exploitant een lager bedrag vaststellen, met dien verstande dat een aldus vastgesteld bedrag in geen geval lager mag zijn dan 5 miljoen SDR en dat de installatiestaat de betaling waarborgt van vorderingen tot vergoeding van kernschade die tegen de exploitant zijn ingesteld door tot de in alinea a) van dit lid vermelde grens de nodige financiële middelen beschikbaar te stellen voor zover de opbrengst van de verzekering of andere financiële zekerheid ontoereikend is om deze vorderingen te dekken.”.

- 3) In lid 3 worden de woorden „of de alinea's b) en c) van lid 1 van artikel V” ingevoegd na de woorden „van dit artikel”.

Artikel 10

Artikel VIII van het Verdrag van Wenen van 1963 wordt als volgt gewijzigd:

- 1) De tekst van artikel VIII wordt lid 1 van dat artikel.

- 2) Het volgende nieuwe lid 2 wordt toegevoegd:

„2. Onverminderd de toepasselijkheid van de regel van alinea c) van lid 1 van artikel VI zal, wanneer met betrekking tot tegen de exploitant ingestelde vorderingen de op grond van dit verdrag te vergoeden schade hoger is of waarschijnlijk zal zijn dan het maximumbedrag dat ingevolge lid 1 van artikel V beschikbaar is gesteld, bij de verdeling van de schadevergoeding voorrang worden gegeven aan vorderingen ter zake van overlijden of persoonlijk letsel.”.

Artikel 11

In artikel X van het Verdrag van Wenen van 1963 wordt aan het einde van het artikel de volgende nieuwe zin toegevoegd:

„Het recht van verhaal krachtens dit artikel kan ook worden uitgebreid ten gunste van de installatiestaat voor zover deze op grond van dit verdrag overheidsmiddelen heeft verstrekt.”.

Artikel 12

Artikel XI van het Verdrag van Wenen van 1963 wordt als volgt gewijzigd:

- 1) Het volgende nieuwe lid 1 bis wordt toegevoegd:

„1 bis. In gevallen waarin een kernongeval plaatsvindt binnen het gebied van de exclusieve economische zone van een verdragsluitende partij of, indien een dergelijke zone niet is ingesteld, in een gebied dat de grenzen van een exclusieve economische zone, indien er een ingesteld zou worden, niet overschrijdt, kunnen rechtsvorderingen met betrekking tot kernschade ten gevolge van dat kernongeval voor de toepassing van dit verdrag uitsluitend worden ingesteld bij de rechters van die partij. De voorgaande zin is van toepassing indien die verdragsluitende partij de depositaris voorafgaand aan het kernongeval mededeling heeft gedaan van een dergelijk gebied. Niets in dit lid mag worden uitgelegd als toestemming voor de uitoefening van rechtsbevoegdheid op een wijze die strijdig is met het internationale recht van de zee, met inbegrip van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de zee.”.

2) Lid 2 wordt vervangen door de volgende tekst:

„2. In gevallen waarin een kernongeval niet plaatsvindt binnen het grondgebied van een van de verdragsluitende partijen of binnen een gebied waarvan overeenkomstig lid 1 bis mededeling is gedaan, of in gevallen waarin de plaats van het kernongeval niet met zekerheid kan worden vastgesteld, is uitsluitend de rechter van de installatiestaat van de aansprakelijke exploitant bevoegd.”.

3) In lid 3, eerste regel, en alinea b), wordt na het cijfer „1” ingevoegd „, 1 bis”.

4) Het volgende nieuwe lid 4 wordt toegevoegd:

„4. De verdragsluitende partij waarvan de rechters bevoegd zijn, ziet erop toe dat slechts een van haar rechters bevoegd is ten aanzien van een bepaald kernongeval.”.

Artikel 13

Na artikel XI wordt het volgende nieuwe artikel XI A ingevoegd:

„Artikel XI A

De verdragsluitende partij waarvan de rechters bevoegd zijn, ziet erop toe dat met betrekking tot vorderingen tot vergoeding van kernschade:

- a) elke staat een rechtsvordering kan instellen namens personen die kernschade hebben geleden, die onderdanen van die staat zijn of hun woon- of verblijfplaats op zijn grondgebied hebben, en die daarmee hebben ingestemd; alsmede
- b) elke persoon een rechtsvordering kan instellen ter afdwinging van rechten die ingevolge dit verdrag verkregen zijn via subrogatie of overdracht.”.

Artikel 14

De tekst van artikel XII van het Verdrag van Wenen van 1963 wordt vervangen door de volgende tekst:

„Artikel XII

1. Een beslissing van een bevoegde rechter van een verdragsluitende partij waartegen geen gewoon rechtsmiddel meer openstaat, wordt erkend tenzij:

- a) de beslissing is verkregen door bedrog;
- b) de partij jegens wie de beslissing werd uitgesproken geen billijke kans heeft gekregen zijn zaak te bepleiten; of
- c) de beslissing in strijd is met de openbare orde van de verdragsluitende partij op het grondgebied waarvan de erkenning wordt verlangd, of niet met de fundamentele rechtsnormen in overeenstemming is.

2. Wanneer een beslissing die krachtens lid 1 van dit artikel wordt erkend, wordt aangeboden voor tenuitvoerlegging overeenkomstig de door het recht van de verdragsluitende staat waar de tenuitvoerlegging wordt gevraagd voorgeschreven formaliteiten, kan deze ten uitvoer worden gelegd als zou het om een beslissing van een rechter van die verdragsluitende partij gaan. De feiten terzake van de vordering waarop de beslissing betrekking heeft, mogen niet opnieuw aan een onderzoek worden onderworpen.”.

Artikel 15

Artikel XIII van het Verdrag van Wenen van 1963 wordt als volgt gewijzigd:

1) De tekst van artikel XIII wordt lid 1 van dat artikel.

2) Het volgende nieuwe lid 2 wordt toegevoegd:

„2. Niettegenstaande lid 1 van dit artikel mag de wetgeving van de installatiestaat, voor zover de vergoeding van kernschade hoger is dan 150 miljoen SDR, afwijken van de bepalingen van dit verdrag met betrekking tot kernschade die is geleden op het grondgebied of binnen in overeenstemming met het internationale recht van de zee vastgestelde maritieme zones van een andere staat die op het tijdstip van het ongeval een nucleaire installatie op dat grondgebied heeft, voor zover die staat geen wederkerige uitkeringen van een equivalent bedrag biedt.”.

Artikel 16

De tekst van artikel XVIII van het Verdrag van Wenen van 1963 wordt vervangen door de volgende tekst:

„Dit verdrag laat de rechten en verplichtingen van een verdragsluitende partij ingevolge de algemene regels van internationaal publiekrecht onverlet.”.

Artikel 17

Na artikel XX van het Verdrag van Wenen van 1963 wordt het volgende nieuwe artikel XX A ingevoegd:

„Artikel XX A

1. Ingeval zich een geschil voordoet tussen verdragsluitende partijen betreffende de uitlegging of de toepassing van dit verdrag, plegen de partijen bij het geschil overleg, ten einde het geschil te regelen door middel van onderhandelingen of door enig ander vreedzaam middel voor de regeling van geschillen dat voor hen aanvaardbaar is.
2. Indien een geschil van deze aard als bedoeld in lid 1 van dit artikel niet kan worden geregeld binnen zes maanden na het verzoek om overleg ingevolge lid 1 van dit artikel, wordt het, op verzoek van een partij bij dit geschil, onderworpen aan arbitrage of ter beslissing aan het Internationale Gerechtshof voorgelegd. Ingeval een geschil aan arbitrage wordt onderworpen, kan een partij bij het geschil, indien binnen zes maanden na de datum van het verzoek de partijen bij het geschil geen overeenstemming kunnen bereiken over de wijze van arbitrage, de voorzitter van het Internationale Gerechtshof of de secretaris-generaal van de Verenigde Naties verzoeken één of meer scheidslieden aan te wijzen. In het geval van tegenstrijdige verzoeken van de partijen bij het geschil, heeft het verzoek aan de secretaris-generaal van de Verenigde Naties voorrang.
3. Bij de bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring van of toetreding tot dit verdrag kan een staat verklaren zich niet gebonden te achten door de in lid 2 van dit artikel bedoelde procedures voor de regeling van geschillen, of door één van beide. De overige verdragsluitende staten zijn niet gebonden aan een in lid 2 van dit artikel bedoelde procedure voor de regeling van geschillen met betrekking tot een verdragsluitende partij voor wie een dergelijke verklaring van kracht is.
4. Een verdragsluitende partij die een verklaring heeft afgegeven overeenkomstig lid 3 van dit artikel, kan deze te allen tijde intrekken door middel van een kennisgeving aan de depositaris.”.

Artikel 18

1. De artikelen XX tot en met XXV, de leden 2 en 3, en het lidnummer „1.” van artikel XXVI en de artikelen XXVII en XXIX van het Verdrag van Wenen van 1963 worden geschrapt.
2. Het Verdrag van Wenen van 1963 en dit protocol worden tussen de partijen bij dit protocol tezamen gelezen en uitgelegd als een enkele tekst waarnaar kan worden verwezen als het Verdrag van Wenen inzake de wettelijke aansprakelijkheid voor kernschade van 1997.

Artikel 19

1. Een staat die partij is bij dit protocol, maar niet bij het Verdrag van Wenen van 1963 is gebonden door de bepalingen van dat verdrag zoals deze gewijzigd zijn bij dit protocol ten opzichte van andere staten die partij bij het protocol zijn, en, wanneer hij op het tijdstip van nederlegging van een in artikel 20 genoemde akte geen andere intentie te kennen heeft gegeven, door de bepalingen van het Verdrag van Wenen van 1963 ten opzichte van staten die alleen partij bij dat verdrag zijn.
2. Niets in dit protocol raakt aan de verplichtingen van een staat die partij is bij zowel het Verdrag van Wenen van 1963 als dit protocol ten aanzien van een staat die bij partij is bij het Verdrag van Wenen van 1963, maar niet bij dit protocol.

Artikel 20

1. Dit protocol staat open voor ondertekening door alle staten op het hoofdkantoor van de Internationale Organisatie voor Atoomenergie te Wenen vanaf 19 september 1997 tot aan het tijdstip waarop het in werking treedt.
2. Dit protocol is onderworpen aan bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring door de staten die het hebben ondertekend.
3. Na de inwerkingtreding kan elke staat die dit protocol niet heeft ondertekend, ertoe toetreden.

4. De akten van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding dienen te worden nedergelegd bij de directeur-generaal van de Internationale Organisatie voor Atoomenergie, die de depositaris van dit protocol is.

Artikel 21

1. Dit protocol treedt in werking drie maanden na de nederlegging van de vijfde akte van bekrachtiging, aanvaarding, of goedkeuring.

2. Voor iedere staat die dit protocol bekrachtigt, aanvaardt, goedkeurt of ertoe toetreedt na de nederlegging van de vijfde akte van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding, treedt dit protocol in werking drie maanden na de datum van nederlegging door die staat van de passende akte.

Artikel 22

1. Iedere verdragsluitende staat kan dit protocol opzeggen door middel van een schriftelijke kennisgeving aan de depositaris.

2. De opzegging wordt van kracht één jaar na de datum waarop de kennisgeving door de depositaris is ontvangen.

3. Opzegging van het Verdrag van Wenen van 1963, overeenkomstig artikel XXVI van het verdrag, door een staat die partij is bij dit protocol, wordt onder geen beding uitgelegd als een opzegging van het Verdrag van Wenen van 1963 als gewijzigd bij dit protocol.

4. Niettegenstaande de opzegging van dit protocol ingevolge dit artikel door een verdragsluitende partij blijven de bepalingen van dit protocol van toepassing op alle kernschade die is veroorzaakt door een kernongeval dat plaatsvond voordat die opzegging van kracht werd.

Artikel 23

De depositaris stelt de staten die partij zijn en alle andere staten onverwijld in kennis van:

- a) elke ondertekening van dit protocol;
- b) elke nederlegging van een akte van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding;
- c) de inwerkingtreding van dit protocol;
- d) elke kennisgeving die ingevolge lid 1 bis van artikel XI is ontvangen;
- e) verzoeken tot het bijeenroepen van een conferentie ter herziening ingevolge artikel XXVI van het Verdrag van Wenen van 1963 en tot het bijeenroepen van een bijeenkomst van de verdragsluitende partijen ingevolge artikel V D van het Verdrag van Wenen van 1963 als gewijzigd bij dit protocol;
- f) kennisgevingen van opzegging die ingevolge artikel 22 zijn ontvangen en andere relevante kennisgevingen met betrekking tot dit protocol.

Artikel 24

1. Het originele exemplaar van dit protocol, waarvan de Arabische, de Chinese, de Engelse, de Franse, de Russische en de Spaanse tekst gelijkelijk authentiek zijn, wordt nedergelegd bij de depositaris.

2. De Internationale Organisatie voor Atoomenergie stelt de geconsolideerde tekst vast van het Verdrag van Wenen van 1963 als gewijzigd bij dit protocol, in de Arabische, de Chinese, de Engelse, de Franse, de Russische en de Spaanse taal overeenkomstig de bijlage bij dit protocol.

3. De depositaris verstrekt alle staten voor eensluidend gewaarmerkte afschriften van dit protocol tezamen met de geconsolideerde tekst van het Verdrag van Wenen van 1963 als gewijzigd bij dit protocol.

TEN BLIJKE waarvan de ondergetekenden, daartoe naar behoren gemachtigd, dit protocol hebben ondertekend.

Gedaan te Wenen, de twaalfde september, negentienhonderd zevenennegentig.

VERORDENINGEN

UITVOERINGSVERORDENING (EU) Nr. 785/2013 VAN DE COMMISSIE

van 14 augustus 2013

tot goedkeuring van een niet-minimale wijziging van het productdossier van een benaming die is opgenomen in het register van beschermde oorsprongsbenamingen en beschermde geografische aanduidingen [Miel de La Alcarria (BOB)]

DE EUROPESE COMMISSIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,

Gezien Verordening (EU) nr. 1151/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 21 november 2012 inzake kwaliteitsregelingen voor landbouwproducten en levensmiddelen ⁽¹⁾, en met name artikel 52, lid 2,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Verordening (EG) nr. 510/2006 van de Raad van 20 maart 2006 inzake de bescherming van geografische aanduidingen en oorsprongsbenamingen van landbouwproducten en levensmiddelen is bij Verordening (EU) nr. 1151/2012 ingetrokken en daardoor vervangen ⁽²⁾.
- (2) Overeenkomstig artikel 9, lid 1, eerste alinea, van Verordening (EG) nr. 510/2006 heeft de Commissie de door Spanje ingediende aanvraag onderzocht voor de goedkeuring van een wijziging van het productdossier van de beschermde oorsprongsbenaming "Miel de La Alcarria", die op grond van Verordening (EG) nr. 1107/96 van de Commissie is geregistreerd ⁽³⁾.

- (3) Aangezien de betrokken wijziging niet minimaal is, heeft de Commissie de wijzigingsaanvraag overeenkomstig artikel 6, lid 2, van Verordening (EG) nr. 510/2006 bekendgemaakt in het *Publicatieblad van de Europese Unie* ⁽⁴⁾. Daar de Commissie geen enkel bezwaar overeenkomstig artikel 7 van die verordening heeft ontvangen, moet de wijziging van het productdossier worden goedgekeurd,

HEEFT DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

Artikel 1

De in het *Publicatieblad van de Europese Unie* bekendgemaakte wijziging van het productdossier met betrekking tot de in de bijlage bij deze verordening vermelde benaming wordt goedgekeurd.

Artikel 2

Deze verordening treedt in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te Brussel, 14 augustus 2013.

Voor de Commissie,
namens de voorzitter,
Johannes HAHN
Lid van de Commissie

⁽¹⁾ PB L 343 van 14.12.2012, blz. 1.

⁽²⁾ PB L 93 van 31.3.2006, blz. 12.

⁽³⁾ PB L 148 van 21.6.1996, blz. 1.

⁽⁴⁾ PB C 302 van 6.10.2012, blz. 24.

BIJLAGE

In bijlage I bij het Verdrag genoemde landbouwproducten voor menselijke consumptie:

Categorie 1.4. Andere producten van dierlijke oorsprong (eieren, honing, diverse zuivelproducten met uitzondering van boter, enz.)

SPANJE

Miel de La Alcarria (BOB)

VERORDENING (EU) Nr. 786/2013 VAN DE COMMISSIE

van 16 augustus 2013

tot wijziging van bijlage III bij Verordening (EG) nr. 853/2004 van het Europees Parlement en de Raad wat betreft de toegestane maximumwaarden van yessotoxines in levende tweekleppige weekdieren

(Voor de EER relevante tekst)

DE EUROPESE COMMISSIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,

Gezien Verordening (EG) nr. 853/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 houdende vaststelling van specifieke hygiënevoorschriften voor levensmiddelen van dierlijke oorsprong ⁽¹⁾, en met name artikel 10, lid 1, onder d),

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) In Verordening (EG) nr. 853/2004 worden voor exploitanten van levensmiddelenbedrijven specifieke hygiënevoorschriften voor levensmiddelen van dierlijke oorsprong vastgesteld. In de verordening wordt bepaald dat exploitanten van levensmiddelenbedrijven moeten waarborgen dat levende tweekleppige weekdieren die zij voor menselijke consumptie in de handel brengen geen mariene biotoxines bevatten die in totale hoeveelheden, gemeten in het hele dier of elk afzonderlijk eetbaar deel, de in bijlage III, sectie VII, hoofdstuk V, punt 2, van die verordening vastgelegde maximumwaarden overschrijden. In punt 2, onder d), van dat hoofdstuk is de maximumwaarde voor yessotoxines vastgelegd op 1 milligram yessotoxine-equivalent per kilogram.
- (2) In december 2008 heeft de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA) een advies van het Wetenschappelijk Panel voor contaminanten in de voedselketen goedgekeurd na een verzoek van de Commissie inzake mariene biotoxines in weekdieren — groep yessotoxines ⁽²⁾. Volgens dat advies werden bij een reeks van onderzoeken naar de acute toxiciteit na orale toediening van yessotoxines geen letaliteit en geen klinische symptomen van toxiciteit waargenomen. Bovendien concludeerde de EFSA dat een portie weekdieren niet meer dan 3,75 milligram yessotoxine-equivalent per kilogram

mag bevatten. Dit niveau ligt hoger dan de huidige maximumwaarde die in bijlage III, sectie VII, hoofdstuk V, punt 2, onder d), van Verordening (EG) nr. 853/2004 is vastgelegd.

- (3) De 32e bijeenkomst van het Codex-comité voor vis en visserijproducten (1-5 oktober 2012) bevestigde de uitsluiting van yessotoxines van de lijst van mariene biotoxinen die op internationaal niveau moeten worden getest.
- (4) Naar aanleiding van het advies van de EFSA en de conclusies van de 32e bijeenkomst van het Codex-comité voor vis en visserijproducten is het passend om de huidige maximumwaarde voor yessotoxines te verhogen naar 3,75 milligram yessotoxine-equivalent per kilogram.
- (5) Bijlage III bij Verordening (EG) nr. 853/2004 moet daarom dienovereenkomstig worden gewijzigd.
- (6) De in deze verordening vervatte maatregelen zijn in overeenstemming met het advies van het Permanent Comité voor de voedselketen en de diergezondheid, en het Europees Parlement noch de Raad heeft zich daartegen verzet.

HEEFT DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

Artikel 1

In bijlage III bij Verordening (EG) nr. 853/2004 wordt punt 2, onder d), van hoofdstuk V van sectie VII vervangen door:

„d) voor yessotoxines, 3,75 milligram yessotoxine-equivalent per kilogram,“.

Artikel 2

Deze verordening treedt in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te Brussel, 16 augustus 2013.

Voor de Commissie

De voorzitter

José Manuel BARROSO

⁽¹⁾ PB L 139 van 30.4.2004, blz. 55.

⁽²⁾ EFSA Journal (2009) nr. 907, 1-62.

UITVOERINGSVERORDENING (EU) Nr. 787/2013 VAN DE COMMISSIE

van 16 augustus 2013

tot verlening van een vergunning voor een preparaat van *Bacillus subtilis* (ATCC PTA-6737) als toevoegingsmiddel voor diervoeding voor mestkalkoenen en fokkalkoenen (vergunninghouder Kemin Europa nv)

(Voor de EER relevante tekst)

DE EUROPESE COMMISSIE,

biggen en gespeende Suidae, met uitzondering van *Sus scrofa domesticus*, bij Uitvoeringsverordening (EU) nr. 306/2013 van de Commissie ⁽⁴⁾.

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,

Gezien Verordening (EG) nr. 1831/2003 van het Europees Parlement en de Raad van 22 september 2003 betreffende toevoegingsmiddelen voor diervoeding ⁽¹⁾, en met name artikel 9, lid 2,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) De verlening van vergunningen voor toevoegingsmiddelen voor diervoeding, met inbegrip van de vergunningsgronden en -procedures, is geregeld bij Verordening (EG) nr. 1831/2003.
- (2) Overeenkomstig artikel 7 van Verordening (EG) nr. 1831/2003 is een aanvraag voor een nieuwe toepassing van een preparaat van *Bacillus subtilis* (ATCC PTA-6737) ingediend. Bij die aanvraag waren de krachtens artikel 7, lid 3, van Verordening (EG) nr. 1831/2003 vereiste gegevens en documenten gevoegd.
- (3) Deze aanvraag betreft de verlening van een vergunning voor een nieuwe toepassing van *Bacillus subtilis* (ATCC PTA-6737) als toevoegingsmiddel voor diervoeding voor mestkalkoenen en fokkalkoenen in de categorie „zoötechnische toevoegingsmiddelen”.
- (4) Het gebruik van dat preparaat van *Bacillus subtilis* (ATCC PTA-6737) is voor een periode van tien jaar toegestaan voor mestkippen bij Verordening (EU) nr. 107/2010 van de Commissie ⁽²⁾, voor opfokleghennen, mesteenden, kwartels, fazanten, patrijzen, parelhoenders, duiven, mestganzen en struisvogels bij Uitvoeringsverordening (EU) nr. 885/2011 van de Commissie ⁽³⁾ en voor gespeende

- (5) In haar advies van 13 maart 2013 ⁽⁵⁾ bevestigde de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA) haar eerdere conclusies dat het preparaat van *Bacillus subtilis* (ATCC PTA-6737) onder de voorgestelde gebruiksvoorwaarden wordt verondersteld veilig te zijn voor de diergezondheid, de menselijke gezondheid en het milieu. De EFSA heeft tevens geconcludeerd dat het toevoegingsmiddel de zoötechnische prestaties bij mestkalkoenen kan verbeteren en dat deze conclusie kan worden uitgebreid tot fokkalkoenen. Specifieke eisen voor toezicht na het in de handel brengen acht de EFSA niet nodig. De EFSA heeft ook het rapport over de analysemethode voor het toevoegingsmiddel voor diervoeding geverifieerd dat door het bij Verordening (EG) nr. 1831/2003 ingestelde referentielaboratorium was ingediend.
- (6) Uit de beoordeling van het preparaat van *Bacillus subtilis* (ATCC PTA-6737) blijkt dat aan de in artikel 5 van Verordening (EG) nr. 1831/2003 vermelde voorwaarden voor de verlening van een vergunning is voldaan. Het gebruik van het preparaat moet daarom worden toegestaan zoals gespecificeerd in de bijlage bij deze verordening.
- (7) De in deze verordening vervatte maatregelen zijn in overeenstemming met het advies van het Permanent Comité voor de voedselketen en de diergezondheid,

HEEFT DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

Artikel 1

Voor het in de bijlage gespecificeerde preparaat, dat behoort tot de categorie „zoötechnische toevoegingsmiddelen” en de functionele groep „darmflorastabilisatoren”, wordt onder de in die bijlage vastgestelde voorwaarden een vergunning voor gebruik als toevoegingsmiddel voor diervoeding verleend.

Artikel 2

Deze verordening treedt in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

⁽¹⁾ PB L 268 van 18.10.2003, blz. 29.

⁽²⁾ PB L 36 van 9.2.2010, blz. 1.

⁽³⁾ PB L 229 van 6.9.2011, blz. 3.

⁽⁴⁾ PB L 91 van 3.4.2013, blz. 5.

⁽⁵⁾ EFSA Journal 2013; 11(4):3176.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te Brussel, 16 augustus 2013.

Voor de Commissie
De voorzitter
José Manuel BARROSO

BIJLAGE

Identificatienummer van het toevoegingsmiddel	Naam van de vergunninghouder	Toevoegingsmiddel	Samenstelling, chemische formule, beschrijving, analysemethode	Diersoort of -categorie	Maximumleeftijd	Minimumgehalte	Maximumgehalte	Overige bepalingen	Einde van de vergunningsperiode
						CFU/kg volledig diervoeder met een vochtgehalte van 12 %			

Categorie: zoötechnische toevoegingsmiddelen. Functionele groep: darmflorastabilisatoren

4b1823	Kemin Europa nv	<i>Bacillus subtilis</i> (ATCC PTA-6737)	<p><i>Samenstelling van het toevoegingsmiddel</i></p> <p>Preparaat van <i>Bacillus subtilis</i> (ATCC PTA-6737) met ten minste 1×10^{10} CFU/g toevoegingsmiddel</p> <p>vast</p> <p><i>Karakterisering van de werkzame stof</i></p> <p>Levensvatbare sporen van <i>Bacillus subtilis</i> (ATCC PTA-6737)</p> <p><i>Analysemethode</i> ⁽¹⁾</p> <p>Telling: spreidplaatmethode onder gebruikmaking van trypton-soja-agar met voorverhittingsbehandeling van voedermonsters.</p> <p>Identificatie: pulsed-field gelelektroforese (PFGE).</p>	Mestkalcoenen en fokkalkoenen	—	1×10^8	—	<p>1. In de gebruiksaanwijzing voor het toevoegingsmiddel en het voormengsel de opslagomstandigheden en de stabiliteit bij verwerking tot pellets vermelden.</p> <p>2. Het gebruik is toegestaan in diervoeding die de volgende toegelaten coccidiostatica bevat: diclazuril, robenidinehydrochloride, lasalocide A natrium, maduramicineammonium, of monensin-natrium, op voorwaarde dat dit coccidiostaticum voor de betreffende soort is toegestaan.</p>	6 september 2023
--------	-----------------	--	--	-------------------------------	---	-----------------	---	---	------------------

⁽¹⁾ Nadere bijzonderheden over de analysemethoden zijn te vinden op de website van het communautaire referentielaboratorium: http://irmm.jrc.ec.europa.eu/EURLs/EURL_feed_additives/Pages/index.aspx

UITVOERINGSVERORDENING (EU) Nr. 788/2013 VAN DE COMMISSIE

van 16 augustus 2013

tot vaststelling van de forfaitaire invoerwaarden voor de bepaling van de invoerprijs van bepaalde groenten en fruit

DE EUROPESE COMMISSIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,

Gezien Verordening (EG) nr. 1234/2007 van de Raad van 22 oktober 2007 houdende een gemeenschappelijke ordening van de landbouwmarkten en specifieke bepalingen voor een aantal landbouwproducten („integrale-GMO-verordening”) ⁽¹⁾,

Gezien Uitvoeringsverordening (EU) nr. 543/2011 van de Commissie van 7 juni 2011 tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van Verordening (EG) nr. 1234/2007 van de Raad, wat de sectoren groenten en fruit en verwerkte groenten en fruit betreft ⁽²⁾, en met name artikel 136, lid 1,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Bij Uitvoeringsverordening (EU) nr. 543/2011 zijn, op grond van de resultaten van de multilaterale handelsbesprekingen van de Uruguayronde, de criteria vastgesteld aan de hand waarvan de Commissie voor de

producten en de perioden die in bijlage XVI, deel A, bij die verordening zijn vermeld, de forfaitaire waarden bij invoer uit derde landen vaststelt.

- (2) De forfaitaire invoerwaarde wordt elke dag berekend overeenkomstig artikel 136, lid 1, van Uitvoeringsverordening (EU) nr. 543/2011, met inachtneming van de variabele gegevens voor die dag. Bijgevolg moet deze verordening in werking treden op de dag van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*,

HEEFT DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

Artikel 1

De in artikel 136 van Uitvoeringsverordening (EU) nr. 543/2011 bedoelde forfaitaire invoerwaarden worden vastgesteld in de bijlage bij de onderhavige verordening.

Artikel 2

Deze verordening treedt in werking op de dag van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te Brussel, 16 augustus 2013.

Voor de Commissie,
namens de voorzitter,

Jerzy PLEWA

Directeur-generaal Landbouw en
Plattelandsontwikkeling

⁽¹⁾ PB L 299 van 16.11.2007, blz. 1.

⁽²⁾ PB L 157 van 15.6.2011, blz. 1.

BIJLAGE

Forfaitaire invoerwaarden voor de bepaling van de invoerprijs van bepaalde groenten en fruit

(EUR/100 kg)

GN-code	Code derde landen ⁽¹⁾	Forfaitaire invoerwaarde
0709 93 10	TR	133,6
	ZZ	133,6
0805 50 10	AR	107,7
	CL	102,1
	TR	70,0
	UY	105,6
	ZA	99,1
	ZZ	96,9
0806 10 10	EG	186,1
	MA	162,1
	MX	264,4
	TR	158,7
	ZZ	192,8
0808 10 80	AR	193,0
	BR	112,1
	CL	142,9
	CN	75,0
	NZ	122,9
	US	141,8
	ZA	118,7
	ZZ	129,5
0808 30 90	AR	184,1
	CL	146,4
	TR	152,1
	ZA	110,8
	ZZ	148,4
0809 30	TR	148,6
	ZZ	148,6
0809 40 05	BA	50,5
	TR	101,0
	ZZ	75,8

⁽¹⁾ Landennomenclatuur vastgesteld bij Verordening (EG) nr. 1833/2006 van de Commissie (PB L 354 van 14.12.2006, blz. 19). De code „ZZ” staat voor „overige oorsprong”.

BESLUITEN

BESLUIT VAN DE COMMISSIE

van 2 mei 2013

betreffende steunmaatregel SA.22843 (2012/C) (ex 2012/NN) die door Frankrijk is toegekend aan de Société Nationale Corse Méditerranée en de Compagnie Méridionale de Navigation

(Kennisgeving geschied onder nummer C(2013) 1926)

(Slechts de tekst in de Franse taal is authentiek)

(Voor de EER relevante tekst)

(2013/435/EU)

DE EUROPESE COMMISSIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 108, lid 2, eerste alinea,

Gezien de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, en met name artikel 62, lid 1, onder a) ⁽¹⁾,

Gezien Verordening (EEG) nr. 3577/92 van de Raad van 7 december 1992 houdende toepassing van het beginsel van het vrij verrichten van diensten op het zeevervoer binnen de lidstaten (cabotage in het zeevervoer) ⁽²⁾,

Na de belanghebbenden overeenkomstig de genoemde artikelen te hebben uitgenodigd hun opmerkingen in te dienen ⁽³⁾, en gezien deze opmerkingen,

Overwegende hetgeen volgt:

1. PROCEDURE

(1) Bij brieven van 27 september, 30 november en 20 december 2007 heeft de Commissie een klacht van Corsica Ferries ontvangen over onwettige en onverenigbare steun die de Société nationale Corse-Méditerranée (hierna „SNCM” genoemd) en de Compagnie Maritime de Navigation (hierna „CMN” genoemd) zouden hebben ontvangen op grond van de overeenkomst inzake delegatie van openbare dienst tussen de Territoriale Autoriteiten van Corsica (Collectivité territoriale de Corse, hierna „CTC” genoemd) en de Vervoersraad van Corsica (Office des transports de Corse, hierna „OTC” genoemd) enerzijds, en de SNCM en de CMN anderzijds. Deze overeenkomst (hierna „DOD-overeenkomst” genoemd) heeft betrekking op de scheepvaartverbindingen tussen Corsica en Marseille tijdens de periode 2007-2013. Bij brieven van 20 mei 2010, 16 juli 2010, 22 maart 2011, 22 juni 2011, 15 december 2011 en 10 januari 2012 heeft de klager aanvullende gegevens ter ondersteuning van zijn klacht verstrekt.

(2) Bij brieven van 17 maart 2008, 12 november 2008, 13 oktober 2011 en 14 december 2011 heeft de Commissie Frankrijk om aanvullende inlichtingen verzocht. De Franse autoriteiten hebben hun opmerkingen en antwoorden ingediend bij brieven van 3 juni 2008, 14 januari 2009, 7 december 2011 en 20 januari 2012.

(3) De Commissie heeft Frankrijk bij schrijven van 27 juni 2012 in kennis gesteld van haar besluit tot inleiding van de procedure van artikel 108, lid 2, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) ten aanzien van de potentiële steunmaatregelen in de DOD-overeenkomst ten gunste van de SNCM en de CMN. Het besluit van de Commissie (hierna „besluit tot inleiding” genoemd) is bekendgemaakt in het *Publicatieblad van de Europese Unie* van 5 oktober 2012 ⁽⁴⁾.

(4) De Franse autoriteiten hebben hun opmerkingen en antwoorden op de vragen in het besluit tot inleiding ingediend bij brieven van 13 juli 2012, 7 september 2012, 14 november 2012 en 16 januari 2013.

(5) De ondernemingen Corsica Ferries, SNCM en CMN hebben opmerkingen ingediend tijdens de periode die daartoe was voorzien in het besluit tot inleiding. Bij brieven van 22 oktober 2012 en 21 december 2012 heeft de Commissie haar opmerkingen aan de Franse autoriteiten gezonden. Frankrijk heeft zijn commentaar op de opmerkingen van de derde partijen ingediend bij brieven van 3 januari 2013 en 12 februari 2013.

2. FEITELIJK KADER

2.1. DE VERBINDING TUSSEN CORSICA EN HET VASTELAND

(6) Zoals aangegeven in het besluit tot inleiding, werd de territoriale continuïteit tussen Corsica en het vasteland verzekerd via een eerste concessie van 25 jaar die in 1976 is gesloten tussen de SNCM en de CMN enerzijds, en de Staat anderzijds. Vanaf 1 januari 2002 werden enkel de lijnverbindingen vanuit Marseille verzorgd door de SNCM en de CMN in het kader van een DOD-overeenkomst die met de CTC en de OTC was gesloten voor een looptijd van vijf jaar.

⁽¹⁾ PB L 1 van 3.1.1994, blz. 3.

⁽²⁾ PB L 364 van 12.12.1992, blz. 7.

⁽³⁾ PB C 301 van 5.10.2012, blz. 1.

⁽⁴⁾ PB C 301 van 5.10.2012, blz. 1.

- (7) Voor de overige lijnverbindingen werd parallel een sociale steunregeling ⁽⁵⁾ ingevoerd. Deze maatregel en de verlenging ervan voor de periode 2007-2013 werden goedgekeurd door de Commissie ⁽⁶⁾.
- (8) Sinds 1 juli 2007 verzorgen de SNCM en de CMN de lijnverbinding tussen Marseille en Corsica in het kader van de DOD-overeenkomst die op 7 juni 2007 is gesloten (zie afdeling 2.5). Deze overeenkomst loopt ten einde op 31 december 2013.
- (9) De belangrijkste maatschappijen die actief zijn op de markt voor het zeevervoer tussen het Franse vasteland en Corsica, zijn de SNCM, de CMN (zie afdelingen 2.2 en 2.3) en de onderneming Corsica Ferries, die lijnverbindingen vanuit Toulon en Nice verzorgt.
- (10) De lijnverbindingen met Corsica worden van oudsher gekenmerkt door zeer sterke seizoensfluctuaties, waarbij het gros van het passagiersverkeer tijdens de zomermaanden plaatsvindt. In de periode 2000-2010 bestond de voornaamste tendens op de markten voor het vervoer tussen Corsica en het Franse vasteland uit de ontwikkeling van het vervoersaanbod vanuit Toulon, dat qua verkeer de belangrijkste haven voor lijnverbindingen met Corsica is geworden. Hierbij moet met name worden opgemerkt dat de tendens tot toename van het verkeer vanuit Toulon al aan de gang was voordat de sociale steunregeling in 2002 werd ingevoerd en dat deze zich sindsdien heeft voortgezet ⁽⁷⁾. Deze ontwikkeling gaat gepaard met de stijging van het marktaandeel van de onderneming Corsica Ferries.

2.2. SNCM

- (11) De SNCM is een in Marseille gevestigde scheepvaartmaatschappij die in 1976 door de Franse regering werd aangewezen om de territoriale continuïteit met Corsica te verzekeren. Zij verzorgt een integrale lijnverbinding met Corsica vanuit Marseille en Nice en verbindt de havens van deze twee steden met die van Ajaccio, Bastia, Calvi, l'Île-Rousse, Porto-Vecchio en Propriano.
- (12) De SNCM verzorgt tevens de lijnverbinding met Sardinië (Porto Torres) vanuit Marseille en Corsica (Ajaccio en Propriano). Tot slot verbindt zij Algerije (Algiers, Skikda, Bejaia, Oran) en Tunesië vanuit Sète, Marseille en Toulon.
- (13) Tot in mei 2006 was de SNCM voor 80 % eigendom van de *Compagnie générale maritime et financière* (CGMF) ⁽⁸⁾ en voor 20 % van de *Société nationale des chemins de fer* (SNCF). Op 26 januari 2005 heeft de Franse regering besloten om de SNCM te privatiseren, waarbij is ingegaan op de kandidaatstelling van Butler Capital Partners (38 % van de aandelen), vennoot van de groep Connex, dochteronderneming van Veolia (28 % van de aandelen). De werknemers kregen 9 % van de aandelen, terwijl de Staat de overige 25 % behield via de CGMF.
- (14) Deze privatisering voorzag in een ontbindende clausule ten gunste van Butler Capital Partners en Veolia, waarop de overnemers zich met name in de volgende gevallen konden beroepen:
- indien de CTC zouden besluiten een raadpleging te houden in verband met de toekenning van een overeenkomst inzake delegatie van openbare dienst met inwerkingtreding vanaf 1 januari 2007 die niet wettelijk in overeenstemming is met de door het parlement van Corsica vastgestelde richtsnoeren voor de exploitatie van de scheepvaartverbindingen tussen Marseille en Corsica vanaf 1 januari 2007 ⁽⁹⁾;
 - indien de delegatie aan een derde of aan de SNCM zou worden toegekend onder aanzienlijk slechtere economische voorwaarden.
- (15) De privatisering ging gepaard met een reeks herstructureringsmaatregelen die het voorwerp waren van een afzonderlijke procedure ten aanzien van het staatssteunrecht ⁽¹⁰⁾.
- (16) Op 10 november 2008 heeft Butler Capital Partners zijn aandelen aan Veolia Transport verkocht. In 2011 is Veolia Transport met Transdev gefuseerd tot Veolia

⁽⁵⁾ Deze maatregel, getiteld „Regeling voor individuele steun van sociale aard op grond van artikel 87, lid 2, van het Verdrag”, is bestemd voor de bewoners van het eiland, maar ook voor bepaalde sociale categorieën en is van toepassing op de lijnverbindingen tussen Corsica en de havens van Toulon en Nice. Voor elke passagier die in aanmerking komt voor een preferentieel tarief, wordt een tariefkorting voorgefinancierd door de vervoermaatschappijen, die later aan hen wordt terugbetaald.

⁽⁶⁾ Beschikking van 2 juli 2002 in de zaak Steunmaatregel N 781/2001 – Frankrijk – Regeling voor individuele steun van sociale aard voor de scheepvaartdienst met Corsica en beschikking van 23 april 2007 in de zaak Steunmaatregel N 13/2007 – Frankrijk – Verlenging van de regeling voor individuele steun van sociale aard voor de scheepvaartdienst met Corsica N 781/2001.

⁽⁷⁾ Zie bijvoorbeeld advies nr. 12-A-05 van de Franse Mededingingsautoriteit (Autorité de la Concurrence) van 17 februari 2012 betreffende het zeevervoer tussen Corsica en het vasteland, punt 125.

⁽⁸⁾ Waarvan 100 % van het kapitaal in handen is van de Franse Staat.
⁽⁹⁾ Deze richtsnoeren zijn op 24 maart 2006 vastgesteld, zie afdeling 2.4.1.

⁽¹⁰⁾ C 58/2002 (ex N 118/02) – Frankrijk – betreffende de steunmaatregel die door Frankrijk is toegekend aan *Société Nationale Maritime Corse-Méditerranée*, aangenomen op 25 februari 2003, PB L 61 van 7.2.2004, blz. 13. Op 15 juni 2005 heeft het Gerecht in de zaak T-349/03 de beschikking van 2003 nietig verklaard wegens een beoordelingsfout bij de bepaling van de noodzakelijke minimumsteun. Naar aanleiding van nieuwe herstructureringsmaatregelen heeft de Commissie de procedure C 58/2002 uitgebreid bij besluit van 13 september 2006. De Commissie heeft op 8 juli 2008 een nieuwe beschikking aangenomen, PB L 225 van 27.8.2009, blz. 180. Deze beschikking is gedeeltelijk nietig verklaard door het Gerecht (zaak T-565/08) naar aanleiding van het beroep dat de onderneming Corsica Ferries France heeft ingesteld. De SNCM en Frankrijk hebben bij het Hof hogere voorziening tot vernietiging van dit arrest ingesteld (zaak C-533/12 P en C-536/12 P).

Transdev⁽¹¹⁾, dat toen 66 % van de aandelen in handen had. Op 30 maart 2012 heeft Veolia Environment met de CDC een overeenkomst gesloten, waarbij zij als enige 66 % van het kapitaal van de SNCM, dat voorheen eigendom was van de joint venture, zou overnemen tegen een overdrachtsprijs van 1 EUR.

- (17) De SNCM beschikt momenteel over een vloot van tien schepen, waarvan zes ferry's⁽¹²⁾ en vier vracht-passagiersschepen, te weten de Jean Nicoli⁽¹³⁾, de Pascal Paoli, de Paglia Orba en de Monte d'Oro.

2.3. CMN

- (18) De CMN is een in 1931 opgerichte particuliere rederij met hoofdkantoor in Marseille, die als voornaamste activiteit de scheepvaartverbinding met zowel Corsica (vracht- en passagiersvervoer) als Sardinië heeft.
- (19) Voor 2 oktober 2009 was de CMN voor 53,1 % eigendom van de *Compagnie Méridionale de Participations* (CMP), voor 45 % van de SNCM en voor 1,9 % van zijn werknemers. De CMP was op haar beurt voor 55 % eigendom van de *Société de travaux industriels et maritimes d'Orbigny* (STIM d'Orbigny), dochteronderneming van de groep STEF-TFE, en voor 45 % van de *Compagnie Générale de Tourisme et d'Hôtellerie* (CGTH), 100 %-dochteronderneming van de SNCM. Sindsdien zijn de aandelen die direct in handen waren van de SNCM en indirect van de CMN, teruggekocht door de groep STEF. De groep STEF is thans voor 97,9 % eigenaar van het kapitaal van de CMN, terwijl de overige 2,1 % van de aandelen in handen van de werknemers is.
- (20) De CMN verzorgt een deel van de diensten op drie lijnverbindingen tussen Corsica en Marseille (Marseille-Ajaccio, Marseille-Bastia, en Marseille-Propriano) in het kader van de DOD-overeenkomst (zie afdeling 2.5). De maatschappij verzorgt parallel, doch buiten de DOD, een verbinding met Sardinië (Porto Torres). Om haar activiteitenprogramma in het kader van de DOD te verwezenlijken, beschikt de CMN over drie vracht-passagiersschepen, namelijk de Girolata, de Piana (die de Scandola heeft vervangen) en de Kalliste.

2.4. DE OVEREENKOMST INZAKE DELEGATIE VAN OPENBARE DIENST 2007-2013

2.4.1. AANBESTEDINGSPROCEDURE VOOR DE DOD-OVEREENKOMST

- (21) De Commissie verstrekt hier slechts een kort overzicht van de aanbestedingsprocedure voor de DOD-overeenkomst die *in extenso* wordt beschreven in het besluit tot inleiding.

⁽¹¹⁾ *Veolia Environnement* en de *Caisse des Dépôts et Consignations* (CDC) waren in 2011 evenwaardige eigenaars van Veolia Transdev.

⁽¹²⁾ Van deze schepen worden sinds 2007 enkel de Napoléon Bonaparte en de Danielle Casanova regelmatig ingezet om de diensten in het kader van de delegatie van openbare dienst (hierna: „DOD”) te verrichten. De vier andere ferry's die de SNCM in 2013 heeft ingezet, zijn de Méditerranée, de Corse, de Île de Beauté en de Excelsior.

⁽¹³⁾ De Jean Nicoli heeft de Monte Cinto in 2009 vervangen voor de verrichting van de diensten in het kader van de DOD.

- (22) Op 24 maart 2006 is het parlement van Corsica bij besluit nr. 06/22 overgegaan tot de goedkeuring van het principe om vanaf 1 januari 2007 de delegatie van openbare dienst te vernieuwen voor de scheepvaartverbinding met de havens van Bastia, Ajaccio, Balagna (Île-Rousse en Calvi), Porto-Vecchio en Propriano vanuit de haven van Marseille.

- (23) Er is een aankondiging van openbare oproep tot mededinging bekendgemaakt in het *Publicatieblad van de Europese Unie* van 27 mei 2006, alsook in de krant *Les Échos* van 9 juni 2006. Daarop zijn vier inschrijvingen ingediend⁽¹⁴⁾. Naar aanleiding van het besluit van de Franse Mededingsraad (Conseil de la concurrence) van 11 december 2006⁽¹⁵⁾ en het arrest van de Franse Raad van State (Conseil d'État) van 15 december 2006⁽¹⁶⁾ is de aanbestedingsprocedure voor de delegatie van de openbare dienst volledig nietig verklaard teneinde de naleving van de verplichtingen ten aanzien van de oproep tot mededinging te waarborgen.

- (24) Bij besluit nr. 06/263 AC van 22 december 2006 heeft het parlement van Corsica besloten om de aanbestedingsprocedure voor de delegatie van de openbare dienst te hervatten en de lopende delegatie te verlengen tot 30 april 2007.

- (25) Vervolgens is een nieuw aanbestedingsbericht bekendgemaakt in het *Publicatieblad* van 30 december 2006, in de krant *Les Échos* van 4 januari 2007 en in het weekblad *Journal de la „Marine Marchande”* van 5 januari 2007. Twee kandidaten hebben een inschrijving ingediend, namelijk de combinatie tussen de SNCM en de CMN⁽¹⁷⁾ enerzijds, en de onderneming Corsica Ferries⁽¹⁸⁾ anderzijds.

- (26) De economische parameters die de combinatie SNCM/CMN in haar inschrijving heeft voorgesteld, zijn uiteengezet in het besluit tot inleiding⁽¹⁹⁾. Op 28 maart 2007 heeft de combinatie SNCM/CMN een gewijzigde versie van haar inschrijving overgelegd aan de OTC, waarin de gevraagde subsidie ter compensatie van de globale inschrijving gevoelig lager lag. Dit heeft geleid tot een wijziging van het geraamde verkeersniveau, de handelswaarde van enkele schepen van de combinatie, de datum waarop nieuwe schepen worden gecharterd en het niveau van de kostenbesparingen tussen de globale inschrijving en de inschrijvingen op elke lijnverbinding afzonderlijk.

⁽¹⁴⁾ Een globale en ondeelbare inschrijving van de SNCM voor alle lijnverbindingen; een inschrijving van de onderneming Corsica Ferries met verschillende opties; een inschrijving van de CMN met zes verschillende afzonderlijke voorstellen; een inschrijving van een tijdelijke combinatie, samengesteld uit de onderneming Corsica Ferries en de CMN, met twee opties.

⁽¹⁵⁾ Zie overweging 24 van het besluit tot inleiding.

⁽¹⁶⁾ Zie overweging 25 van het besluit tot inleiding.

⁽¹⁷⁾ Eén inschrijving had betrekking op elk van de vijf lijnverbindingen van de openbare dienst, terwijl de andere globaal en ondeelbaar van aard was en betrekking had op alle vijf de lijnverbindingen samen.

⁽¹⁸⁾ De onderneming Corsica Ferries heeft inschrijvingen ingediend met betrekking tot de lijnen Marseille-Ajaccio, Marseille-Porto-Vecchio en Marseille-Propriano, alsmede een globale inschrijving voor deze drie lijnen.

⁽¹⁹⁾ Zie punt 30 van het besluit tot inleiding.

(27) Na het besluit van het parlement van Corsica om de datum van inwerkingtreding van de nieuwe delegatie en een andere onderhandelingsprocedure uit te stellen tot 1 juli 2007, heeft de OTC voorgesteld om de inschrijving van Corsica Ferries van de hand te wijzen ⁽²⁰⁾.

(28) Bij besluit nr. 07/108 van 7 juni 2007 heeft het parlement van Corsica de delegatie van openbare dienst voor de scheepvaartverbinding tussen de haven van Marseille en de havens van Corsica toegekend aan de combinatie tussen de SNCM en de CMN. Voorts werd de voorzitter van de uitvoerende raad van de Territoriale Autoriteiten van Corsica, bij besluit van diezelfde dag, gemachtigd om de DOD-overeenkomst te ondertekenen (hierna „de twee besluiten van 7 juni 2007” genoemd).

2.4.2. BETWISTING VAN DE GELDIGHED VAN DE TWEE BESLUITEN VAN 7 juni 2007

(29) De administratieve rechtbank van Bastia (tribunal administratif de Bastia) heeft op 24 januari 2008 het verzoek van Corsica Ferries tot nietigverklaring van de twee besluiten van 7 juni 2007 afgewezen. Vervolgens heeft het Administratieve Hof van Beroep van Marseille (Cour administrative d'appel de Marseille) op 7 november 2011 het arrest van de administratieve rechtbank van Bastia van 24 januari 2008, alsmede de twee besluiten van 7 juni 2007 nietig verklaard.

(30) Luidens dat arrest heeft het Administratieve Hof van Beroep vastgesteld dat Verordening (EEG) nr. 3577/92 betreffende cabotage in het zeevervoer ⁽²¹⁾ (hierna „cabotageverordening” genoemd) geschonden is en dat de DOD-overeenkomst onwettige staatssteun bevat. Het arrest voert in dat verband aan dat de bepalingen van het eerste punt van artikel 7 van de DOD-overeenkomst ertoe leiden dat deze overeenkomst niet in overeenstemming is met het derde criterium van het Altmark-arrest ⁽²²⁾. Bijgevolg heeft het Hof de Territoriale Autoriteiten van Corsica opgedragen om de DOD-overeenkomst in der minne te ontbinden vóór 1 september 2012 ⁽²³⁾.

(31) Op hogere voorziening van de SNCM en de CMN heeft de Franse Raad van State op 13 juli 2012 het arrest van

het Administratieve Hof van Beroep van 7 november 2011 ⁽²⁴⁾ nietig verklaard en de zaak naar het Administratieve Hof van Beroep van Marseille verwezen.

2.5. HERHALING VAN DE VOORNAAMSTE BEPALINGEN VAN DE DOD-OVEREENKOMST

(32) De DOD-overeenkomst is gesloten voor de periode van 1 juli 2007 tot 31 december 2013. Artikel 1 stelt het voorwerp van de DOD-overeenkomst vast, namelijk de verlening van geregelde scheepvaartdiensten op alle lijnverbindingen van de delegatie van de openbare dienst (hierna „DOD” genoemd) tussen de haven van Marseille en de volgende havens: Bastia, Ajaccio, Porto-Vecchio, Propriano en Balagna.

(33) Het bestek in bijlage 1 bij de DOD-overeenkomst omschrijft de aard van deze diensten. Deze diensten worden als volgt ingedeeld:

- (i) de permanente dienst „vracht- en passagiersvervoer” ⁽²⁵⁾ die de combinatie SNCM-CMN het hele jaar door moet verzorgen (hierna „basisdienst” genoemd) en

⁽²⁴⁾ De Franse Raad van State was enerzijds van oordeel dat Verordening (EEG) nr. 3577/92 van de Raad van 7 december 1992 houdende toepassing van het beginsel van het vrij verrichten van diensten op het zeevervoer binnen de lidstaten „niet belet dat de reële behoefte aan een openbare dienst globaal wordt beoordeeld voor elke lijn of elk traject gedurende de volledige periode van uitvoering van de overeenkomst of gedurende de perioden die daarin worden onderscheiden, zonder dat daarvoor behoefte te worden onderzocht of deze behoefte voortdurend gerechtvaardigd is in de loop van deze periode of perioden; dat het Administratieve Hof van Beroep van Marseille bijgevolg heeft gegeven van een onjuiste rechtsopvatting door te oordelen dat de bepalingen van het bestek onverenigbaar zijn met deze verordening vanwege het feit dat de aanvullende dienst, die de combinatie concessiehouders op de lijnen Marseille-Ajaccio, Marseille-Bastia en Marseille-Propriano moest verrichten en die ter versterking diende van de permanente dienst die het hele jaar door op deze lijnen werd verricht, moest voldoen aan een andere reële behoefte aan openbare dienst dan de behoefte waaraan de permanente dienst voldeed”. Anderzijds was de Franse Raad van State van oordeel dat het feit dat artikel 7, lid 1, van de overeenkomst (zie overweging 38) „aldus aanleiding kan geven tot een besluitvorming van een overheidsinstantie waarvan de tussenkomst onderworpen is aan een voorafgaande kennisgeving aan de Europese Commissie, het op zich niet mogelijk maakt om deze clausule als steun in de zin van artikel 107 van het Verdrag aan te merken; dat het Hof bijgevolg heeft gegeven van een onjuiste juridische kwalificatie van de feiten door het tegendeel te oordelen”.

⁽²⁵⁾ Wat het passagiersvervoer betreft, moeten de concessiehouders op de lijnen Marseille-Bastia, Marseille-Ajaccio en Marseille-Porto-Vecchio in beide richtingen over een capaciteit beschikken van minstens 450 slaappleaatsen in minstens 140 hutten, alsook minstens 50 plaatsen in daartoe bestemde gemeenschappelijke voorzieningen en minstens 150 plaatsen voor auto's. De lijn Marseille-Propriano moet beschikken over minstens 200 slaappleaatsen in minstens 55 hutten en minstens 55 plaatsen voor auto's. De lijn Marseille-Balagna moet beschikken over minstens 220 slaappleaatsen in minstens 70 hutten en minstens 70 plaatsen voor auto's. Wat het vrachtvervoer betreft, moeten de onderstaande lijnen over de bijbehorende minimumcapaciteit beschikken: Marseille-Bastia, minstens 1 800 strekkende meter; Marseille-Ajaccio, minstens 1 200 strekkende meter; Marseille-Porto-Vecchio, minstens 1 000 strekkende meter; Marseille-Propriano en Marseille-Balagna, minstens 600 strekkende meter.

⁽²⁰⁾ De OTC was van oordeel dat de onderneming Corsica Ferries niet in staat was een definitieve datum vast te stellen waarop zij de delegatie zou kunnen uitvoeren en dat zij bovendien niet voldeed aan de voorwaarde in verband met de maximumleeftijd van de schepen zoals vastgesteld in het specifieke reglement van de aanbesteding.

⁽²¹⁾ Verordening (EEG) nr. 3577/92 van de Raad van 7 december 1992 houdende toepassing van het beginsel van het vrij verrichten van diensten op het zeevervoer binnen de lidstaten (cabotage in het zeevervoer); PB L 364 van 12.12.1992, blz. 7.

⁽²²⁾ Arrest van het Hof van 24 juli 2003, zaak C-280/00, *Trans GmbH en Regierungspräsidium Magdeburg/Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH*, Jurispr. 2003, blz. 7747.

⁽²³⁾ Administratief Hof van Beroep van Marseille, 7 november 2011, *Société Corsica Ferries/Territoriale Autoriteiten van Corsica*, nr. 08MA01604. Zie punt 40 van het besluit tot inleiding.

- (ii) de aanvullende passagiersdienst⁽²⁶⁾ die moet worden verleend om de verkeerspieken op te vangen gedurende ongeveer 37 weken op de lijnen Marseille-Ajaccio en Marseille-Bastia en tijdens de periode van 1 mei tot 30 september op de lijn Marseille-Propriano (hierna „aanvullende dienst” genoemd).
- (34) Artikel 2 van de DOD-overeenkomst geeft de standaard financiële compensaties weer waartoe de concessiehouders zich gedurende de looptijd van de delegatie verbinden. De bedragen van deze standaard financiële compensaties zijn samengebracht in tabel nr. 4 van het besluit tot inleiding.
- (35) Artikel 3 van de DOD-overeenkomst verduidelijkt dat de DOD geen exclusiviteit over de genoemde lijnen verleent, maar in de mogelijkheid voorziet dat andere maatschappijen geregelde zeevervoersdiensten verrichten zonder financiële compensatie. Niettemin zouden eventuele nieuwkomers worden onderworpen aan verplichtingen, zoals vermeld in het besluit tot inleiding⁽²⁷⁾. Bovendien bepaalt artikel 3 dat de verzoeken om financiële compensatie van de concessiehouders zijn berekend volgens de sociale steunregeling⁽²⁸⁾.
- (36) Overeenkomstig de derde alinea van artikel 5, lid 2, van de DOD-overeenkomst is de uiteindelijke jaarlijkse financiële compensatie van elke concessiehouder beperkt tot het exploitatietekort dat voortvloeit uit de verplichtingen van het bestek, waarbij rekening wordt gehouden met een rendement van 15 % van de conventionele waarde van de vloot naar verhouding van het aantal dagen waarop de vloot daadwerkelijk is ingezet voor de overtochten die voldoen aan deze verplichtingen. De conventionele waarde staat vermeld in bijlage III bij de DOD-overeenkomst⁽²⁹⁾.
- (37) Artikel 7 van de DOD-overeenkomst (hierna „vrijwaring-sclausule” genoemd) maakt het mogelijk om wijzigingen door te voeren in de jaarlijkse vaste bedragen van de financiële compensaties die worden uitgekeerd aan de medeconcessiehouders overeenkomstig hun verbintenissen die bij artikel 2 zijn vastgesteld voor de looptijd van de DOD-overeenkomst.
- (38) Artikel 7, lid 1, bepaalt dat de partijen bijeen moeten komen indien de technische, reglementaire of economische voorwaarden van de overeenkomst ingrijpend worden gewijzigd, zodat zij maatregelen kunnen treffen om het oorspronkelijke financiële evenwicht te herstellen, in eerste instantie via de maximumtarieven en de aanpassing van de diensten.
- (39) Artikel 7, lid 2, van de DOD-overeenkomst wijst erop dat de bedragen van de financiële compensatie berekend zijn naargelang van de geraamde opbrengsten uit het passagiersvervoer en het vrachtvervoer. Wanneer de absolute waarde van het verschil tussen de geraamde opbrengsten⁽³⁰⁾ en de reële opbrengsten meer dan 2 % van de geraamde opbrengsten⁽³¹⁾ bedraagt, is er in een jaarlijkse neerwaartse of opwaartse bijstelling van de financiële compensatie voorzien voor elke opbrengstcategorie en voor elke concessiehouder⁽³²⁾.
- (40) In de DOD-overeenkomst⁽³³⁾ is vastgesteld dat de bijstellingen van de compensatie uit hoofde van deze clausule moeten worden begrensd door middel van een akkoord tussen de partijen dat in de loop van het derde jaar van de uitvoering van de delegatie wordt gesloten.
- (41) De geraamde opbrengsten voor de twee soorten vervoer en de twee concessiehouders zijn opgenomen in tabel nr. 5 van het besluit tot inleiding.
- (42) In overeenstemming met de aanpassingsclausule is de DOD-overeenkomst op 28 december 2009 gewijzigd door middel van een aanvullende overeenkomst. Deze wijziging heeft geleid tot de schrapping van 108 overtochten tussen Marseille en Corsica per jaar. Het aantal aangeboden plaatsen op de lijn Marseille-Ajaccio is aldus gedaald van 9 000 tot 8 000 tijdens de kerstvakantie, van 3 500 tot 2 300 tijdens de lente- en herfstperiode en van 85 000 tot 71 000 tijdens de zomerperiode. De capaciteit van de aanvullende dienst op de lijn Marseille-Propriano is met 7 000 plaatsen afgenomen.
- (43) De OTC heeft voorts de verkeersperioden opnieuw gedefinieerd door een onderscheid te maken tussen het hoogseizoen (een periode van elf zomerweken tussen de laatste week van juni en begin september) en het middenseizoen (een periode van 22 weken van april tot juni en van begin september tot eind oktober, met uitzondering van de schoolvakanties in het voor- en najaar).
- (44) De tarieven en de financiële compensatie hebben eveneens een wijziging ondergaan. Voor wat betreft de standaard financiële compensaties komt de correctie (waarde in het jaar 2007) vanaf 2010 en tot 2013 neer op een vermindering van de jaarlijkse bedragen ter waarde van 6,5 miljoen EUR voor beide concessiehouders. De herziene bedragen voor de compensatie en de geraamde opbrengsten zijn opgenomen in tabel nr. 7 en nr. 8 van het besluit tot inleiding.
- (45) Overeenkomstig de DOD-overeenkomst⁽³⁴⁾ wordt 95 % van de geïndexeerde geraamde compensatiebedragen via maandelijkse betalingen uitgekeerd binnen zeven dagen na de overlegging van een beknopt verslag over de verlening van de diensten. Het opwaarts of neerwaarts bijgestelde restsaldo van de compensaties wordt jaarlijks uitgekeerd binnen 15 dagen na de overlegging van het definitieve verslag over de verlening van de diensten.
- (46) In 2007 bedroegen de geraamde compensaties in totaal 659 miljoen EUR. Rekening houdend met de indexingsclausule (inflatie) en de bijstellingsclausule (verschil tussen de reële en geraamde opbrengsten, ontwikkelingen van de brandstofprijzen, boetes) zijn de volgende compensatiebedragen daadwerkelijk uitgekeerd tot in 2011:

⁽²⁶⁾ De omvang van de aanvullende dienst is vastgesteld in I a) 2) (Marseille-Ajaccio), I b) 2) (Marseille-Bastia) en I d) 1.4) (Marseille-Propriano) van het bestek van de DOD-overeenkomst.

⁽²⁷⁾ Zie overweging 44 van het besluit tot inleiding.

⁽²⁸⁾ Zie overweging 45 van het besluit tot inleiding.

⁽²⁹⁾ Zie overweging 46 van het besluit tot inleiding.

⁽³⁰⁾ De geraamde opbrengsten zijn de standaard bruto-opbrengsten die geherwaardeerd zijn volgens de geraamde prijsindex van het bbp van het beschouwde jaar.

⁽³¹⁾ Artikel 7, lid 2, voorziet tevens in een „franchise” van 2 % van de geraamde opbrengsten.

⁽³²⁾ Zie overweging 49 van het besluit tot inleiding.

⁽³³⁾ Artikel 7, lid 2, van de DOD-overeenkomst bepaalt dat deze bijstellingsclausule op grond van de reële opbrengsten van kracht blijft totdat de aanpassingsclausule in artikel 8 van toepassing wordt.

⁽³⁴⁾ Artikel 5, lid 1, en artikel 5, lid 2, stellen de voorwaarden voor de uitkering van de financiële compensaties vast.

in miljoen EUR	2007	2008	2009	2010	2011	Totaal
SNCM totaal	34,242	77,779	82,672	78,577	87,275	360,545
voor basisdienst	20,453	39,343	41,818	39,423	46,123	187,160
voor aanvullende dienst	13,764	38,415	40,738	39,018	40,839	172,774
CMN	12,525	28,067	29,270	29,184	33,853	132,899
Totaal	46,766	105,846	111,942	107,761	121,128	493,443

(47) De compensaties die aan de SNCM worden uitgekeerd en globaal zijn vastgesteld bij artikel 2 van de DOD-overeenkomst, worden tussen de basisdienst (verricht door de vracht-passagiersschepen) en de aanvullende dienst (verricht door de passagiersschepen) verdeeld volgens toewijzingsregels die hoofdzakelijk voorzien in een verdeling naar verhouding van het (negatieve⁽³⁵⁾) resultaat vóór de financiële compensatie van elk type dienst, zoals dat is opgegeven in de resultatenrekeningen van de inschrijving van de combinatie SNCM-CMN⁽³⁶⁾.

3. REDENEN VOOR HET INLEIDEN VAN DE FORMELE ONDERZOEKSPROCEDURE

(48) In de eerste plaats heeft de Commissie twijfels geuit over de noodzaak en de evenredigheid van de vastgestelde openbardienstverplichting, met name voor zover deze tegelijk de basisdienst en de aanvullende dienst bestrijkt. De Commissie was van mening dat de opnemings van de aanvullende dienst in de DOD een schending kon vormen van de bepalingen van Verordening (EEG) nr. 3577/92, die ertoe zou leiden dat het eerste criterium van het Altmark-arrest (*duidelijk omschreven openbardienstverplichtingen*) niet wordt nageleefd. Volgens de Commissie hebben de Franse autoriteiten immers niet aangetoond dat er voor de aanvullende dienst een reële behoefte aan openbare dienst bestaat en dat deze voor de goede uitvoering van de basisdienst niet onontbeerlijk leek.

(49) Ten tweede heeft de Commissie twijfels geuit over de parameters voor de compensatie van de openbare dienst, zoals vastgesteld bij artikel 7 van de DOD-overeenkomst (zie de overwegingen 86 tot en met 94 van het besluit tot inleiding), en de overeenstemming daarvan met het tweede criterium van het Altmark-arrest (*vooraf vastgestelde parameters voor de berekening van het compensatiebedrag*). Bovendien heeft de Commissie voorlopig geoordeeld dat de verschillen in het bedrag van de geraamde opbrengsten tussen de verscheidene door de concessiehouders ingediende inschrijvingen er mogelijk toe

zouden hebben geleid dat de parameters voor het compensatiemechanisme ondoorzichtig werden. Tot slot bleek uit bepaalde informatie dat de financiële compensaties ook buiten het kader van de DOD-overeenkomst zouden kunnen zijn toegekend aan de concessiehouders.

(50) Ten derde heeft de Commissie twijfels geuit over de naleving van het derde criterium van het Altmark-arrest (*billijke compensatie van de kosten als gevolg van de openbardienstverplichtingen*). Zij heeft benadrukt dat zij niet over de nodige informatie beschikte om te bevestigen dat de medeconcessiehouders geen overcompensatie hebben ontvangen, met name ten aanzien van de beoordeling van de redelijke winst. Zij vraagt zich met name af of artikel 5, lid 2, van de DOD-overeenkomst (zie de overwegingen 95 tot en met 102 van het besluit tot inleiding) afdoende was om overcompensatie van de kosten van de dienstverleners te vermijden.

(51) Tot slot heeft de Commissie twijfels geuit over de mate waarin daadwerkelijke en open mededinging mogelijk was in het kader van de aanbestedingsprocedure, die het enkel mogelijk zou hebben gemaakt de kandidaat te selecteren die in staat was de betrokken diensten te verlenen tegen de laagste kosten voor de gemeenschap, in overeenstemming met de vereisten van het vierde criterium van het Altmark-arrest (*selectie van de dienstverlener*). De Commissie had met name niet uitgesloten dat de vereisten van het bestek, vooral die met betrekking tot de maximumleeftijd van de vloot en de mogelijkheid om een globale inschrijving op alle lijnverbindingen in te dienen, er mogelijk toe hebben geleid dat een daadwerkelijke mededinging voor de toekenning van de DOD-overeenkomst onmogelijk was.

(52) Bijgevolg betwijfelde de Commissie in haar besluit tot inleiding dat de DOD-overeenkomst aan de criteria van het Altmark-arrest voldeed. De Commissie kon dus niet uitsluiten dat de SNCM en de CMN via de DOD-overeenkomst een selectief voordeel hebben genoten. Rekening houdend met het feit dat beide ondernemingen actief zijn op een markt die sinds 1 januari 1993⁽³⁷⁾ volledig geliberaliseerd is, heeft de Commissie bovendien vastgesteld dat dit selectieve voordeel mogelijk een verstoring van de mededinging zou kunnen veroorzaken op de interne markt en het handelsverkeer tussen de lidstaten zou kunnen beïnvloeden.

⁽³⁵⁾ Het resultaat vóór de subsidie is voor elk jaar tussen 2007 en 2011 immers negatief voor de twee diensten (basis en aanvullend).

⁽³⁶⁾ Deze toewijzingsregel wordt toegepast op de geïndexeerde contractuele compensaties. De bijstellingen uit hoofde van de reële opbrengsten worden verdeeld naar verhouding van het jaarlijkse verschil dat voor elk van de twee diensten is geconstateerd en de extra opbrengsten uit hoofde van specifieke goederen worden toegerekend aan de basisdienst. Tot slot worden de bijstellingen voor brandstoffen en de inhoudingen voor niet-verleende diensten rechtstreeks toegewezen aan de betrokken dienst.

⁽³⁷⁾ Verordening (EEG) nr. 3577/92, reeds aangehaald.

- (53) De Commissie concludeert dan ook dat zij niet kon uitsluiten dat de compensaties die de SNCM en de CMN in het kader van de DOD-overeenkomst hebben ontvangen, steunmaatregelen waren in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU. Voor zover zij in staat is te besluiten dat de openbare dienstverplichtingen correct zijn omschreven, was de Commissie in haar besluit tot inleiding tevens van oordeel dat de specifieke regels ten aanzien van de toepassing van artikel 106, lid 2, VWEU, van kracht zouden kunnen zijn. Meer bepaald heeft de Commissie de EU-kaderregeling van 2011 inzake staatssteun in de vorm van compensatie voor de openbare dienst⁽³⁸⁾ (hierna „DAEB-kaderregeling” genoemd) geïdentificeerd als geldende wettelijke grondslag, onverminderd een eventuele andere grondslag voor verenigbaarheid, waarop Frankrijk zich kon beroepen.

4. OPMERKINGEN VAN FRANKRIJK

- (54) De Franse autoriteiten wijzen er ten eerste op dat er voor de lijnverbindingen buiten de DOD een andere kostprijsadministratie wordt gevoerd dan voor de lijnverbindingen die in het kader van de DOD worden verzorgd.
- (55) Zij onderstrepen vervolgens dat de privatiseringsovereenkomst één enkele ontbindende clausule omvat. Men kon zich met name op deze clausule beroepen indien de CTC zouden besluiten een raadpleging te houden over de toekenning van een overeenkomst inzake delegatie van openbare dienst met inwerkingtreding vanaf 1 januari 2007, in de veronderstelling dat deze delegatie van openbare dienst niet wezenlijk in overeenstemming zou zijn met de richtsnoeren die zijn vastgesteld door het parlement van Corsica⁽³⁹⁾. De Franse autoriteiten verduidelijken dat men zich tevens op de genoemde clausule kan beroepen indien de delegatie aan een derde of aan de SNCM zou worden toegekend onder aanzienlijk slechtere economische voorwaarden.
- (56) De Franse autoriteiten merken overigens op dat de SNCM sinds 2 oktober 2009 geen onrechtstreekse deelneming in de CMN meer heeft en dat elke kapitaalband tussen de twee medeconcessiehouders dus verbroken is.
- (57) Zij vermelden voorts dat de ontwikkeling van de parameters van de inschrijving van de combinatie SNCM/CMN tussen februari 2007 en 28 maart 2007 het gevolg is van de inaanmerkingneming van wijzigingen in verband met het geraamde verkeersniveau en het niveau van de exploitatiekosten. De evaluatie van de handelswaarde zou toe te schrijven zijn aan de beoordeling van een onafhankelijk internationaal makelaarskantoor dat zijn raming gedurende de periode tussen de twee inschrijvingen van de SNCM zou hebben herzien.

⁽³⁸⁾ PB C 8 van 11.1.2012, blz. 15.

⁽³⁹⁾ Frankrijk verwijst naar de richtsnoeren voor de exploitatie van de scheepvaartverbindingen tussen Marseille en Corsica vanaf 1 januari 2007 die het parlement van Corsica op 24 maart 2006 heeft vastgesteld (zie overweging 22).

4.1. DE KWALIFICATIE VAN DE STEUN

- (58) Frankrijk heeft de volgende opmerkingen gemaakt bij de voorlopige beoordeling van de vervulling van de criteria van het *Altmark*-arrest die de Commissie in het besluit tot inleiding heeft uitgevoerd.
- (59) Met betrekking tot het feit of de DOD-overeenkomst eventueel elementen van staatssteun bevat, verwijzen de Franse autoriteiten ten eerste naar het arrest van de Franse Raad van State van 13 juli 2012⁽⁴⁰⁾ waarin is geoordeeld dat de clausule tot goedkeuring van maatregelen voor het herstel van het oorspronkelijke financiële evenwicht op zich alleen geen steunmaatregel vormt in de zin van artikel 107 VWEU.

4.1.1. DE OMVANG VAN OPENBARE DIENST EN HET EERSTE CRITERIUM VAN HET ALTMARK-ARREST

- (60) De Franse autoriteiten betwisten het onderscheid dat de Commissie tussen „basisdienst” en „aanvullende dienst” maakt. Zij vinden echter dat de DOD-overeenkomst twee seizoensprogramma's omschrijft die samenhangen met verschillende aanbodvolumes als gevolg van de piekperiodes. Dit alles zou overeenstemmen met een permanente dienst die, naargelang van de ontwikkeling van het verkeer, wordt aangevuld met een beperkte extra capaciteit.
- (61) Met betrekking tot de vervulling van de eerste voorwaarde die het Hof heeft vastgesteld in het *Altmark*-arrest, wijzen de Franse autoriteiten op de ruime beoordelingsmarge van de lidstaten voor wat betreft de bepaling van het toepassingsgebied van een DAEB. Zij beklemtonen dat het toezicht van de Commissie beperkt is tot het nagaan van kennelijke fouten.
- (62) Zij voegen daaraan toe dat de permanente dienst onlosmakelijk verbonden is met de aanvullende dienst. De Franse autoriteiten verwijzen naar het arrest van de Franse Raad van State waarin wordt geconcludeerd dat Verordening (EEG) nr. 3577/92 niet belet dat de reële behoefte aan een openbare dienst globaal wordt beoordeeld, zonder dat daarvoor moet worden onderzocht of deze behoefte voortdurend gerechtvaardigd is. De Franse autoriteiten benadrukken in dit verband hoe belangrijk het is om het toepassingsgebied van de openbare dienst niet te beperken tot verlieslatende activiteiten teneinde een verevening te waarborgen. Ter ondersteuning van hun standpunt wijzen zij erop dat het bestek van de DOD-overeenkomst niet vereist dat er verschillende schepen worden gebruikt voor de permanente dienst en de aanvullende dienst.

⁽⁴⁰⁾ Raad van State, 13 juli 2012, *Compagnie méridionale de navigation, Société nationale Corse Méditerranée*, rekest nr. 355616.

(63) Met betrekking tot de capaciteit van de marktdeelnemers om de zeevervoersdiensten te verzorgen, menen de Franse autoriteiten dat de ontwikkeling van het verkeer op de lijnverbinding Marseille-Corsica in vergelijking met die op de lijnverbinding Toulon-Corsica op zich niet volstaat om een kennelijke fout vast te stellen in de definitie van het toepassingsgebied van de DAEB. Zij herinneren eraan dat de Franse Mededingingsraad in zijn besluit van 11 december 2006 ⁽⁴¹⁾ heeft geconcludeerd dat de markten voor de verschillende lijnverbindingen met Corsica niet substitueerbaar zijn. De Franse autoriteiten zijn dus van oordeel dat de scheepvaartverbindingen vanuit Marseille een relevante markt vormen.

(64) De Franse autoriteiten zijn overigens van mening dat de neerwaartse ontwikkeling van het verkeer vanuit Marseille in 2004 en 2005 het gevolg is van de dienstonderbreking van meer dan een maand wegens sociale conflicten bij de SNCM. Daarentegen zou de verhoging van het verkeer vanuit Toulon voor een deel te wijten zijn aan een effect van „communicerende vaten” met afvaarten vanuit Italië.

(65) Zij stellen ten slotte dat de CTC het aanbod niet te ruim hebben gedimensioneerd. Het capaciteitsniveau zou met name het gevolg zijn van de eis inzake continuïteit van de openbare dienst en, meer in het algemeen, de bepalingen van de DOD-overeenkomst die verplichtingen opleggen ten aanzien van de tarieven en de kwaliteit van de dienst.

4.1.2. DE OVERIGE CRITERIA VAN HET ALTMARK-ARREST

(66) Ten aanzien van de naleving van het tweede en het derde criterium van het Altmark-arrest stellen de Franse autoriteiten ten eerste dat artikel 7, lid 1, van de DOD-overeenkomst, dat de partijen machtigt om bijeen te komen teneinde maatregelen vast te stellen om het oorspronkelijke financiële evenwicht te herstellen, niet vooraf de formule van een dergelijke aanpassing behoeft vast te stellen. Deze vrijheid zou een noodzakelijke voorwaarde zijn voor de flexibiliteit van de dienst ten opzichte van zijn omgeving. De Franse autoriteiten onderstrepen ten tweede dat de wijzigingen van de DOD-overeenkomst zowel een verhoging als een verlaging van de uitgekeerde financiële compensatie kunnen inhouden, en dat zij bovendien ook betrekking hebben op de verplichtingen van de concessiehouders of op de prijzen die de gebruikers betalen. In de veronderstelling dat een besluit nodig was voor een verhoging van de door de CTC uitgekeerde compensatie, is het volgens de Franse autoriteiten deze maatregel die in het licht van de criteria van het Altmark-arrest zou kunnen worden beoordeeld en niet artikel 7, lid 1, van de DOD-overeenkomst zelf.

(67) Wat de naleving van het vierde criterium van het Altmark-arrest betreft, beschouwen de Franse autoriteiten

het door de aanbestedingsprocedure gewaarborgde mededingingsniveau als voldoende. Zij stellen dat deze procedure verscheidene kandidaten en inschrijvingen heeft aangetrokken, dat er geen aanvragen of verzoeken tegen de voorwaarden van het bestek zijn ingediend, dat alle inschrijvingen actief zijn besproken, waarbij de voorzitter van de CTC een keuze heeft gemaakt tussen verschillende inschrijvingen, dat de kwaliteitsverschillen tussen de inschrijvingen een vermeend gebrek aan daadwerkelijke mededinging niet kunnen staven, en dat de aanslepende geschillen over de DOD in kwestie de heersende mededinging realistisch weergeven.

(68) Bovendien benadrukken de Franse autoriteiten dat het privatiseringsproces van de SNCM volledig los staat van de procedure voor de delegatie van de openbare dienst en dat alleen de CTC de volledige verantwoordelijkheid dragen voor de scheepvaartverbinding met Corsica.

(69) In antwoord op de twijfels van de Commissie in overweging 51 geven de Franse autoriteiten tot slot aan dat de lidstaten, binnen de definitie van een overeenkomst inzake delegatie van openbare dienst op het gebied van zeevervoer, rechtmatig ⁽⁴²⁾ verplichtingen kunnen opleggen die verder gaan dan de eisen inzake 1/de havens die moeten worden aangedaan, 2/de regelmaat, 3/de continuïteit, 4/de frequentie, 5/de dienstverleningscapaciteit, 6/de gehanteerde tarieven en 7/de bemanning van het schip.

4.2. VERENIGBAARHEID MET DE INTERNE MARKT

(70) Voorts zijn de Franse autoriteiten van mening dat in casu is voldaan aan de voorwaarden van de DAEB-kaderregeling, wat betreft de definitie van de DAEB, de duidelijke omschrijving van het besluit waarbij een onderneming met een DAEB wordt belast, de redelijke looptijd ervan, de overeenstemming met Richtlijn 2006/111/EG betreffende financiële doorzichtigheid ⁽⁴³⁾ en de afwezigheid van overcompensatie.

5. OPMERKINGEN VAN DE DERDE BELANGHEBBENDEN

5.1. OPMERKINGEN VAN DE ONDERNEMING CORSICA FERRIES

(71) Corsica Ferries wijst ten eerste op het economische belang van het zeevervoer naar Corsica voor de marktdeelnemers en benadrukt daarbij met name dat de exploitatie

⁽⁴¹⁾ Besluit nr. 06-MC-03 van 11 december 2006 betreffende verzoeken om beschermende maatregelen in de sector van het zeevervoer tussen Corsica en het vasteland.

⁽⁴²⁾ De Franse autoriteiten verwijzen naar de mededeling COM(2003)595 definitief van 22 december 2003 betreffende de interpretatie van Verordening (EEG) nr. 3577/92.

⁽⁴³⁾ Richtlijn 2006/111/EG van de Commissie van 16 november 2006 betreffende de doorzichtigheid in de financiële betrekkingen tussen lidstaten en openbare bedrijven en de financiële doorzichtigheid binnen bepaalde ondernemingen, PB L 318 van 17.11.2006, blz. 17.

van de genoemde lijnen in het algemeen een deel van het nettoresultaat van de exploitanten vertegenwoordigt dat groter is dan het deel van hun omzet uit deze activiteit ⁽⁴⁴⁾.

5.1.1.1. DE KWALIFICATIE VAN DE STAATSSTEUN IN DE DOD-OVEREENKOMST

- (72) Corsica Ferries levert eerst commentaar op de vraag of de maatregel staatssteun vormt. Zij is van oordeel dat de criteria van artikel 107, lid 1, VWEU, in casu zijn vervuld en meent met name dat de door de OTC uitgekeerde steunmaatregelen een selectief voordeel voor de begunstigen opleveren dat de mededinging tussen de lidstaten vervalst. Zij maakt de volgende opmerkingen bij de vier criteria van het *Altmark*-arrest.

5.1.1.1.1. Het eerste criterium van het *Altmark*-arrest

- (73) Voor wat de scheidbaarheid van de basisdienst en de aanvullende dienst betreft, is Corsica Ferries van mening dat zowel de DOD-overeenkomst zelf als de uitvoering ervan aan de basis liggen van het feit dat deze activiteiten scheidbaar zijn. In het algemeen beklemtoont zij dat de vereiste openbardienstverplichtingen voor de basisdienst strenger zouden zijn volgens de hieronder uiteengezette criteria:

Vergelijking van de technische eisen voor de basisdienst en de aanvullende dienst op de lijnverbindingen van Marseille naar Ajaccio en Bastia

	Basisdienst Goederen en passagiers	Aanvullende dienst Passagiers
Periode	Elke dag gedurende de looptijd van de DOD-overeenkomst	Kerstmis/februari 22 weken tijdens de lente 11 weken tijdens de zomer
Dienstregeling	Vertrek tussen 18.00 en 20.00 uur Aankomst tussen 6.00 en 8.00 uur	Door concessiehouders zelf te bepalen
Frequentie	365 dagen per jaar	Door concessiehouders zelf te bepalen
Voertuigcapaciteit	Stabiel gedurende de DOD-overeenkomst en vast per traject	Afhankelijk van periode en vrij per traject
Hutten	Stabiel gedurende de DOD-overeenkomst en vast per traject	Afhankelijk van periode en vrij per traject
Restauratievoorzieningen	Één verkooppunt	Minstens twee soorten restauratie
Traject	Zonder tussenstop	Tussenstops mogelijk

⁽⁴⁴⁾ Met andere woorden: de nettowinst voor de activiteiten met betrekking tot het zeevervoer naar Corsica is groter dan de gemiddelde nettowinst van de betrokken ondernemingen.

- (74) Corsica Ferries betwist meer bepaald dat de aanvullende dienst als technisch onontbeerlijk voor de basisdienst kan worden beschouwd. Zij wijst er eveneens op dat de schepen van de aanvullende dienst (autoferry's) niet zouden mogen worden gebruikt voor de exploitatie van de basisdienst (vracht-passagiersschepen), dat er voor de exploitatie van deze activiteiten andere personeelsleden zouden worden ingezet en dat het bestek de exploitatie van de aanvullende dienst enkel aan de SNCM toevertrouwt. Zij merkt bovendien op dat het bestek, zoals gepland voor de periode na 2013, bepaalt dat de concessiehouder alleen belast zal zijn met de basisdienst.

- (75) Wat het gebrek aan particulier initiatief betreft, verduidelijkt Corsica Ferries dat de Franse autoriteiten niet hebben aangetoond dat het dienstenaanbod, zoals dit zou bestaan in een situatie van vrije mededinging, niet zou voldoen aan de gedefinieerde behoeften aan openbare dienst.

- (76) Corsica Ferries is ten eerste van mening dat enkel de basisdienst, wegens de daaraan verbonden verplichtingen, aan een reële behoefte aan openbare dienst zou beantwoorden. Voor de aanvullende dienst zou dit echter niet het geval zijn, aangezien deze enkel betrekking heeft op het vervoer van passagiers tijdens enkele perioden van het jaar en voor slechts drie van de zes havens van Corsica. Volgens Corsica Ferries zou deze beoordeling bevestigd zijn door de stijging van 40 % van de maximumtarieven tijdens de zomerperiode en door het feit dat de passagiers van de aanvullende dienst hoofdzakelijk toeristen zouden zijn voor wie het geen verschil maakt of zij vanuit de haven van Marseille of de haven van Toulon naar Corsica reizen. Omgekeerd zouden de passagiers van de basisdienst voornamelijk inwoners van Corsica of het zuiden van Frankrijk zijn voor wie de afstand tot de haven van vertrek tot hun woonplaats wel van belang is.

- (77) De ontwikkeling van het verkeer tussen 2002 en 2005, die gekenmerkt werd door een zwakke stijging van het verkeer op de basisdienst ⁽⁴⁵⁾, een sterke daling van het verkeer op de aanvullende dienst ⁽⁴⁶⁾ en een stijging van het verkeer tussen Toulon en Corsica ⁽⁴⁷⁾, wijst volgens Corsica Ferries duidelijk op de rechtstreekse mededinging tussen het aanbod van de aanvullende dienst en haar eigen aanbod met afvaart in Toulon. Deze mededinging zou de commerciële en concurrerende aard van de aanvullende dienst bevestigen, hetgeen bijgevolg betekent dat deze niet aan een reële behoefte aan openbare dienst beantwoordt.

- (78) Ten tweede acht Corsica Ferries de aanvullende dienst, zoals vastgesteld in de DOD-overeenkomst, niet evenredig krachtens het *Analir*-arrest ⁽⁴⁸⁾, aangezien deze duidelijk te ruim is gedimensioneerd ten opzichte van het verkeer op de scheepvaartverbindingen tussen Marseille en Corsica.

⁽⁴⁵⁾ Stijging van 44 242 passagiers.

⁽⁴⁶⁾ Daling van 208 213 passagiers.

⁽⁴⁷⁾ Stijging van 324 466 passagiers.

⁽⁴⁸⁾ Arrest van 20 februari 2001 in de zaak C-205/99 *Analir* ea/Spanje, Jurispr. 2001, I-1295.

- (79) Ten slotte stelt Corsica Ferries dat de aanvullende dienst op de datum van het besluit van het parlement van Corsica van 24 maart 2006 niet kon worden beschouwd als een antwoord op een gebrek aan particulier initiatief. Zij onderstreept tevens dat, ook al is het niveau van haar aanbod vanuit Toulon met 455 % gestegen tussen 2000 en 2007, zij dit aanbod bewust beperkt wegens het bestaan van een gesubsidieerde aanvullende dienst. Zij beklemtoont dat de capaciteit die zij tijdens de zomerperiode en tijdens de lente- en herfstperiode aanbiedt, samen met de capaciteit van de door de concessiehouder aangeboden basisdienst, zouden volstaan om te voldoen aan de vraag. Zo geeft zij aan dat de bezettingsgraad van de schepen van de concessiehouder die voor de aanvullende dienst in het kader van de DOD 2007-2013 worden ingezet, aanvankelijk niet meer dan 30 %⁽⁴⁹⁾ bedroeg. Corsica Ferries concludeert hieruit dat het gebrek aan particulier initiatief niet op dezelfde manier kon worden beoordeeld tijdens de goedkeuring van het bestek van de DOD 2007-2013 en tijdens de periode daarvoor.
- (80) Voorts is Corsica Ferries van oordeel dat haar argumenten deels ook voor het goederenvervoer gelden. Zij verduidelijkt dat de ontwikkeling van de markt voor goederenvervoer vanuit Toulon geen negatieve invloed heeft gehad op de vervoerde volumes in het kader van de DOD en verdedigt aldus de oprichting van een dienst die de eisen inzake continuïteit en kwaliteit zou naleven en aan een niet-bevredigde behoefte zou hebben voldaan.
- (81) Corsica Ferries besluit op basis van het voorgaande dat er in casu niet is voldaan aan het eerste criterium van het Altmark-arrest.

5.1.1.2. *Het tweede criterium van het Altmark-arrest*

- (82) Corsica Ferries is van oordeel dat het bedrag van de compensatie moet worden beoordeeld in het licht van de geldende regels die elke mogelijkheid zou uitsluiten om met de medeconcessiehouders te concurreren.
- (83) Corsica Ferries meent ten eerste dat de compensatie voor de openbare dienst niet zou voldoen aan vereisten inzake duidelijk omschrijving, objectiviteit en doorzichtigheid. Zij acht de opwaartse referentie die „abnormaal, onvoorzien en niet eigen aan de wil van de vervoerders” is en die de ontwikkeling van de maximumtarieven zou kunnen rechtvaardigen, niet voldoende nauwkeurig. In het algemeen zou de financiële compensatie sneller stijgen dan de reële opbrengsten zouden dalen, en omgekeerd.

⁽⁴⁹⁾ Corsica Ferries baseert zich hierbij met name op de statistieken die zijn overgenomen in het besluit van het parlement van Corsica van 26 november 2009.

- (84) Zij voegt daaraan toe dat de opwaartse herziening van de geraamde opbrengsten tussen de inschrijving van december 2006 en de inschrijving van maart 2007 tot doel zou hebben gehad om, krachtens de clausule tot vrijwaring van de opbrengsten (artikel 7 van de DOD-overeenkomst), de uitkering van een compensatie bovenop de exploitatiesubsidie te bewerkstelligen. Zij is voorts van oordeel dat de basis die als referentie dient voor de vaststelling van de waarde van de schepen van de SNCM noch objectief, noch doorzichtig zou zijn doordat deze basis aanzienlijk is gewijzigd tussen de verschillende inschrijvingen die de onderneming heeft ingediend.
- (85) Corsica Ferries vindt bovendien dat de parameters voor berekening van compensatie verbonden met de toepassing van de vrijwaringsclausule niet zouden zijn vastgesteld. Door deze onduidelijkheid zouden bijkomende financieringen zijn toegekend aan de medeconcessiehouders. Zij is van oordeel dat de gedeeltelijke compensatie van het verschil tussen de geraamde opbrengsten en de reële opbrengsten zou zijn berekend op basis van een geraamd verkeer dat te hoog is ingeschat.

5.1.1.3. *Het derde criterium van het Altmark-arrest*

- (86) Corsica Ferries acht enerzijds het opbrengstpercentage van het geïnvesteerde kapitaal van 15 % overmatig in vergelijking met de normen in het zeevervoer. Zij is van mening dat dit effect wordt uitvergroot door het niveau waarop de SNCM de handelswaarde van haar schepen heeft beoordeeld.
- (87) Zij vindt anderzijds dat er geen enkel effectief controlemechanisme is opgezet om te waarborgen dat er geen overcompensatie plaatsvindt.

5.1.1.4. *Het vierde criterium van het Altmark-arrest*

- (88) Corsica Ferries stelt dat de procedure voor de toekenning van de DOD het niet mogelijk zou hebben gemaakt om voldoende daadwerkelijke en open mededinging te waarborgen. Zij is van mening dat het resultaat van deze procedure is beïnvloed door de economische gevolgen die de toepassing van de ontbindende clausule zou hebben veroorzaakt ingeval de DOD niet zou zijn verlengd. Overigens vindt zij dat de in het bestek opgelegde voorwaarden geen daadwerkelijke mededinging zouden hebben gewaarborgd. Zij wijst op de clausule ter voorkoming van de verslechtering van de economische omstandigheden van de concessiehouder⁽⁵⁰⁾, de omvang van de opgelegde openbardienstverplichtingen, het ontbreken van financiële compensaties ten gunste van ondernemingen die met de medeconcessiehouders concurreren, de discretionaire bevoegdheid van de OTC voor wat betreft afwijkingen van het bijzonder reglement voor de

⁽⁵⁰⁾ Artikel 3 van de DOD-overeenkomst, zie overweging 35.

aanbesteding en van het bestek, de verplichting om schepen in te zetten die na 1 januari 1987 in dienst zijn genomen, de overmatige dimensionering van de openbare dienst voor de scheepvaartverbinding, het ontbreken van opdeling tussen de basisdienst en de aanvullende dienst, alsmede de interpretatie van het bijzonder reglement van de aanbesteding met betrekking tot de indiening van een inschrijving die niet nader genoemde schepen bevat.

- (89) Corsica Ferries onderstreept daarnaast dat de procedure voor de toekenning van de DOD er niet toe heeft geleid dat de voordeligste inschrijving werd geselecteerd. Aan de combinatie SNCM/CMN zou een subsidie zijn uitbetaald die jaarlijks 15 miljoen EUR meer bedraagt dan de subsidie die een combinatie met de inschrijving van Corsica Ferries zou hebben gevegd.
- (90) Bijgevolg benadrukt Corsica Ferries dat de compensatie had moeten worden vastgesteld door als referentie een gemiddelde, goed beheerde onderneming te nemen die met de noodzakelijke middelen is uitgerust. Ervan uitgaande dat zij als referentie kan dienen, is zij bovendien van mening dat zij de havens van Ajaccio, Propriano en Porto-Vecchio had kunnen aandoen tegen minder dan de helft van de kostprijs die de combinatie SNCM/CMN heeft voorgesteld.

5.1.2. OPMERKINGEN MET BETREKKING TOT DE SOCIALE STEUNREGELING

- (91) Corsica Ferries benadrukt dat de sociale steunregeling het voordeel zou bieden om enkel de reizen terug te betalen die daadwerkelijk door de in aanmerking komende passagiers zijn gemaakt, in tegenstelling tot de DOD waarbij een vervoerscapaciteit wordt gefinancierd. Deze sociale steunregeling zou het mogelijk maken om de openbare dienstverplichtingen te financieren tegen een aanzienlijk lagere kostprijs dan die van de DOD-regeling.

5.2. OPMERKINGEN VAN DE SNCM EN DE CMN

5.2.1. DE OMVANG VAN OPENBARE DIENST EN HET EERSTE CRITERIUM VAN HET ALTMARK-ARREST

- (92) De SNCM en de CMN stellen ten eerste dat de DOD-overeenkomst geen onderscheid maakt tussen een basisdienst en een aanvullende dienst. Net als de Franse autoriteiten, meent zij dat de DOD-overeenkomst twee seizoensprogramma's omschrijft die samenhangen met verschillende aanbodvolumes als gevolg van de piekperiodes. Volgens de SNCM valt het niet te betwisten dat de Territoriale Autoriteiten de aan de concessiehouders opgelegde vaste kosten het hele jaar door dragen om te beantwoorden aan de specifieke behoeften van de delegatie.
- (93) De SNCM herinnert er in deze context aan dat de lidstaten over een ruime beoordelingsmarge met betrekking

tot het toepassingsgebied van de DAEB beschikken die enkel in geval van een kennelijke beoordelingsfout door de Commissie ter discussie kan worden gesteld. Zij is in dat verband van oordeel dat het, in termen van bewijslast, buitensporig zou zijn om van de betrokken lidstaat te vereisen dat hij aantoont dat de geregelde zeevervoerdiensten, zoals deze in een situatie van vrije mededinging worden verricht, niet beantwoorden aan de behoeften die als openbare dienst zijn gedefinieerd.

- (94) De SNCM vindt tevens dat uit artikel 4 van Verordening (EEG) nr. 3577/92 niet volgt dat het criterium betreffende de reële behoefte aan openbare dienst als gevolg van een gebrek aan particulier initiatief een algemene regel vormt die in casu van toepassing is. Zij is van mening dat de interpretatie die het Hof van Justitie hieromtrent in het *Analir*-arrest⁽⁵¹⁾ heeft geformuleerd, in het algemeen ten aanzien van dit criterium, geen voorwaarden stelt voor de bevoegdheid van de lidstaten om de omvang van de openbare dienstverplichtingen te definiëren.
- (95) Net als de Franse autoriteiten zijn ook de SNCM en de CMN van oordeel dat, wanneer deze interpretatie niet in aanmerking wordt genomen door de Commissie, de behoefte aan openbare dienst als gevolg van een gebrek aan particulier initiatief globaal zou moeten worden beoordeeld voor de volledige periode van uitvoering van de overeenkomst. Deze globale beoordeling zou het aldus mogelijk maken de kosten van de openbare dienst te drukken door verrekening met de opbrengsten uit het hoogseizoen. Het zou derhalve bepalend zijn om te beoordelen of de particuliere marktdeelnemer over de capaciteit beschikt om het hele jaar door te voldoen aan de eisen inzake regelmaat, continuïteit en frequentie van de dienst. De CMN is eveneens van mening dat de basisdienst onlosmakelijk verbonden is met de aanvullende dienst.
- (96) De SNCM geeft in dat verband aan dat het bestek van de DOD niet vereist dat er verschillende schepen worden gebruikt voor de permanente dienst en de aanvullende dienst.
- (97) Zij voegt daaraan toe dat de vergelijking van het verkeer op de lijnverbindingen Marseille-Corsica en Toulon-Corsica niet volstaat om een kennelijke beoordelingsfout vast te stellen voor wat betreft de beoordeling van de capaciteit van het particuliere aanbod om te voldoen aan de behoefte zoals vastgesteld in de openbare dienstverplichtingen. Overigens zou de daling van het totale verkeersaandeel van de medeconcessiehouders in de loop van 2004-2005, zoals vermeld door de Franse autoriteiten, te wijten zijn aan de dienstonderbreking wegens sociale conflicten bij de SNCM. Daarentegen zou de stijging van het verkeer vanuit Toulon toe te schrijven zijn aan een effect van communicerende vaten met afvaarten vanuit Italië.

⁽⁵¹⁾ Zaak C-205/99, reeds aangehaald.

- (98) Wat het mogelijk te ruim gedimensioneerde dienstenaanbod van de DOD-overeenkomst betreft, is de SNCM van oordeel dat de jaren 2004 en 2005 niet in de referentieperiode zouden mogen worden opgenomen wegens de bovengenoemde sociale conflicten. De passagiersverboden zouden dus noodzakelijk zijn om het verkeer in het hoogseizoen op te vangen. De CMN benadrukt eveneens dat het aanbod gedimensioneerd zou zijn volgens het economische klimaat, de dienstverstoringen en de richting van het verkeer in het hoogseizoen, waardoor de bezettingsgraad van sommige overtochten laag is.
- (99) De SNCM en de CMN merken bovendien op dat de diensten die Corsica Ferries vanuit Toulon aanbiedt, niet onderworpen zijn aan dezelfde verplichtingen als die welke aan de medeconcessiehouders in het kader van de DOD-overeenkomst worden opgelegd. Wat het vrachtvervoer betreft, onderstrepen de SNCM en de CMN de verplichtingen inzake dienstregeling, laadcapaciteit en tarieven waaraan zij onderworpen zijn. Wat het passagiersvervoer betreft, is de SNCM van mening dat de verplichtingen ten aanzien van de dienstregeling het aantal retourreizen beperken, dat de minder scherpe tariefverplichtingen voor Corsica Ferries haar een grotere commerciële vrijheid zouden bieden en dat de verplichtingen ten aanzien van de kwaliteit van de dienst tot een stijging van de kosten voor rekening van de medeconcessiehouders zouden leiden. De SNCM wijst daarnaast op het specifieke karakter van de departementale bestemmingen die in het bestek zijn opgenomen, alsook op de verplichtingen ten aanzien van dagelijkse retourreizen, zoals Corsica Ferries reeds heeft aangehaald.
- (100) Voorts onderstreept de SNCM dat de subsidies die de andere spelers op de markt zouden hebben ontvangen, en met name de sociale steunregeling, mogelijk een rol zouden hebben gespeeld in de ontwikkeling van het verkeer. Dit laatste gegeven zou dus niet aantonen dat de concessiehouders over een geringere capaciteit beschikken om hun verplichtingen na te komen.
- (101) Tot slot merkt de SNCM op dat haar dienstenaanbod in 2007 werd vastgesteld. Aldus zou de terugschroefing van de eisen van de OTC in 2009 bovenal te wijten zijn aan de economische crisis en de investeringen die de onderneming Corsica Ferries heeft gedaan.
- 5.2.2. HET TWEDE CRITERIUM VAN HET ALTMARK-ARREST
- (102) Net als de Franse autoriteiten (zie overweging 66) is de SNCM van mening dat artikel 7, lid 1, van de DOD-overeenkomst zou volstaan voor de bepaling van de parameters op basis waarvan de compensatie wordt berekend. Overigens zou enkel een handeling op grond van deze bepaling het voorwerp kunnen vormen van een controle, met uitzondering van artikel 7, lid 1, zelf.
- (103) De SNCM en de CMN zijn voorts van mening dat de redenering van Frankrijk in de hierboven vermelde overweging eveneens van toepassing is op de aanpassing van de compensatie naargelang van de in de DOD-overeenkomst opgenomen reële opbrengsten. De toepassing van deze clausule zou automatisch verlopen en zou geen ruimte laten voor een subjectieve interpretatie. De vrijwaringsclausule voor brandstoffen zou gerechtvaardigd zijn doordat het onmogelijk is te voorspellen hoe de markten zich ontwikkelen en wat de impact zal zijn van ontwikkelingen in de regelgeving. Tot slot onderstreept de CMN dat de clausule tot vrijwaring van de opbrengsten niet alleen van toepassing is op een daling, maar ook op een stijging van deze opbrengsten.
- (104) De SNCM is van oordeel dat het verschil in bedrag van de geraamde opbrengsten tussen de verschillende door de medeconcessiehouders ingediende inschrijvingen niet van die aard is dat de doorzichtigheid van de parameters van het compensatiemechanisme ter discussie staat.
- (105) SNCM wijst er tevens op dat er geen enkele financiële compensatie is uitgekeerd buiten het kader van de DOD. Zij onderstreept dat de DOD-overeenkomst, in bepaalde gevallen van dienstverstoring, bepaalt dat de door de concessiehouder gemaakte kosten voor het inzetten van vervangingsmiddelen of voor de vergoeding van klanten in mindering zouden worden gebracht op de contractuele boete die door de OTC aan de concessiehouders wordt opgelegd. Indien de aanvraag die de SNCM uit dien hoofde aan de OTC overlegt daadwerkelijk 600 000 EUR bedraagt, dan zou dit bedrag evenwel niet zijn uitgekeerd en zou dit slechts overeenstemmen met een reserve waarin de door de SNCM uitgekeerde vergoedingen uit hoofde van de sociale conflicten van 2010 zijn geraamd.
- 5.2.3. DE OVERIGE CRITERIA VAN HET ALTMARK-ARREST
- (106) Wat het niveau van de compensatie voor de in het kader van de openbaredienstverplichtingen gemaakte kosten betreft, zijn de SNCM en de CMN van oordeel dat zij geen enkele overmatige compensatie hebben ontvangen. Ten aanzien van de geldende vereisten inzake kapitaalvergoeding, onderstreept de SNCM daarentegen dat de in het kader van de openbaredienstverplichtingen gemaakte kosten onvoldoende gecompenseerd zouden zijn geweest, waardoor zij na kapitaallasten een negatief resultaat heeft behaald.
- (107) Met betrekking tot de procedure voor de selectie van de dienstverlener, herinnert de SNCM eraan dat de privatiseringsovereenkomst één enkele ontbindende clausule omvatte. Deze zou onder dezelfde voorwaarde moeten worden geanalyseerd als die welke de Franse autoriteiten in overweging 55 hebben aangevoerd. Zij is bovendien van oordeel dat het privatiseringsproces van de SNCM, doordat de CTC hierbij niet waren betrokken, geen invloed zou hebben gehad op de toekenningsprocedure van de DOD.
- (108) De SNCM en de CMN vinden voorts dat de eisen in het bestek de concurrerende aard van de toekenningsprocedure van de delegatie niet ter discussie hebben gesteld. Zij zijn van oordeel dat de controle van de vervulling van

het vierde criterium van het *Altmark*-arrest geen betrekking heeft op de wenselijkheid van de openbaredienstverplichtingen die zijn opgelegd aan derde exploitanten bij de DOD.

- (109) De SNCM en de CMN onderstrepen voorts dat de beperkingen die Verordening (EEG) nr. 3577/92 ten aanzien van de inhoud van de openbaredienstovereenkomsten stelt, de lidstaten niet beletten om er andere eisen aan toe te voegen.
- (110) Op basis van de argumenten die de Franse autoriteiten in overweging 67 hebben aangevoerd, is de SNCM bovendien van mening dat de procedure voor de selectie van de concessiehouder niet-discriminerend zou zijn geweest. Volgens de SNCM zou dit worden bevestigd door het feit dat Corsica Ferries de onpartijdigheid van de administratieve rechtbank van Bastia en de CTC betwist.
- (111) In de veronderstelling dat de criteria van het *Altmark*-arrest niet zijn vervuld, zijn de SNCM en de CMN daarnaast van mening dat de ontvangen compensaties zouden moeten worden aangemerkt als steunmaatregelen die krachtens de DAEB-kaderregeling verenigbaar zijn met de interne markt. In dat verband zijn zij van oordeel dat de looptijd van de delegatie redelijk is en dat er voor de lijnverbindingen buiten de DOD een andere kostprijsadministratie wordt gevoerd dan voor de lijnverbindingen die in het kader van de delegatie worden verzorgd, waardoor zij in overeenstemming zijn met Richtlijn 2006/111/EG betreffende financiële doorzichtigheid.

6. COMMENTAAR VAN FRANKRIJK OP DE OPMERKINGEN VAN DE BELANGHEBBENDEN

6.1. DE OMVANG VAN OPENBARE DIENST EN HET EERSTE CRITERIUM VAN HET ALTMARK-ARREST

- (112) Wat de opmerkingen van Corsica Ferries bij de naleving van het eerste criterium van het *Altmark*-arrest betreft, wijzen de Franse autoriteiten ten eerste op hun standpunt dat de basisdienst onlosmakelijk verbonden is met de aanvullende dienst. Zij zijn van mening dat de inzet van uitzendkrachten voor de exploitatie van de aanvullende dienst geen bewijs is van het tegendeel.
- (113) Zij betwisten vervolgens de verklaring van Corsica Ferries dat het capaciteitscriterium de enige vereiste is voor wat betreft de aanvullende dienst. Zij herinneren eraan dat het in het bestek vastgestelde kwaliteitscriterium evenzeer van toepassing is.
- (114) Bovendien zou het bestek van de DOD-overeenkomst niet vereisen dat er verschillende schepen worden ingezet voor de permanente dienst en de aanvullende dienst.

- (115) Zij achten het voorts ongegrond om de analyse van een eventueel gebrek aan particulier initiatief slechts te beperken tot de perioden die onder de aanvullende dienst vallen. Zij achten het ongegrond te stellen dat de aanvullende dienst geen openbare dienst zou zijn wegens het feit dat deze hoofdzakelijk bestemd is voor het vervoer van toeristen. Het doel van de dienst bestaat er immers in de territoriale continuïteit te verzekeren teneinde de beperkingen ten gevolge van de insulaire positie van Corsica te verlichten.
- (116) De Franse autoriteiten zijn het niet eens met de analyse van Corsica Ferries wat betreft de wenselijkheid van het in de DOD-overeenkomst vastgestelde aanbodniveau voor de aanvullende dienst. Zij zijn van mening dat de referentieperiode voor het passagiersvervoer zou moeten worden beperkt tot de periode na 2006, aangezien de jaren 2002 tot en met 2005 gekenmerkt werden door dienstverstoringen wegens sociale conflicten. Bovendien schrijven zij het te ruim gedimensioneerde totaalaanbod tijdens de periode 2010-2013 toe aan het feit dat Corsica Ferries het schip *Smeralda* in dienst heeft genomen.
- (117) De Franse autoriteiten merken tot slot op dat Corsica Ferries het meeste profiteert van de sociale steunregeling aangezien het bedrag afhangt van het aantal vervoerde passagiers. Overigens houdt Corsica Ferries enkel rekening met de vervoerscapaciteit zonder te verwijzen naar andere criteria zoals de kwaliteit van de dienst.

6.2. DE OVERIGE CRITERIA VAN HET ALTMARK-ARREST

- (118) Wat de opmerkingen van Corsica Ferries bij de naleving van het tweede en derde criterium van het *Altmark*-arrest betreft, benadrukken de Franse autoriteiten dat de wijziging van de DOD via de aanvullende overeenkomst van 28 december 2009 voortvloeit uit het verschil tussen de raming van het verkeer op basis van ambitieuze economische ontwikkelingsdoelstellingen en de realiteit als gevolg van de vertraging van de economie en de toename van het aanbod van zeevervoer. Zij onderstrepen dat de controle die de financiële rechterlijke instanties uitoefenen op het compensatiemechanisme, geen betrekking heeft op de overeenstemming ervan met het geldende recht inzake staatssteun, maar op de regelmaat, de doeltreffendheid en de doelmatigheid van het beheer waaronder het mechanisme valt. De Franse autoriteiten beklemtonen bovendien dat de gemaakte opmerkingen tevens betrekking hadden op de sociale steunregeling waar voornamelijk Corsica Ferries baat van zou hebben. Volgens de Franse autoriteiten zouden de uitgekeerde bedragen tussen 2002 en 2009 van 13,8 miljoen tot 20,8 miljoen EUR zijn gestegen.
- (119) Wat de opmerkingen van Corsica Ferries bij de naleving van het vierde criterium van het *Altmark*-arrest betreft, benadrukken de Franse autoriteiten dat het arrest van het Gerecht van de Europese Unie van 11 september 2012 in de zaak T-565/08 geen enkel verband houdt met de

toekenning van de DOD. Zij betwisten aldus de interpretatie die Corsica Ferries aan dit arrest heeft gegeven en vinden in dat verband dat men zich slechts op de ontbindende clausule kan beroepen indien de Commissie een besluit zou aannemen dat de betrokken steunmaatregelen zouden aanmerken als onverenigbaar met de interne markt of wanneer de DOD-overeenkomst niet aan de SNCM zou worden toegekend.

- (120) De Franse autoriteiten achten het tot slot niet in overeenstemming met het geldende recht om zich op een verklaring van de voorzitter van het parlement van Corsica te baseren om de mate van daadwerkelijke mededinging te beoordelen, aangezien deze autoriteit niet bevoegd is om het bestek van de DOD alleen goed te keuren. Tegelijkertijd merken zij op dat op basis van de analyse van de inschrijvingen kan worden geconcludeerd dat Corsica Ferries de voorwaarden van het genoemde bestek niet heeft nageleefd, de gegevens voor de beoordeling van haar financiële schuldenlast niet heeft verstrekt en de juistheid van haar voorlopige resultaatrekening niet kon garanderen.

7. BEOORDELING VAN DE MAATREGELEN

7.1. DE VRAAG OF ER SPRAKE IS VAN STEUN IN DE ZIN VAN ARTIKEL 107, LID 1, VWEU

- (121) Op grond van artikel 107, lid 1, VWEU zijn steunmaatregelen van de staten of in welke vorm ook met staatsmiddelen bekostigd, die de mededinging door begunstiging van bepaalde ondernemingen of bepaalde producties vervalsen of dreigen te vervalsen, onverenigbaar met de interne markt, voor zover deze steun het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloedt.
- (122) De kwalificatie van een nationale maatregel als staatssteun veronderstelt dus dat aan de volgende cumulatieve voorwaarden is voldaan, te weten: 1) de begunstigden zijn ondernemingen in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU, 2) de maatregel in kwestie wordt toegekend met staatsmiddelen en is aan de staat toe te rekenen, 3) de maatregel levert een selectief voordeel op voor de begunstigden ervan en 4) de maatregel leidt of dreigt te leiden tot vervalsing van de mededinging en kan een ongunstige invloed op het handelsverkeer tussen de lidstaten hebben ⁽⁵²⁾.

7.1.1. BEGRIPPEN „ONDERNEMING” EN „ECONOMISCHE ACTIVITEIT”

- (123) In het besluit tot inleiding (overweging 62) wordt benadrukt dat de SNCM en de CMN twee exploitanten zijn die zeevervoersdiensten verlenen en uit dien hoofde economische activiteiten verrichten.

7.1.2. STAATSMIDDELEN EN TOEREKENBAARHEID AAN DE STAAT

- (124) Zoals in het besluit tot inleiding (overwegingen 63 tot en met 65) wordt gesteld, werd het besluit om de

DOD-overeenkomst te sluiten goedgekeurd door het parlement van Corsica en bestaan de middelen van de OTC, een overheidsinstantie, uit de overheidsmiddelen die met name afkomstig zijn uit de door de staat uitgekeerde steun voor territoriale continuïteit. De compensaties die in het kader van de DOD worden uitgekeerd, maken dus deel uit van een overdracht van staatsmiddelen die toe te rekenen zijn aan de staat.

7.1.3. SELECTIEF VOORDEEL TEN GUNSTE VAN DE MEDECONCESSIEHOUDERS

- (125) Om te beoordelen of een overheidsmaatregel als steun aan een onderneming moet worden aangemerkt, moet worden vastgesteld of dit voor de betrokken onderneming een economisch voordeel oplevert waardoor kosten die normaal gesproken ten laste van haar eigen financiële middelen zouden zijn gekomen, werden vermeden dan wel of deze onderneming een voordeel ontvangt dat zij onder normale marktvoorwaarden niet zou hebben verkregen ⁽⁵³⁾.
- (126) Tegen deze achtergrond en in tegenstelling tot wat de CMN beweert, is de Commissie van oordeel dat de uitbreiding van de marktaandeelen van de concurrerende exploitanten, geenszins betekent dat er geen voordeel is toegekend aan de medeconcessiehouders. Het staat inderdaad vast dat de concessiehouders, met uitzondering van overheidsmaatregelen, geen compensatie hebben ontvangen voor hun exploitatiekosten zoals was bepaald in de DOD-overeenkomst.
- (127) Frankrijk verwijst met name naar het arrest van de Franse Raad van State van 13 juli 2012 om te concluderen dat de DOD-overeenkomst globaal gezien geen elementen van staatssteun bevat. De Commissie wijst er niettemin op dat de nationale rechterlijke instantie met dat arrest enkel heeft geoordeeld dat de vrijwaringsclausule in artikel 7, lid 1, van de DOD-overeenkomst ⁽⁵⁴⁾, op zich beschouwd, niet als staatssteun kon worden aangemerkt ⁽⁵⁵⁾. Aangezien de Commissie de vrijwaringsclausule niet als een alleenstaand gegeven onderzoekt, maar de DOD-overeenkomst als geheel in beschouwing neemt, is zij van oordeel dat de gronden voor dit arrest met betrekking tot de bovengenoemde clausule niet relevant zijn om vast te stellen of de DOD-overeenkomst, als geheel, elementen van staatssteun bevat. Zij zal de kern van de in dit arrest aangevoerde argumenten onderzoeken in het kader van haar onderzoek naar de definitie van de openbaredienstverplichtingen die onder de DOD-overeenkomst vallen (zie afdeling 7.1.3.1).
- (128) Aangezien Frankrijk stelt dat deze compensaties geen selectief voordeel voor hun begunstigden zou opleveren op grond van de *Altmark*-jurisprudentie, moet de Commissie onderzoeken of de compensaties die in het kader van de DOD-overeenkomst zijn toegekend aan alle criteria van het *Altmark*-arrest voldoen, zoals de Franse autoriteiten en de medeconcessiehouders beweren.

⁽⁵²⁾ Zie bijvoorbeeld het arrest van het Hof van 10 januari 2006, Ministero dell'Economia e delle Finanze/Cassa di Risparmio di Firenze (C-222/04, Jurispr. blz. I-289, punt 129).

⁽⁵³⁾ Zie met name het arrest van het Hof van 14 februari 1990, C-301/87, Frankrijk/Commissie, Jurispr. 1990, blz. I-307, punt 41.

⁽⁵⁴⁾ Zie overweging 38.

⁽⁵⁵⁾ Zie voetnoot 24.

(129) In dat verband moet eraan worden herinnerd dat het Hof in dit arrest ⁽⁵⁶⁾ voor recht heeft verklaard dat de voor de uitvoering van de openbaredienstverplichtingen toegekende compensaties geen steunmaatregelen vormen in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU, wanneer vier criteria cumulatief worden vervuld:

- de begunstigde onderneming moet daadwerkelijk belast zijn met de uitvoering van openbaredienstverplichtingen en die verplichtingen moeten duidelijk omschreven zijn (criterium 1);
- de parameters op basis waarvan de compensatie wordt berekend, moeten vooraf op objectieve en doorzichtige wijze worden vastgesteld (criterium 2);
- de compensatie mag niet hoger zijn dan nodig is om de kosten van de uitvoering van de openbaredienstverplichtingen, rekening houdend met de opbrengsten alsmede met een redelijke winst uit de uitvoering van die verplichtingen, geheel of gedeeltelijk te dekken (criterium 3);
- wanneer de met de uitvoering van openbaredienstverplichtingen te belasten onderneming niet is gekozen in het kader van een openbare aanbesteding, moet de noodzakelijke compensatie zijn vastgesteld op basis van de kosten die een gemiddelde, goed beheerde onderneming, die zodanig met vervoermiddelen is uitgerust dat zij aan de vereisten van de openbare dienst kan voldoen, zou hebben gemaakt om deze verplichtingen uit te voeren, rekening houdend met de opbrengsten en een redelijke winst uit de uitvoering van deze verplichtingen (criterium 4).

(130) In haar mededeling betreffende de toepassing van de staatssteunregels op voor het verrichten van DAEB verleende compensatie ⁽⁵⁷⁾ (hierna „DAEB-mededeling” genoemd), heeft de Commissie richtsnoeren verstrekt om de voorschriften met betrekking tot de compensatie van diensten van algemeen economisch belang te verduidelijken. In deze mededeling wordt nader ingegaan op de verschillende in het *Altmark*-arrest vastgestelde voorwaarden, met name het begrip „dienst van algemeen economisch belang” in de zin van artikel 106 VWEU, het bestaan van een besluit waarbij een onderneming met het beheer van een dienst van algemeen economisch belang wordt belast, de verplichting om de parameters voor de compensatie vast te stellen, de beginselen met betrekking

tot het vermijden van overcompensatie en de beginselen met betrekking tot de keuze van de dienstverrichter.

(131) In casu acht de Commissie het wenselijk dat het eerste en het vierde criterium van het *Altmark*-arrest worden geanalyseerd.

7.1.3.1. Omschrijving van de dienst van algemeen economisch belang (criterium 1)

Beoordelingskader

(132) Er zij aan herinnerd dat de bevoegdheid van de Commissie met betrekking tot de omschrijving van een DAEB beperkt is tot het nagaan of de lidstaat een kennelijke beoordelingsfout heeft gemaakt door de dienst aan te merken als een DAEB ⁽⁵⁸⁾.

(133) Wanneer er specifieke regels van de Unie bestaan, wordt de beoordelingsmarge van de lidstaten bovendien verder ingeperkt door die regels, onverminderd de taak van de Commissie om na te gaan of de DAEB correct is omschreven uit het oogpunt van het staatssteuntoezicht ⁽⁵⁹⁾. In het besluit tot inleiding heeft de Commissie hieromtrent in hoofdzaak geoordeeld dat de omvang van de openbare dienst, om aanvaardbaar te zijn voor het staatssteuntoezicht, in overeenstemming moet zijn met Verordening (EEG) nr. 3577/92, zoals geïnterpreteerd door de rechtspraak van het Hof ⁽⁶⁰⁾. Bijgevolg heeft de Commissie aangegeven dat zij zal analyseren of het toepassingsgebied van de openbare dienst, zoals omschreven in de DOD-overeenkomst, noodzakelijk en evenredig was ten opzichte van de reële behoefte aan openbare dienst, die is aangetoond door de ontoreikbaarheid van de regelde zeevervoersdiensten in een situatie van vrije mededinging.

(134) Indien in dit geval niet is voldaan aan de hoofdcriteria van Verordening (EEG) nr. 3577/92, zoals geïnterpreteerd door de rechtspraak, dan zouden de compensaties in kwestie aldus niet als verenigbaar kunnen worden beschouwd op grond van artikel 106, lid 2, VWEU. De overeenstemming met Verordening (EEG) nr. 3577/92 is in casu dus een noodzakelijke voorwaarde voor de toepasbaarheid van de DAEB-kaderregeling ⁽⁶¹⁾.

(135) In dat opzicht stelt de Commissie vast dat de DOD-overeenkomst duidelijk een openbaredienstovereenkomst is in de zin van Verordening (EEG) nr. 3577/92 ⁽⁶²⁾. Tegen deze achtergrond is zij van mening dat de vermelde voorwaarden in het *Analir*-arrest bijzonder belangrijk zijn voor de analyse van een dergelijke openbaredienstovereenkomst. De compensatie van specifieke verplichtingen in het kader van een openbaredienstovereenkomst,

⁽⁵⁶⁾ Reeds aangehaald, zie voetnoot 22.

⁽⁵⁷⁾ Mededeling van de Commissie betreffende de toepassing van de staatssteunregels van de Europese Unie op voor het verrichten van diensten van algemeen economisch belang verleende compensatie, aangenomen door de Commissie op 20.12.2011 en bekendgemaakt in het PB C 8 van 11.1.2012, blz. 4.

⁽⁵⁸⁾ Zie DAEB-mededeling, punt 46.

⁽⁵⁹⁾ Zie DAEB-mededeling, punt 46.

⁽⁶⁰⁾ Met name het *Analir*-arrest.

⁽⁶¹⁾ Zie DAEB-kaderregeling, punten 8 en 13.

⁽⁶²⁾ Zie artikelen 2 en 4 van Verordening (EEG) nr. 3577/92.

waarbij een dienstenaanbod wordt gesubsidieerd, vormt namelijk duidelijk een belemmering voor het vrije verkeer van diensten ⁽⁶³⁾. Deze belemmering kan enkel worden gerechtvaardigd volgens beperkende voorwaarden die de noodzaak en de evenredigheid van de omschrijving van alle onder het toepassingsgebied van de vrije mededinging vallende diensten vaststellen ten opzichte van een reële behoefte aan vervoer waaraan niet wordt voldaan in een situatie van vrije mededinging.

- (136) Naar analogie met het *Analir*-arrest is de Commissie dus van oordeel dat het toepassingsgebied van de openbare dienst zoals omschreven door een openbaredienstovereenkomst noodzakelijk en evenredig moet zijn ten opzichte van een reële behoefte aan openbare dienst, die is aangetoond door de ontoereikendheid van de geregelde zeevervoersdiensten onder normale marktvoorwaarden.

Aparte analyse van de basisdienst en de aanvullende dienst

- (137) De Franse autoriteiten stellen ten eerste dat de basisdienst en de aanvullende dienst, zoals gedefinieerd in het besluit tot inleiding en hierboven aangegeven, geen afzonderlijke diensten zouden vormen. In dat verband is de Commissie niettemin van mening dat het onderscheid tussen de vervoersdiensten die gedurende het hele jaar in het kader van de basisdienst moeten worden verleend en de aanvullende capaciteit die tijdens de piekperioden ter beschikking moet worden gesteld, duidelijk uit het bestek van de DOD ⁽⁶⁴⁾ blijkt.
- (138) De Franse autoriteiten stellen tevens dat de omvang van de openbare dienst op globale wijze voor beide diensten moet worden beoordeeld. Zij verwijzen hiertoe naar het arrest van de Franse Raad van State van 13 juli 2012 waarin de nationale rechterlijke instantie heeft geoordeeld dat Verordening (EEG) nr. 3577/92 niet belette dat de reële behoefte aan een openbare dienst globaal wordt beoordeeld voor elke lijn, zonder dat daarvoor behoefte te worden onderzocht of deze behoefte voortdurend gerechtvaardigd is. De Franse Raad van State heeft hieruit geconcludeerd dat Verordening (EEG) nr. 3577/92 niet voorschrijft dat de aanvullende dienst moet voldoen aan een andere reële behoefte aan een openbare dienst dan die waaraan de basisdienst voldoet.

⁽⁶³⁾ Zie onder meer arresten van 25 juli 1991, *Säger*, C-76/90, Jurispr. blz. I-4221, punt 12; van 9 augustus 1994, *Vander Elst*, C-43/93, Jurispr. blz. I-3803, punt 14; van 28 maart 1996, *Guiot*, C-272/94, Jurispr. blz. I-1905, punt 10; van 18 juni 1998, *Corsica Ferries France*, C-266/96, Jurispr. blz. I-3949, punt 56, en van 23 november 1999, *Arblade e.a.*, C-369/96 en C-376/96, Jurispr. blz. I-8453, punt 33.

⁽⁶⁴⁾ De omvang van elke dienst wordt aangehaald in overweging 33 en in de voetnoten 25 en 26. Met name in I a) 2) (*Marseille-Ajaccio*), I b) 2) (*Marseille-Bastia*) en I d) 1.4) (*Marseille-Propriano*) van het bestek van de DOD-overeenkomst wordt de omvang van de aanvullende dienst weergegeven.

- (139) In overeenstemming met haar besluitvormingspraktijk ⁽⁶⁵⁾ is de Commissie in dat opzicht inderdaad van oordeel dat het, ter voorkoming van een afroming van de markt ⁽⁶⁶⁾ met nadelige gevolgen voor de economische doeltreffendheid, de kwaliteit en de economische levensvatbaarheid van de uitvoering van de diensten, gerechtvaardigd kan zijn, aangezien de vraag naar vervoersdiensten sterke seizoensfluctuaties vertoont, om de omvang van de openbare dienst uit te breiden met diensten die zowel de piek- als dalperioden bestrijken. Hierdoor is de Commissie in casu van mening dat het enkel gegrond zou zijn om te oordelen dat de aanvullende dienst gerechtvaardigd kan zijn door de reële behoefte aan een openbare dienst waaraan de basisdienst voldoet, wanneer op basis van een aantal technische en economische overwegingen is vastgesteld dat de exploitatie daarvan, zoals de Franse autoriteiten beweren, onontbeerlijk is voor de exploitatie van de basisdienst.

- (140) Nu blijkt echter, in tegenstelling tot wat Frankrijk, de SNCM en de CMN aanvoeren, dat de exploitatie van de aanvullende dienst in casu niet onontbeerlijk is voor de exploitatie van de basisdienst.

- (141) De Commissie herinnert eraan dat een uitbreiding van de omvang van de openbare dienst, onder bepaalde voorwaarden, gerechtvaardigd kan zijn wanneer er sprake is van technische complementariteit of algemeen gangbare overwegingen met betrekking tot economische doeltreffendheid (synergieën). In casu is er echter geen sprake van een technische complementariteit tussen de basisdienst en de aanvullende dienst. De Commissie geeft namelijk aan dat er, onder meer qua dienstregeling en frequentie, verschillende verplichtingen van toepassing zijn. Wat de dienstregeling betreft, legde de omschrijving van de basisdienst een dienstregeling op met minimale vertrektijden en strikte aankomsttijden ⁽⁶⁷⁾, terwijl de omschrijving van de aanvullende dienst geen te volgen dienstregeling vermeldde. Wat de frequentie betreft, wordt er in het bestek van de DOD-overeenkomst geen enkele verplichting opgelegd ten aanzien van de aanvullende dienst, aangezien de vervoerscapaciteit jaarlijks wordt vastgesteld gedurende de piekperioden. Bovendien werden voor de exploitatie van diensten met een soortgelijk onderscheid ⁽⁶⁸⁾ verschillende schepen en bemanningen ingezet in de periode 2002-2006.

- (142) In dat verband moet worden opgemerkt dat het argument van de Franse autoriteiten dat het bestek het gebruik van verschillende soorten schepen niet verplichtte,

⁽⁶⁵⁾ Zie Beschikking van 30 oktober 2001 betreffende door Frankrijk verleende staatssteun aan de Société nationale maritime Corse-Méditerranée, PB L 50 van 21.2.2002, blz. 66, overweging 74.

⁽⁶⁶⁾ De afroming van de markt betreft de situatie waar concurrerende zeevervoersondernemingen enkel tijdens piekperioden actief zijn.

⁽⁶⁷⁾ DOD-overeenkomst, bijlage I. Aankomsttijd tussen 6.30 en 7.00 uur voor de lijnen Marseille-Ajaccio en Marseille-Bastia, en tussen 6.30 en 7.30 uur voor de lijn Marseille-Propriano, rekening houdend met de beperkingen ten aanzien van het passagiers- en vrachtovervoer.

⁽⁶⁸⁾ Gedurende de periode 2002-2006 werd de aanvullende dienst omschreven volgens de voorwaarden die de medeconcessiehouders tijdens de piekperioden hanteerden voor de aanvullende passagierscapaciteit. Voor deze dienst werden passagiersschepen ingezet. Zie reeds aangehaald verslag van de Regionale Rekenkamer van Corsica.

deze conclusie niet ter discussie stelt aangezien uit de ervaring van de vorige DOD tijdens de periode 2002-2006 is gebleken dat de twee soorten diensten met verschillende schepen konden worden verricht ⁽⁶⁹⁾.

- (143) Overigens en met betrekking tot het argument van de Franse autoriteiten dat het opnemen van de aanvullende dienst gerechtvaardigd zou zijn door een financiële verevening met de basisdienst, volstaat het vast te stellen dat kostprijadministratie van de SNCM, voor wat betreft deze laatstgenoemde dienst, met een aanhoudend exploitatietekort ⁽⁷⁰⁾ te kampen heeft. Dit argument kan dan ook niet worden aanvaard.
- (144) Hieruit volgt dat, in de specifieke omstandigheden van dit geval, de uitvoering van de aanvullende dienst niet als onontbeerlijk voor de goede uitvoering van de basisdienst kan worden beschouwd en dat geen van de door de Franse autoriteiten en de concessiehouders aangevoerde argumenten in dit verband dit besluit kan weerleggen. De Commissie is bijgevolg van oordeel dat de kwalificatie als dienst van algemeen economisch belang op een verschillende wijze moet worden beoordeeld voor beide soorten diensten in kwestie.

Analyse van de basisdienst

- (145) In overeenstemming met de jurisprudentie ⁽⁷¹⁾ en haar besluitvormingspraktijk ter zake ⁽⁷²⁾ geeft de Commissie allereerst aan dat het door de Franse autoriteiten gevoerde beleid inzake territoriale continuïteit een wettig algemeen belang vertegenwoordigt, namelijk de toereikendheid van de vervoersdiensten waarborgen teneinde te voldoen aan de Corsicaanse behoeften op het gebied van economische en sociale ontwikkeling. Het is dus duidelijk dat een minimale dienstverlening om de territoriale continuïteit te verzorgen tussen Marseille en de vijf betrokken Corsicaanse havens aan een duidelijk omschreven behoefte aan openbare dienst voldoet.
- (146) Met betrekking tot het gebrek aan particulier initiatief voor wat betreft de basisdienst, geven de andere marktdeelnemers zelf toe dat zij niet in staat zouden zijn geweest om deze dienst te verzorgen ⁽⁷³⁾.
- (147) Met betrekking tot de periode waarin dit gebrek wordt waargenomen, is de Commissie met name van mening dat de constatering, op elke betrokken lijn, van een gebrek aan particulier initiatief ten aanzien van een bepaalde vervoersbehoefte tijdens de enige dalperioden van

het jaar volstaat om te rechtvaardigen dat de basisdienst het hele jaar door en voor al deze lijnen in het toepassingsgebied van de openbare dienst wordt opgenomen. De voor de hand liggende overwegingen inzake technische en economische doeltreffendheid rechtvaardigen immers de permanente aard van de basisdienst, zonder dat daarvoor het hele jaar door een gebrek aan vervoersdiensten hoeft te worden geïdentificeerd. Het opnieuw inzetten van bepaalde schepen in de loop van het jaar zou in dit verband een bijkomende economische belasting hebben uitgeoefend op de concessiehouders, waarbij zij zich aanzienlijke opbrengsten uit de piekperioden ontzagen.

- (148) Tot slot is de bundeling van lijnen onder één enkele dienst, zoals de Commissie reeds heeft aangegeven in haar interpretatieve mededeling ⁽⁷⁴⁾ betreffende Verordening (EEG) nr. 3577/92, op zich niet in strijd met de genoemde verordening. Integendeel, de bundeling van de vijf lijnen maakt het in casu mogelijk om de nautische middelen onderling te verdelen zodat de kwaliteit van de dienst in kwestie kan worden verbeterd ⁽⁷⁵⁾ en de kosten ervan kunnen worden gedrukt, voor zover de technische eisen die in het kader van de basisdienst worden opgelegd aan de lijnen naar de vijf Corsicaanse havens vergelijkbaar zijn qua dienstregeling, reistijd en verdeling van de capaciteit tussen vracht- en passagiersvervoer ⁽⁷⁶⁾. In feite voorziet de DOD-overeenkomst ⁽⁷⁷⁾ tegelijkertijd in het gebruik van bepaalde schepen op een aantal verschillende lijnen van de basisdienst en het gebruik van een aantal verschillende schepen op dezelfde lijn ⁽⁷⁸⁾.
- (149) Tot slot worden, overeenkomstig artikel 4 van Verordening (EEG) nr. 3577/92, in de DOD-overeenkomst en de bijlagen daarbij precieze normen inzake continuïteit, regelmaat, capaciteit en tarieven vastgesteld die de concessiehouders moeten naleven bij het verrichten van de basisdienst (zie afdeling 2.5).
- (150) Hieruit volgt dat de opneming van de basisdienst in de omvang van de DOD-overeenkomst noodzakelijk en evenredig is ten opzichte van de reële behoefte aan een openbare dienst.

Analyse van de aanvullende dienst

- (151) Met betrekking tot de aanvullende dienst is de Commissie van oordeel dat de opneming van deze dienst in het toepassingsgebied van de openbare dienst niet voldoet aan de verplichting betreffende de noodzaak en de evenredigheid van de omschrijving van het toepassingsgebied van de openbare dienst ten opzichte van de reële behoefte aan een openbare dienst (zie afdeling 8.1.1).

⁽⁶⁹⁾ De basisdienst werd vanaf 2002 door vracht-passagiersschepen verricht, terwijl voor de aanvullende dienst ferry's (of passagiersschepen) werden ingezet. Zoals onder meer door de Regionale Rekenkamer van Corsica aangegeven in haar „Verslag met definitieve opmerkingen over de Vervoersraad van Corsica” (*Rapport d'observations définitives sur l'Office des Transports de Corse*, blz. 80 t/m 82), lijkt de DOD-overeenkomst qua formulering en algemene organisatie op de vorige overeenkomst en zijn de voorwaarden van de openbare dienstverplichtingen slechts licht veranderd.

⁽⁷⁰⁾ Zie overweging 47 en voetnoot 35.

⁽⁷¹⁾ Zie reeds aangehaald *Analir*-arrest, punt 27.

⁽⁷²⁾ Zie Beschikking van 30 oktober 2001 betreffende door Frankrijk verleende staatssteun aan de *Société nationale maritime Corse-Méditerranée*, PB L 50 van 21.2.2002.

⁽⁷³⁾ Zie overweging 79 van het besluit tot inleiding.

⁽⁷⁴⁾ COM(2003) 595 definitief – niet bekendgemaakt in het PB, afdeling 5.5.3.

⁽⁷⁵⁾ Onder meer door de impact te beperken wanneer bepaalde schepen niet kunnen worden ingezet.

⁽⁷⁶⁾ DOD-overeenkomst, bijlage I.

⁽⁷⁷⁾ Bijlage 2, principiële toewijzing van de schepen per lijn.

⁽⁷⁸⁾ Zo werd de Pascal Paoli principieel toegewezen aan de lijn Marseille-Bastia, en incidenteel aan de lijn Marseille-Balagna. Op dezelfde wijze moest de basisdienst naar Propriano worden verricht door de drie schepen van de CMN, namelijk de Girolata, de Kalliste en de Scandola.

(152) In dat verband constateert de Commissie dat de SNCM de drie lijnen van de aanvullende dienst (Marseille-Ajaccio, Marseille-Bastia en Marseille-Propriano) op onscheidbare wijze heeft geëxploiteerd door twee passagiersboten (de Danielle Casanova en de Napoléon Bonaparte) in te zetten voor de diensten op de drie lijnen⁽⁷⁹⁾. Bovendien wijst de Commissie erop dat de geringe verplichtingen die in casu zijn opgelegd voor de uitvoering van de aanvullende dienst⁽⁸⁰⁾, de onderlinge verdeling van de nautische middelen in feite nog belangrijker hebben gemaakt voor de uitvoering van de dienst, waardoor technische en economische complementariteit in de hand werd gewerkt voor de dienstverrichting op de drie lijnen in kwestie. De Commissie is bijgevolg van oordeel dat de geldigheid van de opneming van de aanvullende dienst in de omvang van de DOD-overeenkomst globaal moet worden beoordeeld.

(153) Bovendien moet bij de beoordeling van de noodzaak en de evenredigheid van het toepassingsgebied van de DOD rekening worden gehouden met het bestaan van openbaredienstverplichtingen die voor alle lijnverbindingen tussen het Franse vasteland en Corsica gelden. In de omstandigheden van dit geval en gelet op de argumenten van de partijen⁽⁸¹⁾, moet deze beoordeling anderzijds tevens betrekking hebben op het bestaan van een aanbod van een particulier initiatief vanuit Toulon, dat sterk substitueerbaar is met de lijnen vanuit Marseille die het voorwerp van de DOD vormen.

Substitueerbaarheid van de passagiersvervoerdiensten vanuit Toulon en Marseille

(154) De Commissie heeft er in haar besluit tot inleiding aan herinnerd dat er aanwijzingen zijn dat de diensten vanuit Marseille en die vanuit Toulon substitueerbaar zouden zijn. De evolutie van het verkeer op de lijnverbindingen tussen het Franse vasteland en Corsica wijst namelijk op een snelle ontwikkeling van een aanbod dat met dat van de twee medeconcessiehouders concurreert. Zo is het verkeer op de lijnverbindingen tussen het Franse vasteland en Corsica, voor het passagiersvervoer, met 31,6 % gestegen tussen 2002 en 2009⁽⁸²⁾. Uit de verdeling van het verkeer tussen de aangedane havens blijkt dat het verkeer vanuit Toulon zeer sterk is gestegen (+ 150 % tussen 2002 en 2009), terwijl het verkeer vanuit Marseille in diezelfde periode is gedaald (– 1,7 %). Dit betekent dus dat de groei van het globale verkeer in ruime mate is opgevangen door de dienstverleners die vanuit Toulon opereren en dat dit ten koste is gegaan van het aanbod van de medeconcessiehouders die vanuit Marseille opereren.

(155) In tegenstelling tot de beweringen van de Franse autoriteiten, die overigens niet met kwantitatieve argumenten

zijn onderbouwd, lijkt deze evolutie niet noodzakelijk te wijten te zijn aan een effect van communicerende vaten met Italië. Het lijkt er immers op dat een deel van het Corsicaanse verkeer⁽⁸³⁾ dat afkomstig is van de lijnverbindingen tussen het Franse vasteland en Corsica tussen 2002 en 2009 voortdurend is gestegen, van 60,9 % in 2002 tot 66,2 % in 2009, ten koste van de lijnverbindingen tussen Corsica en Italië⁽⁸⁴⁾.

(156) Voor wat betreft het argument van de Franse autoriteiten dat de Franse Mededingingsraad in zijn besluit van 2006 zou hebben erkend dat niet kon worden uitgesloten dat de markt voor passagiersvervoer vanuit Marseille een relevante markt vormt, constateert de Commissie dat de Franse Mededingingsraad, ter ondersteuning van zijn argumenten om de dominante positie van de SNCM in het kader van haar antwoord op de aanbesteding van de OTC aan te tonen⁽⁸⁵⁾, enkel heeft aangegeven dat er een relevante markt voor de lijnverbindingen vanuit Marseille bestond⁽⁸⁶⁾. Deze positie heeft de Franse Mededingingsraad er echter niet van weerhouden om te oordelen dat „op de markt voor passagiers die tijdens de piekperiodes tussen het vasteland en Corsica (Franse vasteland en Italië) reizen, niet kan worden uitgesloten dat de havens van Nice, Toulon, Marseille, Livorno, Savona en Genua een zekere concurrentiedruk op elkaar uitoefenen”⁽⁸⁷⁾.

(157) Feitelijk heeft de evolutie van het verkeer tussen het Franse vasteland en Corsica ten voordele van de lijnverbindingen vanuit Toulon een des te grotere impact gehad op de aanvullende dienst. Tussen 2002 en 2005 is het reële verkeer van de aanvullende dienst op de verbinding Marseille-Corsica met 208 213 passagiers afgenomen, terwijl het verkeer op de verbinding Toulon-Corsica in diezelfde periode met 324 466 is toegenomen. Het feit dat het verkeersaandeel van de aanvullende dienst is afgenomen ten voordele van andere marktdeelnemers, hoewel het verkeer globaal genomen sinds 2002 is gestegen, wijst op een sterke mate van substitueerbaarheid tussen deze twee diensten.

(158) Kwalitatief gesproken is de afstand tussen Marseille en Toulon (ongeveer 50 km) zo gering dat deze daadwerkelijk tot substitueerbaarheid van de diensten naar eenzelfde haven in Corsica leidt. Bovendien is de reistijd van Marseille naar Toulon (35 à 45 minuten) aanzienlijk korter dan de reistijd over zee⁽⁸⁸⁾ en het is dus onwaarschijnlijk dat dit, vanwege de eindbestemming, een belemmering vormt voor de mededinging tussen de twee

⁽⁷⁹⁾ Zie bijlage 2 bij de DOD-overeenkomst.

⁽⁸⁰⁾ Deze verplichtingen beperken zich hoofdzakelijk tot een minimale vervoerscapaciteit die ter beschikking moet worden gesteld tijdens alle piekperiodes (zie overweging 141).

⁽⁸¹⁾ Zie afdeling 5.1.1.

⁽⁸²⁾ Verslag met definitieve opmerkingen van de Regionale Rekenkamer van Corsica, *Continuité territoriale*, 2010, blz. 65.

⁽⁸³⁾ De Commissie refereert hier aan het passagiersvervoer over zee van en naar alle havens van Corsica.

⁽⁸⁴⁾ Bron: Regionaal waarnemingscentrum voor vervoer van Corsica (*Observatoire Régional des Transports de la Corse*).

⁽⁸⁵⁾ Zie afdeling 2.4.

⁽⁸⁶⁾ Zie Besluit nr. 06-MC-03 van 11 december 2006, punt 97.

⁽⁸⁷⁾ Zie Besluit nr. 06-MC-03 van 11 december 2006, punt 80.

⁽⁸⁸⁾ De reistijd over zee varieert van 5.45 uur met afvaart in Toulon tot ongeveer 10 uur met afvaart in Marseille per passagiersvrachtschip (nachtelijke overtocht).

diensten. Voorts ligt de haven Toulon ongeveer 50 km dichterbij Corsica, waardoor schepen vanuit Toulon de overtocht naar Corsica sneller kunnen maken dan vanuit Marseille, hetgeen de substitueerbaarheid van de diensten vanuit Marseille en die vanuit Toulon nog versterkt ⁽⁸⁹⁾.

- (159) Dat de diensten vanuit de havens van Marseille en Toulon in sterke mate substitueerbaar zijn ⁽⁹⁰⁾, kon vanaf 2006 kwantitatief worden aangetoond op basis van de waargenomen verschuivingen van het verkeer naar Toulon tijdens de stakingen die de dienstverlening vanuit Marseille eind 2005 ernstig hebben verstoord ⁽⁹¹⁾. Zelfs als men rekening houdt met de impact van de trendmatige stijging van het verkeer vanuit Toulon ⁽⁹²⁾, dan nog bedroeg de waargenomen verkeersverschuiving van Marseille naar Toulon ⁽⁹³⁾ op de lijnen met bestemming Ajaccio ongeveer 89 % ⁽⁹⁴⁾ in de periode september-oktober 2005.
- (160) Op basis van al deze elementen, is de Commissie van oordeel dat, in casu, de aanvullende dienst op het moment van de toekenning van de DOD-overeenkomst in sterke mate substitueerbaar was met de diensten vanuit Toulon en met bestemming Bastia en Ajaccio, voor wat betreft de passagiersvraag.

Gebrek aan particulier initiatief

- (161) De Commissie is tevens van oordeel dat de Franse autoriteiten geen enkel bewijs hebben geleverd voor het gebrek aan particulier initiatief met betrekking tot deze aanvullende dienst. Als zij het onderscheid tussen de basisdienst en de aanvullende dienst betwisten, dan

⁽⁸⁹⁾ Zie eveneens het reeds aangehaalde advies nr. 12-A-05 van 17 februari 2012, afdeling C 2) en met name punt 131 waaruit blijkt dat de diensten tussen de Corsicaanse havens enerzijds, en Marseille en Toulon anderzijds in zekere mate substitueerbaar zijn, ook tijdens de dalperiodes. Geen enkel element dat in het kader van de procedure is verzameld, wijst erop dat er tussen 2006 en 2012 fundamentele wijzigingen zouden hebben plaatsgevonden in de factoren die de substitueerbaarheid van de vraag naar vervoersdiensten vanuit Marseille en Toulon beïnvloeden.

⁽⁹⁰⁾ De diensten waarnaar wordt verwezen, zijn de passagiersvervoersdiensten naar Bastia en Ajaccio die enkel vanuit Toulon worden verzorgd.

⁽⁹¹⁾ Naar aanleiding van de privatisering van de SNCM waren er in de periode september-oktober 2005 ernstige sociale conflicten in Marseille.

⁽⁹²⁾ De Commissie heeft rekening gehouden met deze impact door de reële verkeersverschuiving te corrigeren voor de jaarlijkse schommelingen die in de maanden vóór de staking zijn waargenomen. Indien het aannemelijk is dat de verkeersgegevens van de maanden onmiddellijk na een ernstige verstoring eveneens te lijden hebben onder annuleringen van reserveringen, bieden de gegevens van de voorafgaande maanden daarentegen een referentie die de langetermijntwikkelingen van de markten in kwestie getrouwer weerspiegelt.

⁽⁹³⁾ Omgekeerd waren de verkeersverschuivingen naar Nice aanzienlijk lager, maar toch niet verwaarloosbaar. Bron: Regionaal waarnemingscentrum voor vervoer van Corsica.

⁽⁹⁴⁾ Rekening houdend met voorheen beschreven trendmatige aanpassingen, zijn er vanuit Marseille 22 600 passagiers minder vertrokken, terwijl dat er vanuit Toulon, na aanpassing, 20 056 meer waren. Er is geen aangepaste verschuiving naar Nice waargenomen.

wijzen zij enkel op de ruime beoordelingsmarge waarover de lidstaten beschikken om het toepassingsgebied van een DAEB vast te stellen. Zij rechtvaardigen evenwel niet de opnemings van de aanvullende dienst wegens een gebrek aan particulier initiatief ten aanzien van de behoefte aan een specifieke dienst. De Franse autoriteiten motiveren namelijk de globale aard van de DOD-overeenkomst door het toepassingsgebied van de openbare dienst niet te willen beperken tot verlieslatende activiteiten teneinde een financiële verevening te waarborgen (zie de overwegingen 61 en 62). Er is voorheen evenwel geoordeeld dat dit argument niet kon worden aanvaard (zie overweging 143).

- (162) Tegen deze achtergrond heeft de Commissie het reële passagiersverkeer naar elke haven van de aanvullende dienst vergeleken met het vervoersaanbod van Corsica Ferries vanuit Toulon en dat van de basisdienst van de DOD. Hieruit blijkt dat, voor de havens van Bastia en Ajaccio, die 90 % van de door de aanvullende dienst vereiste capaciteit vertegenwoordigen, het gecombineerde aanbod van de capaciteit van de basisdienst van de DOD vanuit Marseille en van de bestaande dienst van het particuliere initiatief tussen 2004 en 2006 vanuit Toulon volstond om te beantwoorden aan de daadwerkelijk vastgestelde vraag. Dit geldt zowel voor de lente- en herfstperiode als voor de zomerperiode, voor beide havens en voor elk jaar tussen 2004 en 2006.

- (163) Deze conclusie is niet volledig ter discussie gesteld door Frankrijk. De Franse autoriteiten refereren enkel aan de buitengewone omstandigheden van de jaren 2004 en 2005 ⁽⁹⁵⁾, die volgens hen de daling van het aantal passagiers van de aanvullende dienst zouden verklaren. De Commissie is niettemin van oordeel dat de reikwijdte van het argument met betrekking tot jaren 2004 en 2005 grotendeels beperkt wordt door de aanzienlijke verkeersverschuivingen die zijn waargenomen op de diensten vanuit Toulon ⁽⁹⁶⁾. Bovendien geeft de Commissie in dat verband aan dat de toereikendheid van de vervoersdiensten eveneens kon worden opgetekend voor het jaar 2006, net vóór de inwerkingtreding van de DOD ⁽⁹⁷⁾ en waarvan de mededingingssituatie dus van bijzonder belang was.

- (164) De Commissie is bijgevolg van oordeel dat de opnemings van de aanvullende dienst in de DOD noch noodzakelijk, noch evenredig was om te voldoen aan de geconstateerde vervoersvraag op de lijnen Marseille-Bastia en Marseille-Ajaccio. Met betrekking tot de lijn Marseille-Propriano en

⁽⁹⁵⁾ Zie overweging 159 en voetnoot 93.

⁽⁹⁶⁾ De gevolgen van de dienstverstoringen in Marseille voor het daadwerkelijk vastgestelde totale verkeer waren namelijk minder ernstig door de gelijktijdige stijging van het aantal vervoerde passagiers op de lijnen vanuit Toulon (zie overweging 159).

⁽⁹⁷⁾ Bovendien werd het jaar 2006 gekenmerkt door een sterke toename van het aantal passagiers dat in totaal naar Corsica is vervoerd, ongeveer 8,5 % volgens het Regionaal waarnemingscentrum voor vervoer van Corsica.

ondanks het feit dat geen enkele andere dienst deze Corsicaanse haven geregeld heeft aangedaan in 2006, vindt de Commissie dat op basis van het kleine aandeel van deze lijn in het totale verkeer⁽⁹⁸⁾ niet kan worden geoordeeld dat het gebrek aan particulier initiatief op deze ene lijn de conclusie voor de aanvullende dienst als geheel ontkracht.

(165) In dat verband moet erop worden gewezen dat de door Corsica Ferries verleende dienst voldeed aan de normen van de openbaredienstverplichtingen die van toepassing zijn op alle lijnverbindingen tussen het Franse vasteland en Corsica en dat er geen kwalitatief verschil was met de dienst die in het kader van de aanvullende dienst werd verleend. Zoals in overweging 141 wordt aangegeven, zijn de kwalitatieve verplichtingen voor de aanvullende dienst inderdaad aanzienlijk minder streng dan die voor de basisdienst.

(166) In dat verband is de Commissie met name van mening dat lidstaten geen specifieke openbaredienstverplichtingen kunnen verbinden aan diensten die al worden verricht of die op bevredigende wijze kunnen worden verricht en op voorwaarden (zoals de prijs, objectieve kwaliteitskenmerken en continuïteit van de dienst en de toegang tot de dienst) die stroken met het algemeen belang, zoals dat door de staat is omschreven, door ondernemingen die onder normale marktomstandigheden actief zijn⁽⁹⁹⁾. Tegen deze achtergrond is de Commissie van oordeel dat uit de bovenstaande elementen blijkt dat de compensatie van de kosten die door de SNCM zijn gemaakt voor de verlening van de aanvullende dienst tevens in strijd is met de praktijk ter zake van de Commissie. Rekening houdend met het bestaan van de openbaredienstverplichtingen en de sociale steunregeling⁽¹⁰⁰⁾ op alle lijnverbindingen tussen het Franse vasteland en Corsica, kon men inderdaad beschouwen dat de concurrenten van de SNCM, die het passagiersvervoer vanuit Toulon verzorgen, onder normale marktomstandigheden actief waren.

(167) Tot slot is de Commissie van mening dat de opnemings van de aanvullende dienst in het toepassingsgebied van de openbare dienst niet overeenstemt met een reële behoefte aan een openbare dienst en dat, gelet op de specifieke regels van toepassing, Frankrijk dus in casu een kennelijke beoordelingsfout heeft begaan door de aanvullende dienst in het kader van de DOD-overeenkomst aan te merken als een DAEB. Het eerste criterium van de *Altmark*-jurisprudentie is dus niet vervuld voor wat betreft de verleende compensaties voor de aanvullende dienst.

⁽⁹⁸⁾ Vanuit het oogpunt van zowel de capaciteit die werd ingezet in het kader van de DOD voor de periode 2007-2013, als de daadwerkelijk geconstateerde vraag, vertegenwoordigde de verbinding Marseille-Propriano ongeveer 10 % van de activiteiten van de aanvullende dienst. Bronnen: Regionaal waarnemingscentrum voor vervoer van Corsica en Verslag over de uitvoering van de diensten van de SNCM 2010 (*Rapport d'exécution des services de la SNCM 2010*).

⁽⁹⁹⁾ Zie punt 48 van de DAEB-mededeling.

⁽¹⁰⁰⁾ Zie overweging 7 en voetnoot 5.

7.1.3.2. *Selectie van de dienstverlener (criterium 4)*

(168) Volgens het vierde criterium van het *Altmark*-arrest moet de compensatie hetzij voortvloeien uit een openbare aanbesteding, waarbij de kandidaat kan worden geselecteerd die de betrokken diensten tegen de laagste kosten voor de gemeenschap kan leveren, hetzij worden vastgesteld door als referentie een gemiddelde, goed beheerde onderneming te nemen die met de noodzakelijke middelen is uitgerust⁽¹⁰¹⁾.

Het eerste subcriterium

(169) De delegatie voor de lijnverbinding tussen het Franse vasteland en Corsica is gegund door middel van een onderhandelingsprocedure die voorafgegaan is door de bekendmaking van een aanbestedingsbericht in het Publicatieblad van de Europese Unie, in overeenstemming met de bepalingen van artikel L.1411-1 van de CGCT⁽¹⁰²⁾. Een openbare aanbestedingsprocedure sluit echter het bestaan van steun slechts uit wanneer in het kader daarvan de kandidaat kan worden geselecteerd die deze diensten „tegen de laagste kosten voor de gemeenschap kan leveren”⁽¹⁰³⁾. In haar besluit tot inleiding heeft de Commissie twijfels geuit of daadwerkelijke en open mededinging mogelijk was met de aanbestedingsprocedure.

(170) De procedure die in casu is toegepast en die in het Franse recht is vastgesteld voor de toekenning van delegaties van openbare dienst is een onderhandelingsprocedure met voorafgaande bekendmaking krachtens het Europees recht inzake overheidsopdrachten. Allereerst moet eraan worden herinnerd dat deze procedure slechts daadwerkelijke mededinging waarborgt wanneer er van geval tot geval wordt beoordeeld⁽¹⁰⁴⁾. Deze procedure verleent de aanbestedende dienst namelijk een ruime beoordelingsmarge en kan de deelname van belangstellende marktdeelnemers beperken.

(171) In casu is de Commissie van mening dat de voorwaarden van de aanbesteding het niet mogelijk hebben gemaakt om daadwerkelijke mededinging te waarborgen.

(172) De enige inschrijving die met die van de medeconcessiehouders kon concurreren werd immers niet op de eigen merites beoordeeld (gunningscriteria), maar volgens een selectiecriterium, namelijk het vermogen van de kandidaat om de dienstverlening vanaf 1 juli 2007 te verzorgen. Door de procedure kon de OTC dus niet overgaan tot een vergelijking van meerdere inschrijvingen teneinde de economisch voordeligste inschrijving te kiezen.

⁽¹⁰¹⁾ Zie punt 62 van de DAEB-mededeling.

⁽¹⁰²⁾ Franse algemeen wetboek van de territoriale autoriteiten (*Code Général des Collectivités Territoriales*).

⁽¹⁰³⁾ Zie punten 65 en 66 van de DAEB-mededeling.

⁽¹⁰⁴⁾ Zie DAEB-mededeling, punt 67.

- (173) In tegenstelling tot wat de Franse autoriteiten stellen, is de Commissie in dat verband van mening dat het feit dat er daadwerkelijk twee inschrijvingen zijn ingediend niet volstond voor daadwerkelijke mededinging, aangezien de concurrerende inschrijving geen geloofwaardig alternatief kon vormen. In casu had Corsica Ferries in haar inschrijving de datum waarop ze de diensten kon aanvangen immers vastgesteld op 12 november 2007, terwijl in het bestek de aanvangsdatum voor de dienstverlening op 1 juli 2007 was vastgesteld⁽¹⁰⁵⁾. In tegenstelling tot het argument van de Franse autoriteiten is de Commissie overigens niet van oordeel dat het grote aantal ingestelde beroepsprocedures een bewijs zou vormen voor de daadwerkelijke mededinging in het kader van de aanbestedingsprocedure van de DOD-overeenkomst.
- (174) Deze conclusie wordt versterkt door een aantal elementen in verband met de marktsituatie en de voorwaarden van de aanbestedingsprocedure.
- (175) Allereerst en zoals aangegeven door onder meer de Franse Mededingingsraad⁽¹⁰⁶⁾, moet worden opgemerkt dat de combinatie SNCM/CMN over een aanmerkelijk concurrentievoordeel beschikte, aangezien zij als traditionele exploitant reeds over de nautische middelen beschikte die aangepast waren aan de specificaties van het bestek van de DOD-overeenkomst.
- (176) Voorts was de vastgestelde termijn tussen de datum van toekenning van de DOD-overeenkomst (uiteindelijk toegekend op 7 juni 2007) en de datum van aanvang van de dienstverlening (1 juli 2007) dermate kort, dat dit voor nieuwkomers een aanzienlijke belemmering vormde om de markt te betreden. Gecombineerd met de technische eisen in verband met het specifieke karakter van de betrokken havens⁽¹⁰⁷⁾, de voorwaarde met betrekking tot de leeftijd van de vloot⁽¹⁰⁸⁾ en de capaciteit per eenheid die in het bestek van de DOD-overeenkomst werden verlangd, heeft dit zeer korte tijdsbestek mogelijk een beperking gevormd voor deelname aan de aanbesteding. De Commissie is inderdaad van mening dat een termijn van ongeveer drie weken onvoldoende is om in casu de wijze waarop een scheepsvloot wordt ingezet te heroriënteren of een reeks schepen aan te kopen en/of te charteren die voldoen aan de voorwaarden van het bestek⁽¹⁰⁹⁾.
- (177) Tot slot hebben de talrijke bijeenkomstclausules⁽¹¹⁰⁾ in verband met de vrijheid van de OTC om te beslissen over vrijstellingen van de geldende regels⁽¹¹¹⁾ deelname aan de aanbesteding mogelijk verder ontmoedigd doordat er twijfel rees over bepaalde technische en economische parameters die cruciaal waren voor de opstelling van een inschrijving. Net als de Franse autoriteiten is de Commissie in dat verband van oordeel dat het opleggen van aanvullende voorwaarden naast die welke zijn vermeld in artikel 4, lid 2, van Verordening (EEG) nr. 3577/92 niet in strijd is met deze verordening in het kader van een openbare dienstovereenkomst. Het was niettemin de taak van de Franse autoriteiten om in casu na te gaan of de daadwerkelijke mededinging voor de toekenning van de DOD-overeenkomst, met name rekening houdend met de aanvullende voorwaarden die de deelname aan de aanbestedingsprocedure konden beperken, van dien aard was dat het vierde criterium van het *Altmark*-arrest werd vervuld, en zo niet, om daaruit de nodige juridische consequenties te trekken.
- (178) Op basis van al deze elementen is de Commissie van oordeel dat de voorwaarden van de gevolgde procedure het in casu niet mogelijk hebben gemaakt om voor de toekenning van de DOD een daadwerkelijke mededinging te waarborgen en, bijgevolg, de inschrijving te selecteren die de dienst tegen de laagste kosten voor de gemeenschap had kunnen verzorgen⁽¹¹²⁾.
- ### Het tweede subcriterium
- (179) Het was dus aan de Franse autoriteiten om aan te tonen dat de compensatie is vastgesteld door als referentie een gemiddelde, goed beheerde onderneming te nemen die met de noodzakelijke middelen is uitgerust⁽¹¹³⁾.
- (180) Frankrijk heeft geen dergelijke informatie verstrekt. De compensatie is, zoals benadrukt in afdeling 2.5, bovendien niet berekend op basis van een vooraf vastgestelde kostengrondslag, of door een vergelijking met de kostenstructuur van andere vergelijkbare scheepvaartmaatschappijen, maar aan de hand van geraamde opbrengsten en brandstofkosten, die slechts een deel van de producten en kosten van de dienst vertegenwoordigen.
- (181) Zoals in het verslag van de Regionale Rekenkamer van Corsica is benadrukt⁽¹¹⁴⁾, constateert de Commissie overigens dat de geraamde compensaties van de DOD 2007-2013 gevoelig hoger lagen dan die voor de periode 2002-2006, hoewel het om soortgelijke verplichtingen ging die qua aangeboden capaciteit zelfs iets minder scherp waren.

⁽¹⁰⁵⁾ Verslag van de commissie inzake delegatie van openbare diensten.

⁽¹⁰⁶⁾ Zie besluit nr. 06-MC-03 van 11 december 2006 betreffende verzoeken om beschermende maatregelen in de sector van het zeevervoer tussen Corsica en het vasteland, met name punt 106: „Ondanks het ontbreken van een juridische exclusiviteit, kan de situatie met afvaart in Marseille als een feitelijke exclusiviteit worden beschouwd ten gunste van de twee concessiehouders die bovendien, doordat zij van oudsher deze verbindingen onderhouden, over schepen beschikken die het meest geschikt zijn om het vracht- en passagiersvervoer vanuit Marseille te verzorgen.”

⁽¹⁰⁷⁾ Zo was het in 2007 niet mogelijk om in de haven van Bastia te manoeuvreren met een schip van meer dan 180 meter lang.

⁽¹⁰⁸⁾ Het feit dat het niet mogelijk was om schepen van meer dan twintig jaar oud in te zetten, heeft aldus geleid tot beperkingen ten aanzien van het totale aantal schepen dat de concurrenten van de traditionele exploitanten konden inzetten.

⁽¹⁰⁹⁾ In dat verband moet erop worden gewezen dat de hoge kostprijs voor een, al dan niet tweedehands, schip dat aan de voorwaarden van het bestek van de DOD-overeenkomst voldeed, een bijkomende belemmering vormde om de markt te betreden. In 2009 is het passagiersvrachtschip Jean Nicoli door de SNCM aangekocht voor een bedrag van 75 miljoen EUR.

⁽¹¹⁰⁾ Zie afdeling 2.5.

⁽¹¹¹⁾ Onder meer met betrekking tot de leeftijd van de vloot of de aanpassing van de diensten (zie DOD-overeenkomst, bijlage I).

⁽¹¹²⁾ Uiteraard geeft de sluiting van een aanvullende overeenkomst waarover rechtstreeks is onderhandeld tussen de aanbestedende dienst en de concessiehouders van de combinatie geen aanleiding om deze sluiting ter discussie te stellen, voor wat betreft de periode 2010-2013.

⁽¹¹³⁾ Zie punt 61 van de DAEB-mededeling.

⁽¹¹⁴⁾ Zie Verslag met definitieve opmerkingen over de Vervoersraad van Corsica, blz. 80.

(182) Hoewel de economische situatie tussen 2001 en 2007 is veranderd, was een vergelijking met de gemaakte kosten van een goed beheerde onderneming dus noodzakelijk, te meer omdat bepaalde elementen lieten uitschijnen dat de SNCM, die net een periode van ingrijpende herstructurering had ondergaan⁽¹¹⁵⁾, zelf geen dergelijke onderneming was.

(183) Rekening houdend met het voorgaande, vindt de Commissie dus dat het vierde criterium van het *Altmark*-arrest in casu niet is vervuld.

7.1.3.3. *Conclusie betreffende een mogelijk selectief voordeel*

(184) Aangezien de criteria van het *Altmark*-arrest cumulatief zijn, volstaat de niet-naleving van het eerste criterium wat betreft de aanvullende dienst en, in elk geval, van het vierde criterium wat betreft de DOD-overeenkomst als geheel, om vast te stellen dat er sprake is van een selectief economisch voordeel ten gunste van de medeconcessiehouders.

7.1.4. VOORWAARDEN VOOR DE BEÏNVLOEDING VAN HET HANDELSVERKEER TUSSEN DE LIDSTATEN EN DE VERSTORING VAN DE MEDEDINGING

(185) Zoals vermeld in het besluit tot inleiding, exploiteren de SNCM en de CMN de lijnverbindingen tussen het Franse vasteland en Corsica in rechtstreekse mededinging met exploitanten zoals Corsica Ferries, Moby Lines en Saremar. Bijgevolg constateert de Commissie dat de onderzochte overheidscompensaties de positie van de SNCM en de CMN kunnen versterken ten opzichte van de concurrerende zeevervoersondernemingen in de EU, waardoor het risico bestaat dat de mededinging wordt vervalst en het handelsverkeer tussen de lidstaten wordt beïnvloed.

7.1.5. CONCLUSIE BETREFFENDE DE MOGELIJK STAATSTEUN IN DE ZIN VAN ARTIKEL 107, LID 1, VWEU

(186) Op basis van de voorgaande elementen oordeelt de Commissie dat de compensaties die de SNCM en de CMN in het kader van de DOD-overeenkomst hebben ontvangen, staatssteun vormen in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU.

(187) Aangezien deze steunmaatregelen zijn toegekend zonder voorafgaande kennisgeving aan de Commissie, is er sprake van onwettige steunmaatregelen.

8. VERENIGBAARHEID MET DE INTERNE MARKT

8.1. ANALYSE VAN DE VERENIGBAARHEID KRACHTENS ARTIKEL 106, LID 2, VWEU

(188) Zoals reeds uiteengezet in het besluit tot inleiding⁽¹¹⁶⁾, worden in het kader van de DOD jaarlijks meer dan

300 000 passagiers vervoerd en bedragen de in de DOD-overeenkomst vastgestelde compensaties jaarlijks meer dan 30 miljoen EUR. De DAEB-besluiten van 2005⁽¹¹⁷⁾ en 2011⁽¹¹⁸⁾ zijn dus niet van toepassing op de DOD-overeenkomst krachtens respectievelijk artikel 2, lid 1, onder c) en artikel 2, lid 1, onder d).

(189) Op grond daarvan en gezien het feit dat Frankrijk geen andere grondslag voor verenigbaarheid⁽¹¹⁹⁾ heeft aangevoerd, is de Commissie van oordeel dat de verenigbaarheid van de in het kader van de DOD-overeenkomst toegekende compensaties met de interne markt moet worden beoordeeld in het licht van de DAEB-kaderregeling. Overeenkomstig punt 69 van de DAEB-kaderregeling zijn de beginselen van punten 14, 19, 20, 24, 39 en 60 van de genoemde kaderregeling niet van toepassing op onrechtmatige steun die vóór 31 januari 2012 werd verleend.

(190) Overeenkomstig punt 11 van de DAEB-kaderregeling kan staatssteun die buiten het toepassingsbereik van het besluit van 2011 valt, op grond van artikel 106, lid 2, VWEU, verenigbaar worden verklaard indien deze voor het beheer van de betrokken diensten van algemeen economisch belang noodzakelijk is en deze de ontwikkeling van het handelsverkeer niet beïnvloedt in een mate die strijdig is met het belang van de Unie. Een dergelijk evenwicht is slechts mogelijk wanneer wordt voldaan aan de vastgestelde voorwaarden in de afdelingen 2.2 tot en met 2.10 van de kaderregeling.

(191) Ten eerste moet de definitie worden beoordeeld van de dienst van algemeen belang die in casu is aangehaald.

8.1.1. ECHTE DIENST VAN ALGEMEEN ECONOMISCH BELANG

(192) Aangezien er bij het aanmerken van de aanvullende dienst als een DAEB sprake is van een kennelijke beoordelingsfout (zie de overwegingen 151 tot en met 167), kunnen de uit hoofde van deze dienst uitgekeerde compensaties niet verenigbaar worden verklaard met artikel 106, lid 2, VWEU.

(193) Daarentegen heeft de Commissie aan de hand van de in de overwegingen 145 tot en met 150 uitgevoerde analyse vastgesteld dat de basisdienst zou overeenstemmen met een welomschreven DAEB.

⁽¹¹⁷⁾ Beschikking 2005/842/EG van de Commissie van 28 november 2005 betreffende de toepassing van artikel 86, lid 2 van het EG-Verdrag op staatssteun in de vorm van compensatie voor de openbare dienst die aan bepaalde met het beheer van diensten van algemeen economisch belang belaste ondernemingen wordt toegekend; PB L 312 van 29.11.2005, blz. 67.

⁽¹¹⁸⁾ Besluit van de Commissie van 20 december 2011 betreffende de toepassing van artikel 106, lid 2, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op staatssteun in de vorm van compensatie voor de openbare dienst, verleend aan bepaalde met het beheer van diensten van algemeen economisch belang belaste ondernemingen; PB L 7 van 11.1.2012, blz. 3.

⁽¹¹⁹⁾ Zie het arrest van het Hof van 28 april 1993, C-364/90, Italië/Commissie, Jurispr. 1993, blz. I-02097, punt 20.

⁽¹¹⁵⁾ Zie overweging 15 en voetnoot 10.

⁽¹¹⁶⁾ Zie de overwegingen 118 tot en met 120 van het besluit tot inleiding.

8.1.2. OVERIGE VOORWAARDEN VAN DE DAEB-KADER-REGELING

- (194) Er moet worden onderzocht of de overige voorwaarden van de DAEB-kaderregeling zijn vervuld met betrekking tot deze basisdienst die overeenstemt met een welomschreven DAEB.

8.1.2.1. **Besluit waarbij een onderneming met het beheer van de dienst van algemeen economisch belang wordt belast**

- (195) Voor wat betreft de noodzaak om openbaredienstverplichtingen en de berekeningswijze van de compensatie vast te leggen in een **besluit waarbij een onderneming met het beheer van de dienst van algemeen economisch belang wordt belast**, worden de verplichtingen in kwestie en de parameters voor de compensatie vastgesteld in de DOD-overeenkomst.
- (196) In dat verband moet ten eerste worden verduidelijkt dat het loutere bestaan van de vrijwaringsclausule⁽¹²⁰⁾, die van toepassing is indien de technische, reglementaire of economische voorwaarden van de overeenkomst ingrijpend worden gewijzigd, niet ter discussie stelt of de definitie van de parameters voor de compensatie vooraf moet worden vastgesteld.
- (197) Deze clausule maakt het immers voor de partijen bovenal mogelijk om aanvullende overeenkomsten te sluiten indien de omstandigheden voor de dienstverlening dermate aanzienlijk veranderen dat de doelstellingen van de DOD-overeenkomst in het geding komen. Het betreft dus een clausule van een aanvullende overeenkomst naar gemeen recht waarvan de eventuele toepassing niettemin zou moeten worden beoordeeld ten opzichte van het steunrecht. Deze clausule beoogt een „herstel van het oorspronkelijke financiële evenwicht” dat ten uitvoer wordt gelegd door bij voorrang de maximumtarieven en de aard van de diensten aan te passen. De mogelijkheid tot wijziging van de compensatie, die niet uitdrukkelijk is vastgelegd in de tekst, kan dus enkel verband houden met de wijziging van de verleende diensten. Zoals uit het arrest van de Franse Raad van State bleek, kan deze vrijwaringsclausule op zich niet de weg vrijmaken voor een overcompensatie van de verleende diensten.
- (198) Dit zou niet het geval zijn als, in tegenstelling tot de omstandigheden in casu, de toepassings- en onderhandelingsituaties duidelijk te ruim waren, of als de clausule voorzag in de mogelijkheid van een bijkomende compensatie voor de diensten die reeds verleend waren op het moment dat een beroep werd gedaan op de bijkomstclausule, zonder dat de parameters van deze bijkomende compensatie worden vastgesteld. Het bestaan van de aanpassingsclausule⁽¹²¹⁾ stelt deze conclusie evenmin ter discussie, aangezien de toepassing daarvan enerzijds voorzag in het behoud van het algemene opzet van de DOD-overeenkomst, waarbij men beperkt blijft tot geringe aanpassingen en bijstellingen, en anderzijds in de gelijktijdige verlaging van de compensaties en dien-

sten. Zelfs als zou de aanvullende overeenkomst van 28 december 2009 de parameters van de compensatie en de omvang van de diensten aanzienlijk hebben gewijzigd, dan nog zou er niets veranderd zijn aan het feit dat deze parameters werden gedefinieerd vóór de uitvoering van de diensten voor de periode 2010-2013 waarop zij van toepassing zijn.

- (199) Bovendien lijken de verschillen in het bedrag van de geraamde opbrengsten tussen de verscheidene door de medeconcessiehouders ingediende inschrijvingen niet ongerechtvaardigd. De Commissie is van oordeel dat de opnemings van optimistischere ramingen van opbrengsten immers kunnen overeenstemmen met de herziening van ramingen naargelang van de marktvooruitzichten. Zij geeft tevens aan dat de geraamde verkeerscijfers die tijdens de onderhandelingen zijn gehanteerd, globaal genomen geringer waren dan die in de concurrerende inschrijving⁽¹²²⁾. Rekening houdend met de reële en geraamde opbrengsten tussen 2002 en 2006⁽¹²³⁾ en de gunstige ontwikkelingen op de markt voor de lijnverbinding met Corsica in 2006, is de Commissie van mening dat de referentieparameters op basis waarvan de bijstellingen van de compensatie waren vastgesteld in de DOD-overeenkomst, in elk geval geloofwaardig zijn ten aanzien van overweging 23 van de DAEB-kaderregeling.
- (200) Met betrekking tot de overige punten die de klager heeft opgeworpen en op grond van een aantal bijstellingsclausules⁽¹²⁴⁾ moet eraan worden herinnerd dat de complexiteit van de mechanismen voor de bijstelling van de compensatie, blijkens de jurisprudentie van het Hof, niet van dien aard is om het objectieve en doorzichtige karakter van het compensatiemechanisme ter discussie te stellen⁽¹²⁵⁾.
- (201) Tot slot zijn de twijfels van de Commissie weggenomen voor wat betreft de financiële compensaties die buiten het kader van de DOD-overeenkomst zouden zijn toegekend aan de concessiehouders, doordat de Franse autoriteiten het bewijs hebben geleverd dat de in het besluit tot inleiding aangehaalde sommen eigenlijk aanvragen van de concessiehouders waren, die de OTC *in fine* heeft geweigerd.
- 8.1.2.2. **Lengte van de periode waarvoor een onderneming met het beheer van de dienst van algemeen economisch belang wordt belast**
- (202) De **lengte van de periode waarvoor een onderneming met het beheer van de dienst van algemeen economisch belang wordt belast** (zes en een half jaar) is in overeenstemming met de communautaire richtsnoeren ter zake⁽¹²⁶⁾, waarin wordt verwezen naar een grens van zes jaar.

⁽¹²²⁾ Voor wat betreft de lijnen Marseille-Ajaccio, Marseille-Propriano en Marseille-Porto-Vecchio, bron: verslag van de commissie inzake delegatie van openbare diensten.

⁽¹²³⁾ De totale netto-opbrengst van de SNCM uit de activiteiten in het kader van de DOD bedroegen in 2005 bijvoorbeeld 80,3 miljoen EUR, te vergelijken met de geraamde opbrengsten van 85,5 miljoen EUR in 2008.

⁽¹²⁴⁾ Zie de overwegingen 38 en 39 en overweging 53 van het besluit tot inleiding.

⁽¹²⁵⁾ Zie het arrest van het Gerecht van 12 februari 2008, T-289/03, BUPA/Commissie, Jurispr. 2008, blz. II-81, overweging 217.

⁽¹²⁶⁾ Zie Mededeling C(2004) 43 van de Commissie – Communautaire richtsnoeren betreffende staatssteun voor het zeevervoer, afdeling 9, alinea 3.

⁽¹²⁰⁾ Zie de overwegingen 37 en 38.

⁽¹²¹⁾ Zie voetnoot 33 en overweging 54 van het besluit tot inleiding.

8.1.2.3. *Naleving van Richtlijn 2006/111/EG*

- (203) Met betrekking tot de **naleving van Richtlijn 2006/111/EG** betreffende financiële doorzichtigheid voeren de concessiehouders daadwerkelijk een gescheiden kostprijsadministratie voor hun activiteiten die binnen de omvang van de DOD vallen. Volgens de SNCM wordt in deze kostprijsadministratie een bijkomend onderscheid gemaakt tussen de activiteiten van de basisdienst en de activiteiten van de aanvullende dienst (zie de overwegingen 46 en 47).

8.1.2.4. *Compensatiebedrag*

- (204) Met betrekking tot het **ontbreken van overcompensatie**, voorzag de DOD-overeenkomst in een begrenzing van de brutowinst (afschrijvingen, lonen, charterhuur en andere kapitaallasten niet meegerekend) van 15 % van de handelswaarde van de schepen. In haar besluit tot inleiding heeft de Commissie aangegeven dat zij niet over de nodige informatie beschikte om *a priori* uit te sluiten dat er sprake was van overcompensatie.

- (205) Door de formele onderzoeksprocedure kon ten eerste worden verduidelijkt dat de handelswaarde van de schepen op verklaring van deskundigen is vastgesteld, waarbij meerdere evaluaties zijn uitgevoerd om tot de contractuele parameters te komen. De activabasis die is gebruikt om de compensatie te begrenzen, vertegenwoordigt dus de resterende marktwaarde van de in het kader van de DOD ingezette schepen ⁽¹²⁷⁾.

- (206) Door ervan uit te gaan dat de resterende marktwaarde van de schepen van de DOD in acht jaar wordt afgeschreven ⁽¹²⁸⁾, zoals mogelijk is volgens het Franse belastingrecht, heeft de begrenzingsclausule daadwerkelijk de gemiddelde verhouding van de *Return on Assets* (ROA) en de *Return on Capital Employed* (ROCE) beperkt tot 2,5 % ⁽¹²⁹⁾. De door de DAEB-kaderregeling ⁽¹³⁰⁾ bepaalde „safe harbour”-rente bedroeg op de datum van toekenning van de DOD overigens meer dan 5 % ⁽¹³¹⁾, terwijl

⁽¹²⁷⁾ De handelswaarde van elk schip wordt naar verhouding van het gebruik ervan in het kader van de DOD geboekt.

⁽¹²⁸⁾ Deze looptijd, die weliswaar kort is ten opzichte van de economische levensduur van een schip (die meer dan 20 jaar kan bedragen), is gerechtvaardigd voor zover 1) het bestek een maximumleeftijd van de schepen van 20 jaar oplegde en 2) de gemiddelde leeftijd van de schepen van de CMN meer dan 13 jaar was en die van de schepen van de SNCM meer dan 12 jaar, hetgeen *de facto* hun economische levensduur beperkt, indien geen investeringen worden gedaan in groot onderhoud.

⁽¹²⁹⁾ De waarde van de in het kader van de DOD gebruikte schepen vormt een ondergrens voor de activa van de scheepvaartmaatschappij.

⁽¹³⁰⁾ Zie DAEB-kaderregeling, punt 37, waarin de Commissie vaststelt dat de relevante swaprente (dezelfde looptijd, dezelfde valuta), met een opslag van 100 basispunten, als redelijke winst wordt beschouwd, ongeacht het commerciële risico dat de dienstverrichter van de DAEB werkelijk draagt.

⁽¹³¹⁾ Bij ontbreken van beschikbare swaprentes met een looptijd van zes en half jaar heeft de Commissie als indicator de swaprente met een looptijd van zeven jaar gebruikt. De dagelijkse slotkoers van deze rente varieerde tijdens de maanden vóór de toekenning van de DOD tussen 4,4 % en 4,7 % (*bron*: Bloomberg).

een wezenlijk deel van het commerciële risico van de diensten daadwerkelijk werd gedragen door de medeconcessiehouders SNCM en CMN. Bovendien blijkt uit de praktijk dat het resultaat vóór kapitaallasten van de concessiehouders gevoelig lager lag dan deze bovengrens (zie hieronder).

- (207) De voorwaarden van de DOD-overeenkomst hebben dus geen aanleiding tot overcompensatie gegeven. De verdeling tussen compensaties voor de basisdienst en voor de aanvullende dienst is volgens de SNCM niet van dien aard om deze conclusie ten opzichte van de basisdienst ter discussie te stellen in het licht van de voorwaarden voor de analytische verdeling van de compensaties tussen de twee diensten (zie overweging 46). Op basis van de cijfers die Frankrijk en de SNCM hebben verstrekt, blijkt immers dat het aan de basisdienst toegerekende resultaat vóór kapitaallasten van de SNCM gevoelig onder de hierboven vermelde bovengrens van 15 % is gebleven.

Resultaat vóór kapitaallasten per onderneming en per dienst

	Basisdienst SNCM	Totaal SNCM	CMN
2007 S2	[...] (*)	[...]	[...]
2008	[...]	[...]	[...]
2009	[...]	[...]	[...]
2010	[...]	[...]	[...]
2011	[...]	[...]	[...]

(*) Deze informatie valt onder de geheimhoudingsplicht.

- (208) Tot slot is er na het derde jaar van delegatie (voor het boekjaar 2010) een controle op overcompensatie via een externe audit uitgevoerd in opdracht van de OTC. Een onafhankelijke beheermaatschappij controleert bovendien elk jaar de resultatenrekeningen van de concessiehouders in opdracht van de OTC.

8.1.2.5. *Verdere voorwaarden die nodig kunnen zijn om te garanderen dat de ontwikkeling van het handelsverkeer niet wordt beïnvloed in een mate die strijdig is met het belang van de Unie*

- (209) Rekening houdend met de in afdeling 8.1.1.3 aangevoerde elementen, is de Commissie van oordeel dat geen enkel element aanleiding geeft om te veronderstellen dat de openbare dienst voor de territoriale continuïteit onder voorwaarden kon worden verricht die het mogelijk maakten de verstoring van de mededinging als gevolg van een openbaredienstovereenkomst te verminderen. De argumenten die Corsica Ferries aanvoert om aan te tonen dat de gemiddelde kostprijs voor de lijnverbindingen van de DOD-overeenkomst vele malen hoger ligt

dan die voor de lijnverbindingen vanuit Nice en Toulon, waarvoor de sociale steunregeling geldt ⁽¹³²⁾, doen niets af aan de noodzaak en de evenredigheid van een openbaredienstovereenkomst voor de lijnverbinding gedurende het hele jaar met de havens van Corsica, en met name voor de lijnverbinding met secundaire havens (Porto-Vecchio, Calvi-Balagna en Propriano). Zoals in afdeling 7.1.3.1 wordt aangegeven, is de Commissie bovendien van oordeel dat de bundeling van de lijnen voor de basisdienst voldoet aan eisen inzake technische en economische doeltreffendheid die niet kunnen worden betwist.

- (210) De Commissie merkt op dat de Franse autoriteiten een aanbestedingsprocedure hebben uitgeschreven voor de selectie van een dienstverlener voor de lijnverbinding tussen Marseille en Corsica voor de periode 2014-2023 onder voorwaarden die sterk overeenstemmen met die van de basisdienst van de DOD, waarop dit besluit betrekking heeft. Deze procedure moet in de zomer van 2013 worden afgerond.
- (211) Met betrekking tot de verstoring van de mededinging op de markt voor het zeevervoer, stelt de Commissie vast dat de compensatie van de kosten van de basisdienst niet hoger mag liggen dan de kosten van de concessiehouders, inclusief een redelijke winst (zie vorige afdeling). Deze compensatie staat dus niet toe dat deze ondernemingen buitensporige winsten genereren waarmee zij andere diensten kunnen financieren.
- (212) De Commissie acht het bijgevolg niet noodzakelijk om bijkomende voorwaarden op te leggen teneinde de verenigbaarheid van de compensaties voor de basisdienst met de interne markt te waarborgen.

9. CONCLUSIE

- (213) In het licht van het voorgaande oordeelt de Commissie dat de compensaties die de SNCM en de CMN uit hoofde van de basisdienst hebben ontvangen, onrechtmatige staatssteun vormen, maar dat zij op grond van artikel 106, lid 2, VWEU niettemin verenigbaar zijn met de interne markt.
- (214) De compensaties die de SNCM tijdens de periode van 1 juli 2007 tot 31 december 2013 uit hoofde van de aanvullende dienst van de DOD-overeenkomst heeft ontvangen, vormen onrechtmatige steunmaatregelen die tevens onverenigbaar zijn met de interne markt.
- (215) De Franse autoriteiten moeten dus vanaf de datum van kennisgeving van dit besluit alle uitkeringen ten gunste van de SNCM uit hoofde van de compensatie voor de aanvullende dienst schrappen. Dit geldt met name voor het jaarlijkse restsaldo van de compensatie voor het jaar

2012 (voor zover dat saldo nog niet is uitgekeerd), alsmede voor de maandelijkse betalingen voor het jaar 2013 die na deze datum nog kunnen worden verricht.

- (216) De Commissie wijst er vervolgens op dat onrechtmatige steun die onverenigbaar is met de interne markt, krachtens artikel 14, lid 1, van Verordening (EG) nr. 659/1999, van de begunstigde moet worden teruggevorderd ⁽¹³³⁾.
- (217) Bijgevolg moet Frankrijk alle nodige maatregelen nemen om van de SNCM de compensaties terug te vorderen die zij sinds 1 juli 2007 uit hoofde van de aanvullende dienst van de DOD-overeenkomst heeft ontvangen.
- (218) Voor de bepaling van het terug te vorderen steunbedrag, rente niet meegerekend, is de Commissie van oordeel dat de kostprijsadministratie van de SNCM ⁽¹³⁴⁾ een geschikte basis vormt voor de toewijzing van de compensaties tussen de basisdienst en de aanvullende dienst. Op basis hiervan omvat het terug te vorderen bedrag van de steun de volgende elementen:
- a) het bedrag van de compensaties die van 2007 tot 2011 daadwerkelijk zijn uitgekeerd uit hoofde van de aanvullende dienst, ten belope van 172 744 miljoen EUR (zie tabel bij overweging 46);
- b) de maandelijks verrichte betalingen voor het jaar 2012 uit hoofde van de aanvullende dienst, die momenteel worden geraamd op 38 miljoen EUR ⁽¹³⁵⁾, alsmede het restsaldo van de compensatie, dat moet worden uitgekeerd na overlegging van het definitieve verslag over de uitvoering van de diensten, voor zover dat saldo al is uitgekeerd;
- c) de maandelijks verrichte betalingen voor het jaar 2013 uit hoofde van de aanvullende dienst tot op de datum van dit besluit, die momenteel worden geraamd op 9,5 miljoen EUR, waarbij wordt opgemerkt dat Frankrijk alle uitkeringen na deze datum moet schrappen.
- (219) De Franse autoriteiten moeten het bedrag van alle uit hoofde van de aanvullende dienst verrichte uitkeringen binnen een termijn van vier maanden na de datum van kennisgeving van dit besluit terugvorderen.

⁽¹³³⁾ Verordening (EG) nr. 659/1999 van de Raad van 22 maart 1999 tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 93 van het EG-Verdrag, PB L 83 van 27.3.1999, blz. 1.

⁽¹³⁴⁾ Zie afdeling 2.5.

⁽¹³⁵⁾ Dit bedrag wordt, rekening houdend met de analytische verdeling tussen de compensaties voor de basisdienst en voor de aanvullende dienst voor 2011, geraamd op basis van een stijging van de geraamde compensatie van 0,3 % in 2012 ten opzichte van 2011 voor de SNCM. De maandelijkse betalingen vertegenwoordigen 95 % van de geïndexeerde geraamde compensatie (zie overweging 45).

⁽¹³²⁾ Zie overweging 7 en voetnoot 5.

(220) Met het oog op deze terugvordering moeten de Franse autoriteiten bovendien het steunbedrag vermeederen met de terugvorderingsrente die betaalbaar is vanaf de datum waarop de steun in kwestie voor de onderneming beschikbaar was, te weten elke datum waarop de in de DOD-overeenkomst vastgestelde compensaties zijn uitgekeerd, tot de datum van daadwerkelijke terugbetaling van de steun ⁽¹³⁶⁾, overeenkomstig hoofdstuk V van Verordening (EG) nr. 794/2004 ⁽¹³⁷⁾.

(221) De Franse autoriteiten moeten bij de berekening van deze terugvorderingsrente, die zij binnen een termijn van twee maanden na de kennisgeving van dit besluit moeten overleggen aan de Commissie, een tabel voegen met de precieze datums en bedragen van de maandelijksse betalingen en de jaarlijkse bijstellingen die zijn verricht sinds de inwerkingtreding van de overeenkomst tot de datum van vaststelling van dit besluit,

HEEFT HET VOLGENDE BESLUIT VASTGESTELD:

Artikel 1

De compensaties die ten gunste van de SNCM en de CMN in het kader van de overeenkomst inzake delegatie van openbare dienst van 7 juni 2007 zijn uitgekeerd, vormen staatssteun in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU. Deze staatssteun vormt een inbreuk op de verplichtingen van artikel 108, lid 3, VWEU.

Artikel 2

1. De compensaties die ten gunste van de SNCM zijn uitgekeerd voor het opzetten van de aanvullende capaciteit op grond van I a) 2), I b) 2) en I d) 1.4) van het bestek van de bovengenoemde overeenkomst inzake delegatie van openbare dienst, zijn onverenigbaar met de interne markt.

2. De compensaties die ten gunste van de SNCM en de CMN zijn uitgekeerd voor de overige diensten in het kader van de bovengenoemde overeenkomst inzake delegatie van openbare dienst, zijn verenigbaar met de interne markt.

Artikel 3

1. Frankrijk dient de in artikel 2, lid 1, bedoelde steun van de begunstigde terug te vorderen.

2. Over de terug te vorderen bedragen is rente verschuldigd vanaf de datum waarop de bedragen voor de begunstigde beschikbaar waren tot de datum van daadwerkelijke terugbetaling van de bedragen.

3. De rente wordt berekend op samengestelde grondslag overeenkomstig hoofdstuk V van Verordening (EG) nr. 794/2004 ⁽¹³⁸⁾ en Verordening (EG) nr. 271/2008 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 794/2004 ⁽¹³⁹⁾.

4. Frankrijk schrapt alle uitkeringen van de in artikel 2, lid 1, bedoelde steun, die na de datum van kennisgeving van dit besluit zouden kunnen plaatsvinden.

Artikel 4

1. De terugvordering van de in artikel 2, lid 1, bedoelde steun geschiedt onverwijld en daadwerkelijk.

2. Frankrijk ziet erop toe dat dit besluit binnen vier maanden na kennisgeving ten uitvoer wordt geleegd.

Artikel 5

1. Binnen twee maanden vanaf de kennisgeving van dit besluit verstrekt Frankrijk de volgende informatie aan de Commissie:

- a) het totale van de begunstigde terug te vorderen bedrag (hoofdsom en rente);
- b) een gedetailleerde beschrijving van de reeds genomen en de voorgenomen maatregelen om aan dit besluit te voldoen;
- c) documenten waaruit blijkt dat de begunstigde gelast werd tot terugbetaling van de steun;
- d) de precieze datums en bedragen van de maandelijksse betalingen en de jaarlijkse bijstellingen die zijn verricht sinds de inwerkingtreding van de overeenkomst tot de datum van vaststelling van dit besluit.

2. Frankrijk houdt de Commissie op de hoogte van de ontwikkelingen met betrekking tot de nationale maatregelen die het land heeft genomen om dit besluit ten uitvoer te leggen, totdat de in artikel 2, lid 1, bedoelde steun volledig is teruggevorderd. Frankrijk verstrekt, op verzoek van de Commissie, onverwijld informatie over de reeds genomen en de voorgenomen maatregelen om aan dit besluit te voldoen. Het land verstrekt tevens gedetailleerde informatie over de reeds van de begunstigde teruggevorderde steunbedragen en rente.

Artikel 6

Dit besluit is gericht tot de Franse Republiek.

Gedaan te Brussel, 2 mei 2013.

Voor de Commissie
Joaquín ALMUNIA
Vicevoorzitter

⁽¹³⁶⁾ Zie artikel 14, lid 2, van Verordening (EG) nr. 659/99 (reeds aangehaald).

⁽¹³⁷⁾ PB L 140 van 30.4.2004, blz. 1.

⁽¹³⁸⁾ PB L 140 van 30.4.2004, blz. 1.

⁽¹³⁹⁾ PB L 82 van 25.3.2008, blz. 1-64.

UITVOERINGSBESLUIT VAN DE COMMISSIE

van 13 augustus 2013

tot wijziging van Beschikking 2007/777/EG wat invoering van een nieuwe behandeling om het mond- en klauwzeervirus te inactiveren en de voorwaarden voor invoer vanuit de Russische regio Kaliningrad betreft

*(Kennisgeving geschied onder nummer C(2013) 4970)***(Voor de EER relevante tekst)**

(2013/436/EU)

DE EUROPESE COMMISSIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,

Gezien Richtlijn 2002/99/EG van de Raad van 16 december 2002 houdende vaststelling van veterinairrechtelijke voorschriften voor de productie, de verwerking, de distributie en het binnenbrengen van voor menselijke consumptie bestemde producten van dierlijke oorsprong ⁽¹⁾, en met name artikel 8, punten 1, 4 en 5,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Beschikking 2007/777/EG van de Commissie van 29 november 2007 tot vaststelling van de veterinairrechtelijke en de gezondheidsvoorschriften en het model van de certificaten voor bepaalde uit derde landen ingevoerde vleesproducten en behandelde magen, blazen en darmen voor menselijke consumptie en tot intrekking van Beschikking 2005/432/EG ⁽²⁾ stelt voorschriften vast voor de invoer in, de doorvoer door en de opslag in de Unie van zendingen vleesproducten en van zendingen behandelde magen, blazen en darmen, zoals gedefinieerd in Verordening (EG) nr. 853/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 houdende vaststelling van specifieke hygiënevoorschriften voor levensmiddelen van dierlijke oorsprong ⁽³⁾.
- (2) Deel 2 van bijlage II bij Beschikking 2007/777/EG bevat de lijst van derde landen of delen daarvan waaruit vleesproducten en behandelde magen, blazen en darmen in de Unie mogen worden binnengebracht, mits die goederen de in dat deel vermelde behandeling hebben ondergaan. Wanneer derde landen voor de opnemings in die lijst worden geregionaliseerd, worden hun geregionaliseerde gebieden aangegeven in deel 1 van die bijlage.

(3) Bijlage II, deel 4, bij Beschikking 2007/777/EG beschrijft de in deel 2 van die bijlage vermelde behandelingen, waarbij aan elk van die behandelingen een code wordt toegekend. Dat deel beschrijft een niet-specifieke behandeling „A” en specifieke behandelingen „B” tot en met „F” in afnemende volgorde van intensiteit. Dit zijn de in bijlage III bij Richtlijn 2002/99/EG vermelde behandelingen die als afdoende worden beschouwd voor het elimineren van bepaalde risico's voor de diergezondheid in verband met vlees en melk.

(4) Bijlage III bij Richtlijn 2002/99/EG is onlangs gewijzigd bij Uitvoeringsbesluit 2013/417/EU ⁽⁴⁾ van de Commissie teneinde een behandeling in te voeren die effectief is tegen het mond- en klauwzeervirus in vlees en die wordt aanbevolen in het betreffende hoofdstuk van de Gezondheidscode voor landdieren (Terrestrial Animal Health Code) van de Werelddiergezondheidsorganisatie (OIE Terrestrial Code) ⁽⁵⁾.

(5) Het is daarom dienstig deel 4 van bijlage II bij Beschikking 2007/777/EG aan te passen aan die wijziging van bijlage III bij Richtlijn 2002/99/EG.

(6) Rusland heeft verzocht om toestemming voor invoer in de Unie vanuit de Russische regio Kaliningrad van vleesproducten en behandelde magen, blazen en darmen van als landbouwhuisdier gehouden runderen, gekweekt evenhoevig wild, en als landbouwhuisdier gehouden schapen en geiten, die bovengenoemde behandeling zoals bepaald in de OIE-gezondheidscode hebben ondergaan. Deze behandeling is nu bij Uitvoeringsbesluit 2013/417/EU in de EU-wetgeving opgenomen.

(7) De Russische regio Kaliningrad is momenteel opgenomen in deel 2 van bijlage II bij Beschikking 2007/777/EG als gebied waaruit vleesproducten en behandelde magen, blazen en darmen van als huisdier gehouden runderen, gekweekt evenhoevig wild, als huisdier gehouden schapen en geiten, als huisdier gehouden varkens en vrij evenhoevig wild die de specifieke behandeling „C” hebben ondergaan, in de Europese Unie mogen worden binnengebracht.

⁽¹⁾ PB L 18 van 23.1.2003, blz. 11.

⁽²⁾ PB L 312 van 30.11.2007, blz. 49.

⁽³⁾ PB L 139 van 30.4.2004, blz. 55.

⁽⁴⁾ PB L 206 van 2.8.2013, blz. 13.

⁽⁵⁾ http://www.oie.int/index.php?id=169&L=0&htmfile=chapitre_1.8.5.htm

- (8) Rekening houdende met de diergezondheidssituatie in de Russische regio Kaliningrad is het passend om invoer in de Unie vanuit die regio van vleesproducten en behandelde magen, blazen en darmen van als landbouwhuisdier gehouden runderen, gekweekt evenhoevig wild, en als landbouwhuisdier gehouden schapen en geiten, die de specifieke behandeling zoals bepaald in bijlage III bij Richtlijn 2002/99/EG hebben ondergaan, toe te staan.
- (9) Het is derhalve passend dergelijke invoer in de Unie vanuit de Russische regio Kaliningrad toe te staan en de vermeldingen voor die regio in deel 2 van bijlage II bij Beschikking 2007/777/EG dienovereenkomstig te wijzigen.
- (10) Beschikking 2007/777/EG moet daarom dienovereenkomstig worden gewijzigd.
- (11) De in dit besluit vervatte maatregelen zijn in overeenstemming met het advies van het Permanent Comité voor de voedselketen en de diergezondheid,

HEEFT HET VOLGENDE BESLUIT VASTGESTELD:

Artikel 1

Bijlage II bij Beschikking 2007/777/EG wordt gewijzigd overeenkomstig de bijlage bij dit besluit.

Artikel 2

Dit besluit is gericht tot de lidstaten.

Gedaan te Brussel, 13 augustus 2013.

Voor de Commissie

Tonio BORG

Lid van de Commissie

BIJLAGE

Bijlage II bij Beschikking 2007/777/EG wordt als volgt gewijzigd:

1) In deel 2 worden de gegevens voor Rusland vervangen door:

„RU	Rusland RU	XXX	XXX	XXX	XXX	A	XXX	A	C	C	XXX	A	XXX	A
	Rusland ⁽³⁾ RU-1	C	C	C	B	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX
	Rusland RU-2	C of D1	C of D1	C	B	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX”

2) In deel 4 wordt na de vermelding voor vleesbehandeling D de volgende vermelding voor vleesbehandeling D1 ingevoegd:

„D1 = Door en door garen van vlees, dat eerder is ontvet en ontdaan van been, door het gedurende ten minste 30 minuten te verhitten zodat een inwendige temperatuur van ten minste 70 °C gehandhaafd blijft.”.

UITVOERINGSBESLUIT VAN DE COMMISSIE

van 14 augustus 2013

tot wijziging van Besluit 2010/642/EU tot toelating van een methode voor de indeling van varkensskarkassen in Griekenland en tot intrekking van Beschikking 89/449/EEG tot toelating van methoden voor de indeling van geslachte varkens in Griekenland

(Kennisgeving geschied onder nummer C(2013) 5302)

(Slechts de tekst in de Griekse taal is authentiek)

(2013/437/EU)

DE EUROPESE COMMISSIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,

Gezien Verordening (EG) nr. 1234/2007 van de Raad van 22 oktober 2007 houdende een gemeenschappelijke ordening van de landbouwmarkten en specifieke bepalingen voor een aantal landbouwproducten („integrale-GMO-verordening”) (1), en met name artikel 43, onder m), juncto artikel 4,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Bij Beschikking 89/449/EEG van de Commissie (2) is het gebruik van drie methoden voor de indeling van geslachte varkens in Griekenland toegelaten. Griekenland heeft de Commissie ervan in kennis gesteld dat sinds die beschikking is gegeven de indelingsmethoden een aanzienlijke ontwikkeling hebben doorgemaakt en er veranderingen in de varkenspopulatie zijn opgetekend. Daarom kunnen de drie bij die beschikking toegelaten methoden niet meer worden gebruikt.
- (2) Bij Besluit 2010/642/EU van de Commissie (3) is het gebruik van een methode voor de indeling van onthuide varkensskarkassen in Griekenland toegelaten.
- (3) Griekenland heeft twee nieuwe, aan de huidige situatie aangepaste indelingsmethoden uitgewerkt en heeft de Commissie verzocht die twee nieuwe methoden voor de indeling van varkensskarkassen op zijn grondgebied toe te laten, en heeft in het in artikel 23, lid 4, van Verordening (EG) nr. 1249/2008 van de Commissie (4) bedoelde protocol een gedetailleerde beschrijving van de versnijdingsproef gegeven met opgave van de beginselen waarop die methoden zijn gebaseerd, de resultaten van de versnijdingsproef en de vergelijkingen die worden toegepast voor de beoordeling van het percentage mager vlees.
- (4) Uit het onderzoek van dit verzoek is gebleken dat aan de voorwaarden voor het toelaten van deze indelingsmetho-

den is voldaan. Deze indelingsmethoden dienen derhalve te worden toegestaan in Griekenland.

- (5) Besluit 2010/642/EU moet daarom dienovereenkomstig worden gewijzigd.
- (6) Beschikking 89/449/EEG moet worden ingetrokken.
- (7) Wijzigingen van het apparaat of van de indelingsmethoden zijn verboden, tenzij deze expliciet bij een besluit van de Commissie worden toegestaan.
- (8) De in dit besluit vervatte maatregelen zijn in overeenstemming met het advies van het Beheerscomité voor de gemeenschappelijke ordening van de landbouwmarkten,

HEEFT HET VOLGENDE BESLUIT VASTGESTELD:

Artikel 1

Besluit 2010/642/EU wordt als volgt gewijzigd:

- 1) Artikel 1 wordt vervangen door:

„Artikel 1

1. Voor de indeling van overeenkomstig bijlage V, punt B.III, punt 1, bij Verordening (EG) nr. 1234/2007 aangeboden varkensskarkassen mag in Griekenland de volgende methode worden gebruikt, overeenkomstig punt B.IV, punt 1, van die bijlage: het „OptiScan-TP” genaamde apparaat en de bijbehorende schattingsmethoden, waarvan de nadere gegevens in deel I van de bijlage bij dit besluit zijn vermeld.

2. Voor de indeling van onthuide varkensskarkassen mogen in Griekenland de volgende methoden worden gebruikt overeenkomstig bijlage V, punt B.IV, punt 1, bij Verordening (EG) nr. 1234/2007:

- a) het „OptiScan-TP” genaamde apparaat en de bijbehorende schattingsmethoden, waarvan de nadere gegevens in deel I van de bijlage bij dit besluit zijn vermeld;
- b) het „Hennessy Grading Probe (HGP 4)” genaamde apparaat en de bijbehorende schattingsmethoden, waarvan de nadere gegevens in deel II van de bijlage bij dit besluit zijn vermeld.”.

- 2) De bijlage wordt vervangen door de tekst in de bijlage bij dit besluit.

(1) PB L 299 van 16.11.2007, blz. 1.

(2) Beschikking 89/449/EEG van de Commissie van 17 juli 1989 tot toelating van methoden voor de indeling van geslachte varkens in Griekenland (PB L 214 van 25.7.1989, blz. 17).

(3) Besluit 2010/642/EU van de Commissie van 25 oktober 2010 tot toelating van methoden voor de indeling van geslachte varkens in Griekenland (PB L 280 van 26.10.2010, blz. 60).

(4) Verordening (EG) nr. 1249/2008 van de Commissie van 10 december 2008 tot vaststelling van de uitvoeringsbepalingen voor de communautaire indelingschema's voor runder-, varkens- en schapenkar-kassen en voor de mededeling van de prijzen daarvan (PB L 337 van 16.12.2008, blz. 3).

Artikel 2

Beschikking 89/449/EEG wordt ingetrokken.

Artikel 3

Dit besluit is gericht tot de Helleense Republiek.

Gedaan te Brussel, 14 augustus 2013.

Voor de Commissie
Dacian CIOLOȘ
Lid van de Commissie

BIJLAGE

„BIJLAGE

METHODEN VOOR DE INDELING VAN VARKENSKARKASSEN IN GRIEKENLAND**Deel I***OptiScan-TP*

1. De in dit deel vastgestelde voorschriften zijn van toepassing wanneer de varkenskarkassen worden ingedeeld met het „OptiScan-TP” genaamde apparaat.
2. Het OptiScan-TP-apparaat is uitgerust met een digitale beeldvormer waarmee een lichtfoto van de twee meetpunten op de karkassen wordt gemaakt. De beelden vormen de basis voor de berekening van de spek- en spierdikte volgens de tweepuntenmethode „Zwei-Punkte Messverfahren (ZP)”.

De meetwaarden worden door het OptiScan-TP-apparaat zelf omgezet in een schatting van het aandeel mager vlees. De foto's worden opgeslagen en kunnen later worden gecontroleerd. De geïntegreerde bluetooth®-interface maakt een gemakkelijke gegevensoverdracht mogelijk.

3. Het magervleesaandeel van het karkas wordt berekend aan de hand van de volgende formule.
- 3a. Formule voor de indeling van overeenkomstig bijlage V, punt B.III, eerste zin, bij Verordening (EG) nr. 1234/2007 aangeboden varkenskarkassen:

$$\hat{Y} = 62,94974 - 0,79348 \times X_1 + 0,13218 \times X_2$$

waarbij

\hat{Y} = het geschatte aandeel mager vlees van het karkas,

X_1 = de minimale vetdikte (met inbegrip van het zwoerd) in millimeter boven de *M. gluteus medius*,

X_2 = de dikte van de lendenspier in millimeter, gemeten als de kortste afstand tussen het voorste (craniale) uiteinde van de *M. gluteus medius* en het bovenste (dorsale) uiteinde van het wervelkanaal.

- 3b. Formule voor de indeling van onthuide varkenskarkassen:

$$\hat{Y} = 60,91227 - 0,80881 \times X_{1s} + 0,13710 \times X_2$$

waarbij

\hat{Y} = het geschatte aandeel mager vlees van het karkas,

X_{1s} = de minimale vetdikte (zonder zwoerd) in millimeter boven de *M. gluteus medius*,

X_2 = de dikte van de lendenspier in millimeter, gemeten als de kortste afstand tussen het voorste (craniale) uiteinde van de *M. gluteus medius* en het bovenste (dorsale) uiteinde van het wervelkanaal.

De formules zijn geldig voor karkassen met een gewicht tussen 50 en 110 kg.

Deel II*Hennessy Grading Probe (HGP 4)*

1. De in dit deel vastgestelde voorschriften zijn van toepassing wanneer de varkenskarkassen worden ingedeeld met het „Hennessy grading probe (HGP 4)” genaamde apparaat.
2. Het apparaat is voorzien van een sonde met een diameter van 5,95 mm (6,3 mm bij het mes aan de punt van de sonde) met fotodiode (Siemens LED type LYU 260-EO) en fotodetector (type Silonex SLCD-61N1) en heeft een meetbereik van 0 tot 120 mm. De verkregen meetwaarden worden door de HGP 4 zelf of met behulp van een daaraan gekoppelde computer omgezet in een schatting van het aandeel mager vlees.

3. Het magervleesaandeel van het karkas wordt berekend aan de hand van de volgende formule.

$$\hat{Y} = 62,400 - 0,495 \times X_1 - 0,559 \times X_2 + 0,129 \times X_3$$

waarbij

\hat{Y} = het geschatte aandeel mager vlees van het karkas,

X_1 = de rugspekdicke (zonder zwoerd) in millimeter, gemeten op 8 cm van de middellijn van het karkas ter hoogte van de laatste rib,

X_2 = de rugspekdicke (zonder zwoerd) in millimeter, gemeten op 6 cm van de scheiding van het halve karkas tussen de derde- en de vierdelaatste rib,

X_3 = de rugspierdicke in millimeter, in één handeling en op dezelfde plaats gemeten als X_2 .

De formule is geldig voor karkassen met een gewicht tussen 60 en 120 kg."

BERICHT AAN DE LEZER

Verordening (EU) nr. 216/2013 van de Raad van 7 maart 2013 betreffende de elektronische publicatie van het *Publicatieblad van de Europese Unie*

Overeenkomstig Verordening (EU) nr. 216/2013 van de Raad van 7 maart 2013 betreffende de elektronische publicatie van het *Publicatieblad van de Europese Unie* (PB L 69 van 13.3.2013, blz. 1) zal, met ingang van 1 juli 2013, enkel de elektronische editie van het Publicatieblad authentiek zijn en rechtsgevolgen hebben.

Indien het door onvoorziene en uitzonderlijke omstandigheden niet mogelijk is de elektronische editie van het Publicatieblad te publiceren, zal de gedrukte editie authentiek zijn en rechtsgevolgen hebben overeenkomstig de bepalingen van artikel 3 van Verordening (EU) nr. 216/2013.

BERICHT AAN DE LEZER — WIJZE VAN VERMELDEN VAN DE HANDELINGEN

Vanaf 1 juli 2013 is de wijze van vermelden van de handelingen veranderd.

Gedurende een overgangsperiode zal zowel de oude als de nieuwe manier worden gebruikt.

Via EUR-Lex (<http://new.eur-lex.europa.eu>) heeft u direct en gratis toegang tot het recht van de Europese Unie. Op deze website kunt u het *Publicatieblad van de Europese Unie* raadplegen. U vindt er eveneens de Verdragen, de wetgeving, de jurisprudentie en de voorbereidende handelingen.

Meer informatie over de Europese Unie is te vinden op de volgende website: <http://europa.eu>

Bureau voor publicaties van de Europese Unie
2985 Luxemburg
LUXEMBURG

NL